

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

8 Νοεμβρίου 2017

ΤΕΥΧΟΣ Α.Α.Π.

Αρ. Φύλλου 260

ΤΕΥΧΟΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθ. 42284/13.10.2017

Έγκριση αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Κρήτης και έγκριση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού.

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ**

Ι. Έχοντας υπόψη:

1. Το άρθρο 8 του ν. 2742/1999 (ΦΕΚ Α' 207) σε συνδυασμό με την παράγραφο 4 του άρθρου 13 του ν. 4447/2016 (ΦΕΚ Α' 241).

2. Το άρθρο 6 του ν. 4447/2016 (ΦΕΚ Α' 241).

3. Την υπουργική απόφαση 51949/2010 για την «Παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής του Γενικού, των Ειδικών και των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει (ΦΕΚ 1925/Β'/13.12.2010).

4. Την υπουργική απόφαση 25291/2003 για την «Έγκριση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Κρήτης» (ΦΕΚ Β' 1486).

5. Την υπουργική απόφαση 10106/2011 «Έγκριση προδιαγραφών για τη σύνταξη των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (προδιαγραφές αξιολόγησης - αναθεώρησης - εξειδίκευσης Περιφερειακών Πλαισίων)» (ΦΕΚ ΑΑΠ 45/2011).

6. Την υπ' αριθ. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ. 107017/28.8.2006 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του Υφυπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης «Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της υπ' αριθ. 2001/42/ΕΚ οδηγίας "σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων" του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001» (ΦΕΚ Β' 1225/2006).

7. Το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΦΕΚ Α' 128/2008).

8. Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες (ΦΕΚ Β' 2505/2011).

9. Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία (ΦΕΚ ΑΑΠ 151/2009).

10. Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Α.Π.Ε. (ΦΕΚ Β' 2464/2008).

11. Τη μελέτη «Αξιολόγηση, αναθεώρηση και εξειδίκευση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Κρήτης», που εκπονήθηκε στα πλαίσια του ΕΣΠΑ 2007-2013 με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

12. Την εγκεκριμένη σύνοψη πορισμάτων της έκθεσης αξιολόγησης του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Κρήτης (αριθ. πρωτ. 36750/7-7-2013).

13. Την με αριθ. 21/02.2013 Γνωμοδότηση του Περιφερειακού Συμβουλίου Κρήτης επί του Α1 σταδίου της Μελέτης «Αξιολόγηση, αναθεώρηση και εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Κρήτης».

14. Την με αριθ. 19133/22-5-2014 διαβίβαση της ΣΜΠΕ της μελέτης «Αξιολόγηση, αναθεώρηση και εξειδίκευση ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης» στη Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης του ΥΠΕΝ.

15. Την με αριθ. 53196/21-11-2014 επαναδιαβίβαση της ΣΜΠΕ της μελέτης «Αξιολόγηση, αναθεώρηση και εξειδίκευση ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης» στη Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης.

16. Το με αριθ. 147396/20-3-2017 έγγραφο της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης με το οποίο διαβιβάστηκε η ΣΜΠΕ του Σχεδίου στις προβλεπόμενες δημόσιες αρχές.

17. Το με αριθ. 15611/6-4-2015 έγγραφο της Διεύθυνσης Χωροταξικού Σχεδιασμού με το οποίο γνωστοποιήθηκε η έναρξη διαβούλευσης επί της πρότασης του Σχεδίου προς όλα τα Υπουργεία σύμφωνα με το αρ. 6 παρ. 4β του ν. 4269/2014 (ΦΕΚ Α' 142/2014).

18. Την από 28-5-2015 ανακοίνωση που δημοσιεύθηκε στις εφημερίδες «ΑΥΓΗ» και «ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ» καθώς και στο διαδικτυακό κόμβο ΥΠΕΝ (πρ. ΥΠΕΚΑ), με την οποία γνωστοποιήθηκε στο κοινό η έναρξη της διαδικασίας διαβούλευσης επί της οικείας ΣΜΠΕ.

19. Την με αριθ. 75/2015 Γνωμοδότηση του Περιφερειακού Συμβουλίου Κρήτης επί του Β1 σταδίου της Μελέτης «Αξιολόγηση, αναθεώρηση και εξειδίκευση του

Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης περιφέρειας Κρήτης και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού».

20. Τις απόψεις που διατυπώθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας δημόσιας διαβούλευσης για την αναθεώρηση-εξειδίκευση του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης και τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτής.

21. Την με αριθ. 39957/11-8-2016 απόφαση έγκρισης οριστικής παραλαβής της μελέτης «Αξιολόγηση, αναθεώρηση και εξειδίκευση του ΠΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Κρήτης» (ΑΔΑ: 6ΞΞΩ4653Π8-ΑΒΗ).

22. Την με αριθ. 63419/12.2016 Εισήγηση της Διεύθυνσης Χωροταξικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

23. Την με αριθ. οικ. 63396/12.2016 Εισήγηση της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας για την «Έγκριση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΠΠΧΣΑΑ) Περιφέρειας Κρήτης».

24. Τις με αριθμό 519/2017 και 3632/2015 αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας.

25. Τη μελέτη «Αξιολόγηση - Αναθεώρηση του Ειδικού Πλαισίου ΧΣΑΑ για τον Τουρισμό» (απόφαση 24208/2009/Β' 1138) και της αντίστοιχης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού.

26. Το γεγονός ότι από τις κανονιστικές διατάξεις δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού.

II. Λαμβάνοντας υπόψη:

Την αναπτυξιακή πολιτική εθνικού και περιφερειακού επιπέδου και τις τομεακές πολιτικές:

1. Τον Σχεδιασμό και την κατάρτιση Αναπτυξιακού Προγράμματος «Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης 2014 - 2020», 12/2013

2. Τα τομεακά προγράμματα 2014-2020:

• Ανταγωνιστικότητα - Επιχειρηματικότητα - Καινοτομία

• Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα

• Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη

• Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση

• Τεχνική Βοήθεια

• Αγροτική Ανάπτυξη

• Θάλασσα και Αλιεία

3. Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κρήτης 2014-2020

4. Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Κρήτης, 2012-14. Στρατηγικός Σχεδιασμός, Περιφέρεια Κρήτης, 11/2011

5. Το Στρατηγικό Σχέδιο για την ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα και της διαχείρισης των προϊόντων του, Περιφέρεια Κρήτης, 11/2011

6. Το Σχέδιο Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Κρήτης (ΦΕΚ Β' 570/2015)

7. Τον Νέο Περιφερειακό Σχεδιασμό Διαχείρισης Αποβλήτων (ΦΕΚ Β' 3196/2016)

8. Ειδικότερα εθνικά τομεακά νομοθετήματα:

• Αναπτυξιακή πολιτική:

- Ν.3986/2011 (ΦΕΚ Α'152/2011) «Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015»

- Ν.3908/2011 (ΦΕΚ Α' 8/2011) «Ενίσχυση Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα και την Περιφερειακή Συνοχή»

- Ν. 3982/2011 (ΦΕΚ Α' 143/2011) «Απλοποίηση της αδειοδότησης τεχνικών επαγγελματικών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων και επιχειρηματικών πάρκων και άλλες διατάξεις»

- Ν. 3894/2010 (ΦΕΚ Α' 204/2010) «Επιτάχυνση και διάφάνεια υλοποίησης Στρατηγικών Επενδύσεων»

• Περιβάλλον, βιοποικιλότητα, τοπίο:

- Κοινή υπουργική απόφαση 8353/276/Ε103/2012 (ΦΕΚ Β' 415/ 2012) «Τροποποίηση και συμπλήρωση της κοινής υπουργικής απόφασης 37338/1807/2010 Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας και των οικοτόπων /ενδιατημάτων της [79/409/ΕΟΚ]»

- Ν. 4014/2011 (ΦΕΚ Α' 209/2011) «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος»

- Ν. 3937/2011 (ΦΕΚ Α' 60/2011) «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις»

- Ν. 3827/2010 «Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Τοπίου και στοιχεία αναλυτικής προσέγγισης» (ΦΕΚ Α' 30/2010)

• Διοικητική μεταρρύθμιση

- Ν.3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α/2010): «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης»

9. Ευρωπαϊκές οδηγίες και δράσεις:

• Εδαφική Ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020, Ε.Ε., 2011

• Πολιτική συνοχής Ε.Ε. 2014 -2020: Επενδύσεις σε ανάπτυξη και απασχόληση, 2011

• Παράρτημα του Κανονισμού (Ε.Κ.) σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές της Ε.Ε. για την ανάπτυξη του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών, 16/2/2012

• 4η Έκθεση για την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή (Μάιος 2007)

• Στρατηγική για την «ΕΥΡΩΠΗ ΤΟΥ 2020», Ε.Ε. 3/03/2010

III: Εκτιμώντας ιδίως τα ακόλουθα:

Α. Ως προς τα ευρύτερα χωρικά συστήματα στα οποία αναφέρεται η Κρήτη:

1. Η Περιφέρεια αποτελεί αυτόνομο χωρικά σύστημα με ικανό μέγεθος ενδοχώρας και πληθυσμού, αναπτυσσόμενη με ταχείς ρυθμούς, άνω του μέσου εθνικού όρου, για μακρά χρονική περίοδο και βελτίωνε τη θέση της στην ελληνική οικονομία έως και το 2009, όπου σε κατά κεφαλήν εισόδημα καταλάμβανε πλέον την 5η θέση μεταξύ των 13 περιφερειών της Χώρας. Η οικονομική

δραστηριότητα και η απασχόληση κορυφώθηκαν το 2008, με την ενίσχυση των κλάδων του τουρισμού και του εμπορίου, καθώς και εκείνων της διαχείρισης ακινήτων και των κατασκευών, ενώ υποχώρησε σημαντικά ο πρωτογενής τομέας όχι τόσο ως προς την παραγωγή προϊόντων, αλλά και κυρίως ως προς την απασχόληση.

2. Η Κρήτη είναι σαφώς στραμμένη τόσο προς το διεθνές περιβάλλον, όσο και στον Ευρωπαϊκό και τον Μεσογειακό Χώρο, με ποικίλους κατά τομέα τρόπους, όπως για παράδειγμα: (1) την οικονομική της δραστηριότητα (γεωργικά προϊόντα, τουρισμός, επιχειρήσεις καινοτομικού χαρακτήρα, επιχειρήσεις θαλασσιών και αεροπορικών μεταφορών) και (2) την εκπαιδευτική και ερευνητική της δραστηριότητα (Πανεπιστήμιο, Πολυτεχνείο, ΙΤΕ, Μεσογειακά Ερευνητικά Ιδρύματα, Ινστιτούτα και Κέντρα Μελετών και τη συμμετοχή τους σε διεθνή και ευρωπαϊκά δίκτυα).

3. Επίσης, η περιφερειακή οικονομία χαρακτηρίζεται από εξωστρέφεια, καθώς τόσο ο τουρισμός, που συγκεντρώνει το 31% της απασχόλησης, όσο και σημαντικό τμήμα της αγροτικής παραγωγής, η οποία συγκεντρώνει το 49% της απασχόλησης, εξακολουθεί να απευθύνεται στις διεθνείς αγορές. Συγχρόνως όμως, μετά το 2009, η οικοδομική δραστηριότητα συρρικνώνεται ταχύτερα από τον μέσο όρο της χώρας και η ανεργία για πρώτη φορά εμφανίζει τάσεις σύγκλισης με τον εθνικό μέσο όρο, όπου η Κρήτη το 2011 καταλαμβάνει την 39η θέση μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ (ποσοστό ανεργίας 15,4%), ενώ το 2012 καταλαμβάνει τη 4η θέση μεταξύ των 13 περιφερειών της χώρας (ποσοστό ανεργίας πρώτου τριμήνου 23,4%).

4. Η Κρήτη διαθέτει Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, με σημαντική ερευνητική δραστηριότητα, τα οποία συμμετέχουν στα διεθνή και ευρωπαϊκά δίκτυα, ενώ στην οικονομία της παρατηρούνται και τάσεις υπεροχής σε επιχειρηματικότητα και σε εξωστρέφεια, οι οποίες την προικίζουν με δυναμικό που της επιτρέπει καλύτερα από άλλες περιφέρειες της χώρας να αναζητήσει πιο μακροχρόνιες διεξόδους δραστηριότητας σε εξωτερικές αγορές. Επίσης, έχει αναπτύξει δομές έρευνας και καινοτομίας σε πολύ υψηλότερο, αν και όχι ακόμη επαρκή βαθμό, σε σχέση με αυτές. Τεκμαίρεται ότι, σε συνθήκες περιορισμού του μεγέθους και της παρέμβασης του κράτους, που είναι μια πιθανή μακροχρόνια αλλαγή που επιφέρει η κρίση, έχει τη δυνατότητα να στηριχθεί σε δυνάμεις που δεν εξαρτώνται από το κράτος και η τάση αυτή πρέπει να ενισχυθεί με κατάλληλες δράσεις.

Β. Ως προς τις χωρικές της παραμέτρους:

1. Τα μέτρα και οι ενέργειες της περιόδου 2003-2013 δεν επικεντρώθηκαν ούτε και προσανατολίστηκαν κατά προτεραιότητα σε χωρικές δράσεις, με την υλοποίηση των οποίων:

- θα μετασχηματιζόταν σταδιακά το συγκεντρωτικό αστικό σύστημα σε πολυκεντρικό, με τη συνέργεια των υφιστάμενων και των συμπληρωματικών πόλων ανάπτυξης, που είχαν επιλεγεί και θεσμοθετηθεί,

- θα περιοριζόταν σταδιακά τα έντονα φαινόμενα μονοσήμαντης ανάπτυξης του βόρειου άξονα και

- θα προωθούταν σχετικά ισόρροπη κατανομή των τουριστικών εγκαταστάσεων - αναβαθμισμένου ποιοτικά τύπου - σε όλο τον χώρο της Νήσου, με κλασικές μορφές στις παράκτιες περιοχές και ήπιες στα ορεινά και ημιορεινά χωρικά σύνολα.

2. Το οικιστικό δίκτυο οργανώθηκε σταδιακά, με σχετικά ικανοποιητικό ρυθμό και με εργαλεία τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού ή και άλλες ειδικές ρυθμίσεις, προκειμένου να υποδεχθεί τον προγραμματικό πληθυσμό-στόχο 700.000 περίπου κατοίκων για το έτος 2015 (εκτίμηση ΠΠΧΣΣΑ), ενώ προωθήθηκαν ορισμένα μέτρα για τον μερικό περιορισμό της νόμιμης εκτός σχεδίου δόμησης.

Δεν υιοθετήθηκαν οι αρχές της συμπαγούς πόλης, ούτε προωθήθηκε η εξυγίανση των προβληματικών και κορεσμένων παράκτιων ζωνών που παρουσιάζουν συγκρούσεις χρήσεων γης και πίεση αστικοποίησης, με επιπτώσεις τόσο στο 'ορατό' περιβάλλον, όσο και στην επιτάχυνση της διάβρωσης των ακτών και στις επιπτώσεις του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής.

3. Θεσμοθετήθηκαν και οργανώθηκαν οι προβλεπόμενοι από το ισχύον Πλαίσιο υποδοχής «μεταποιητικής δραστηριότητας» για την εγκατάσταση νέων μονάδων, χωρίς όμως να προωθηθεί η μετεγκατάσταση εντός αυτών των μονάδων που βρίσκονται διάσπαρτες σε αστικές και αγροτικές περιοχές, διότι εκτός των άλλων δεν έχουν επιλυθεί σε ικανοποιητικό βαθμό θεσμικά θέματα και θέματα ειδικών κινήτρων.

4. Έχουν αναληφθεί ποιοτικές παρεμβάσεις για την αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος, που όμως είναι προσανατολισμένες στα ιστορικά κέντρα και ιδιαίτερα περιορισμένες όσον αφορά στην αναβάθμιση του περιφερειακού χώρου και του χώρου της υπαίθρου. Δεν έχει επιτευχθεί περιορισμός της αυθαίρετης δόμησης, παρόλο που θεσμοθετήθηκαν ικανού μεγέθους επεκτάσεις, μάλιστα στις κρίσιμες ζώνες, με ουσιαστικές δυνατότητες να καλύψουν τις πιέσεις για πρώτη και δεύτερη κατοικία, οι οποίες όμως για να λειτουργήσουν απαιτούν επιτάχυνση των χρονοβόρων διαδικασιών για την πραγματική προσφορά πολεοδομημένης γης, τόσο στις περιοχές των επεκτάσεων, όσο και εντός των ορίων των οικισμών.

5. Υπήρξαν δράσεις περιβαλλοντικού και πολιτιστικού χαρακτήρα περιορισμένου βεληνεκού για την ολοκληρωμένη διαχείριση του συνόλου των παράκτιων περιοχών.

6. Δεν αποτέλεσε αντικείμενο προγραμματισμού η συγκρότηση εξειδικευμένου πλαισίου δράσεων για την ενιαία ολοκληρωμένη ανάδειξη των στοιχείων του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος, που στοχεύει να καταδεικνύει την άρρηκτη σχέση της φυσικής και πολιτισμικής προσωπικότητας του καθέκαστα χώρου, καθώς και το διαχρονικό ιστορικό βάθος του. Ούτε και χρησιμοποιήθηκαν οι παλαιότεροι υφιστάμενοι μηχανισμοί για τη διατήρηση του τοπίου, της βιοποικιλότητας για την ολοκληρωμένη προστασία και ανάδειξη του ορεινού χώρου.

7. Ασκήθηκε, αποσπασματικά, ιδιαίτερα μικρή φροντίδα για το σύνολο του μικρού νησιωτικού χώρου της Κρήτης, ο οποίος διαθέτει σημαντικό πολιτιστικό από-

θεμα και που σχεδόν στο σύνολό του αποτελείται από κηρυγμένους αρχαιολογικούς χώρους ή περιλαμβάνεται εντός του καταλόγου του δικτύου «Φύση 2000» και ο οποίος προβλέπεται να παραμείνει, με τα εκεί υπάρχοντα κτίσματα, αδόμητος από νέα κελύφη.

8. Ειδικά για την εγκατάσταση των μονάδων ΑΠΕ στην Κρήτη, η οποία διαθέτει μεγάλες δυνατότητες εκμετάλλευσης του αιολικού και ηλιακού δυναμικού της, δεν προωθήθηκαν ικανές ενέργειες και δράσεις στο πλαίσιο της αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου ώστε να της προσδώσουν τα χαρακτηριστικά που αναδεικνύουν την ανταγωνιστικότητά της, για να χρησιμεύσει ως πιλοτική περιφέρεια, κέντρο επίδειξης και ανταλλαγής εμπειριών και μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, παρόλο που επιτεύχθηκε σημαντικός αριθμός διείσδυσης ΑΠΕ. Η σημερινή παρουσία των εγκαταστάσεων ΑΠΕ και η περαιτέρω ανάπτυξή τους, εάν μάλιστα συσχετιστούν με τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας στον τομέα, αποτελούν από τους κρίσιμότερους παράγοντες για την εδαφική συνοχή της Κρήτης και την ενεργειακή της αναβάθμιση, σε συνδυασμό με τη δημιουργία των προϋποθέσεων και των απαραίτητων υποδομών για την εισαγωγή της χρήσης του Φ/Α στο ενεργειακό ισοζύγιο της Κρήτης.

9. Η κατάργηση του Ειδικού Πλαισίου ΧΣΑΑ για τον Τουρισμό δημιουργεί την αναγκαιότητα ενίσχυσης των κατευθύνσεων και ρυθμίσεων του παρόντος σε σχέση με την οργάνωση τουριστικών δραστηριοτήτων προκειμένου να αποτραπεί η διάχυτη, μη οργανωμένη ανάπτυξη τους και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

Γ. Ως προς τις αναπτυξιακές διαστάσεις:

1. Η κρίση έχει επηρεάσει το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγικής βάσης της χώρας και φυσικά και της Κρήτης, με κύρια χαρακτηριστικά την αύξηση της ανεργίας, τη μείωση του εισοδήματος και τη μείωση των επενδύσεων. Η συνολική προστιθέμενη αξία στην Κρήτη μειώνεται λόγω της ταχύτερης από ότι στο σύνολο της χώρας μείωσης της απασχόλησης.

2. Παρά την τρέχουσα αρνητική συγκυρία ο οικονομικός δυναμισμός της Περιφέρειας σε αρκετούς κλάδους, τα φημισμένα τοπικά προϊόντα ποιότητας, οι πλούσιοι (υλικόι και άυλοι) πολιτιστικοί της πόροι και οι κλιματολογικές συνθήκες που επιτρέπουν την ανάπτυξη παραγωγικών δραστηριοτήτων σε όλους τους τομείς, διατηρούν τις ευνοϊκές αναπτυξιακές προοπτικές μεσομακροπρόθεσμα.

Η δραστηριότητα του τουρισμού αποτελεί αναμφίβολα την κύρια δραστηριότητα του τριτογενή τομέα με υπερτοπικό χαρακτήρα, δίχως όμως να αποτελεί και δραστηριότητα με καινοτομικό χαρακτήρα.

3. Συνολικά, η παραγωγική βάση της Κρήτης υστερεί σε ανάπτυξη και δεν εξελίσσεται με επαρκή δυναμισμό και επομένως η ανανέωση του παραγωγικού μοντέλου της Περιφέρειας είναι αναγκαία περισσότερο από ποτέ. Η έλλειψη του δυναμισμού εκδηλώνεται και από το σχετικά υψηλό ποσοστό ανεργίας και από την υστέρηση σε δείκτες υλικής ευημερίας. Ως εκ τούτου, το ζητούμενο είναι να προσδιοριστούν ειδικότερες επιλογές και υποθέσεις για την αναπτυξιακή φυσιογνωμία και εξέλιξη της περι-

φέρειας, οι οποίες να απορρέουν από την εφαρμογή των βασικών επιλογών που περιλαμβάνονται στο πρότυπο χωρικής ανάπτυξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α': ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Άρθρο 1

Εγκρίνεται το Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΠΧΠ) της Περιφέρειας Κρήτης το οποίο αναθεωρεί και αντικαθιστά το προγενέστερο Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της ίδιας περιφέρειας καθώς και η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού.

Το ΠΧΠ στοχεύει σε:

1. Ενίσχυση του διεθνούς και ευρωπαϊκού προσανατολισμού της Περιφέρειας Κρήτης, με έμφαση στους εξής στρατηγικούς στόχους:

I. προώθηση πολιτικών εξωστρέφειας και ενίσχυση/εξειδίκευση των πολιτικών συνεργασίας και πολιτιστικών ανταλλαγών

II. υποστήριξη της ερευνητικής και τεχνολογικής δραστηριότητας

III. ολοκλήρωση της υλοποίησης των διευρωπαϊκών υποδομών μεταφορών και εμπλουτισμός του συστήματος με τις απαραίτητες νέες στρατηγικού χαρακτήρα υποδομές.

IV. ενίσχυση της ετοιμότητας να υποδεχθεί χερσαίες εγκαταστάσεις για τυχόν διεθνείς αγωγούς Φ/Α ή/ και για την έρευνα και πιθανή εκμετάλλευση υδρογονανθράκων,

2. Προώθηση της χωρικής ολοκλήρωσης της Περιφέρειας με έμφαση στους εξής στρατηγικούς στόχους:

I. συνεχή βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού, ενίσχυση της κατάρτισης και μέσω αυτής βελτίωση του επιπέδου των γνώσεων, των ικανοτήτων και της παραγωγικότητας του ανθρώπινου δυναμικού.

II. ανασυγκρότηση του γεωργο-περιβαλλοντικού αγροτο-διατροφικού τομέα, προς την κατεύθυνση ανάπτυξης ενός σύγχρονου προτύπου αγροτικής οικονομίας, και σύνδεσης της αγροτικής παραγωγής με τον ποιοτικό τουρισμό.

III. προώθηση καινοτομικών πρωτοβουλιών στον τομέα του τουρισμού, μέσω πιλοτικών εγχειρημάτων, για τη μετάβαση προς έναν ποιοτικό, διαφοροποιημένο, οργανωμένο και πολυθεματικό τουρισμό, οικονομικά αποδοτικό.

IV. ενεργειακή αναβάθμιση της Κρήτης με έμφαση στη διασύνδεση με το ηπειρωτικό σύστημα μεταφοράς και την ελεγχόμενη ανάπτυξη επιδεικτικών πιλοτικών και παραγωγικών εφαρμογών ΑΠΕ, κατά προτεραιότητα προς συγκεντρωμένους υποδοχείς.

V. ολοκλήρωση του συστήματος μεταφορών σε διαπεριφερειακό και ενδοπεριφερειακό επίπεδο και στη λειτουργική του σύνδεση με τις μεγάλες διεθνείς θαλάσσιες λεωφόρους

3. Ολοκλήρωση των αναγκαίων χωρικών δράσεων για την προώθηση ενός προτύπου χωρικής οργάνωσης με παρεμβατικό χαρακτήρα και έμφαση στους εξής στρατηγικούς στόχους:

I. οργάνωση του οικιστικού δικτύου σε αναφορά με τις αναπτυξιακές ενότητες

II. αλλαγή του προτύπου κατανάλωσης του χώρου με περιορισμό της άμετρης κατανάλωσης γης που πραγματοποιείται εις βάρος γεωργικών και δασικών εκτάσεων

III. πρόωθηση της συγκεντρωμένης ανάπτυξης των χρήσεων γης και των δραστηριοτήτων στον χώρο,

IV. εμπλουτισμό των πόλεων της Κρήτης με λειτουργίες υπερτοπικού χαρακτήρα

V. υποστήριξη συνδυασμένης πολιτικής προστασίας και ανάδειξης του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

VI. αλλαγή του προτύπου ανάπτυξης της τουριστικής δραστηριότητας με επιδίωξη αποφόρτισης των υψηλών πιέσεων και, αναβάθμισης του δομημένου χώρου στην υπεραναπτυγμένη βόρεια ακτή, και περιορισμό ανάπτυξης μορφών μαζικού και μονοθεματικού τουρισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: ΘΕΣΗ ΚΑΙ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΟΝ ΔΙΕΘΝΗ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΧΩΡΟ

Άρθρο 2

Χωροταξική ένταξη της Κρήτης στα ευρύτερα χωρικά σύνολα

Οι νέες προσπάθειες, για την ολοκληρωμένη ένταξη της Περιφέρειας στο σύνολο των χωρικών συστημάτων που την περιβάλλουν, οφείλουν στο εξής να έχουν εντονότερο παρεμβατικό χαρακτήρα από την έως σήμερα ασκούμενη πολιτική και απαιτούν:

1. Θεσμική και χρηματοδοτική υποστήριξη της ερευνητικής - τεχνολογικής δραστηριότητας και μέτρα για τη συνεχή βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού. Ενισχύεται ο Τομέας της Έρευνας, ενταγμένος στα Δίκτυα Διευρωπαϊκής Συνεργασίας και προωθείται περαιτέρω ο ρόλος της περιφέρειας ως Εκπαιδευτικού - Ερευνητικού Διεθνούς και Μεσογειακού Κέντρου, με εντονότερο προσανατολισμό προς την κατεύθυνση της τεχνολογίας, της περιφερειακής οικονομίας και προς αυτήν της ανάδειξης των στοιχείων της ιστορίας και του πολιτισμού.

2. Ανάπτυξη και περαιτέρω ισχυροποίηση του εν λειτουργία διεθνούς τηλεπικοινωνιακού κόμβου μεγάλων δυνατοτήτων Ανατολής - Δύσης - Νότου, με την τεχνολογία δικτύου οπτικών ινών και ψηφιακών ασυρματικών ζεύξεων, προσανατολισμένη και στην εξυπηρέτηση των επιχειρήσεων εμπορικών συναλλαγών. Υποστηρίζεται η περαιτέρω ανάπτυξη των δικτύων τηλεϊατρικής, στον ευρύτερο χώρο του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου, με έμφαση στην ιατρική στήριξη των ευρισκομένων εν πλω επισκεπτών.

3. Ενίσχυση της πολιτικής εξωστρέφειας, όπως αυτή άρχισε να αναπτύσσεται με περιορισμένα ακόμη αποτελέσματα την τελευταία περίοδο:

Εξειδικεύονται, εμπλουτίζονται και ενισχύονται οι πολιτικές συνεργασίας, οι πολιτιστικές ανταλλαγές, οι εξαγωγές προϊόντων, η ανταλλαγή τεχνολογίας, ο ποιοτικός και θεματικός τουρισμός και η εξωστρέφεια των επιχειρήσεων. Τέτοιες πολιτικές συνοδεύονται από

χωρικές δράσεις και προωθείται η αποτελεσματική υλοποίηση των υπερτοπικής εμβέλειας απαιτούμενων υποδομών.

Αναπτύσσονται συνεργασίες, στον βαθμό που το επιτρέπουν οι εξωτερικές συνθήκες και με την ουσιαστική συμβολή των εθνικών εν λειτουργία δομών, με χώρες της ευρύτερης περιοχής της Μεσογειακής Λεκάνης και ειδικότερα με την Κύπρο, την Μέση Ανατολή και τη Βόρειο Αφρική. Αναδεικνύεται και αναβαθμίζεται ο ρόλος της Κρήτης, με την ανάπτυξη λειτουργιών 'κέντρου' στη ΝΑ Μεσόγειο, καθώς και 'κόμβου' διεθνούς σημασίας αξόνων με κατεύθυνση Ανατολή - Δύση και Βορρά - Νότο, στους τομείς της οικονομίας, του πολιτισμού και των επικοινωνιών.

Επιδίδεται η ενεργή συμμετοχή των φορέων της Περιφέρειας στην πρόωθηση της κατασκευής αγωγών Φυσικού Αερίου από την Ανατολική Μεσόγειο / Κύπρο - Ανατολική Κρήτη - Ηπειρωτική Χώρα και προς χώρες ΕΕ, στην πρόωθηση της ανάπτυξης του Συστήματος Μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας της νήσου Κρήτης, με την διασύνδεσή του με το ηπειρωτικό Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς, καθώς και στην προετοιμασία - με ερευνητικά προγράμματα- δράσεων για την προστασία του περιβάλλοντος στις εξελισσόμενες συνθήκες υποθαλάσσιων ερευνών της Ν- Α. Μεσογείου. Εξετάζεται ο συνδυασμός των χερσαίων εγκαταστάσεων των αγωγών με τις υφιστάμενες εγκαταστάσεις των Ενεργειακών Κέντρων και ειδικότερα Ενεργειακού Κέντρου Αθρινόλακκου ή ακόμη και του Λιμανιού Τυμπακίου ή και της Ιεράπετρας.

4. Ενεργητική συμμετοχή στην κοινοτική προσπάθεια για συν-διαμόρφωση από τα κράτη-μέλη των απαραίτητων θαλάσσιων στρατηγικών για την περαιτέρω ανάπτυξη δραστηριοτήτων στον θαλάσσιο χώρο της ΕΕ, που στοχεύουν στην προστασία του θαλάσσιου χώρου της και στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής, ειδικά για τις παράκτιες ζώνες.

Αναμένεται η συμβολή των περιφερειακών αρχών, με την ουσιαστική αρωγή και του ΕΛΚΕΘΕ, για την εφαρμογή των σχετικών Οδηγιών 'ολοκληρωμένου - ευρωπαϊκού, εθνικού και κοινού με τις όμορες χώρες- σχεδίου πρόσφορων και συντονισμένων πολιτικών για τον κρίσιμο παράκτιο και τον θαλάσσιο χώρο στους τομείς της ενέργειας, της αλιείας, των μεταφορών, της προστασίας του περιβάλλοντος και της διαφύλαξης της εδαφικής συνοχής'.

Λαμβάνονται ουσιαστικές μέριμνες για την προστασία του περιβάλλοντος και τη διαφύλαξη της εδαφικής συνοχής, σε εφαρμογή των ευρωπαϊκών οδηγιών και σε συνεργασία με τον νέο ευρωπαϊκό θεσμό της μακροπεριφέρειας Αδριατικής - Ιονίων Νήσων, στο πλαίσιο και της πρόωξης της εκμετάλλευσης κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στο Ιόνιο και στα νότια της Κρήτης. Η επιλογή του χώρου για τις χερσαίες εγκαταστάσεις της δραστηριότητας, που πιθανότατα τοποθετούνται στις ευαίσθητες ακτές της Νότιας ή της Δυτικής Κρήτης, τόσο κατά τη διάρκεια των εργασιών όσο και για την οριστική τους θέση, είναι καίριας σημασίας και κρίνεται σκόπιμο η χωροθέτηση των συνοδών χερσαίων εγκαταστάσεων να συνδυαστεί με χώρους που συνορεύουν με τα υφιστάμενα αστικά κέντρα Τυμπακι, Καστέλι Κισσάμου, Ιεράπετρα.

5. Ουσιαστική υποστήριξη της κοινής πολιτικής προστασίας και ανάδειξης του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, με προσήλωση στο στόχο και σε συνεργασία με το σύνολο των εν λειτουργία δομών, αναλαμβάνοντας τις απαιτούμενες πρωτοβουλίες και δράσεις για την αποτελεσματική προβολή τους.

Επιλέγονται ενέργειες για την συνδυασμένη ανάπτυξη των τομέων του Πολιτισμού και της προστασίας του Φυσικού Περιβάλλοντος και προωθούνται πολιτικές που προσδίδουν έμφαση στην πολυπολιτισμικότητα της Κρήτης, με τη δημιουργία δικτύων ολοκληρωμένων και πολλαπλών παρελθόντων αρχαιολογικών πάρκων και φυσικών χώρων, καθώς και διεθνών εστιών πολιτιστικής παραγωγής (επιστημονική γνώση, σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία), με παράλληλες εφαρμογές νέων τεχνολογιών, ενώ λαμβάνεται ειδική μέριμνα για τη δημιουργία δικτύων γεωπολιτιστικών διαδρομών.

6. Ολοκλήρωση της υλοποίησης των διευρωπαϊκών υποδομών μεταφορών και εμπλουτισμός του συστήματος με τις απαραίτητες νέες στρατηγικού χαρακτήρα υποδομές, δεδομένου ότι το σύστημα των μεταφορικών υποδομών της Κρήτης αποκτά διεθνή σημασία μόνον με την συλλειτουργία των διευρωπαϊκών δικτύων (οδικές, θαλάσσιες και αεροπορικές) και ως εκ τούτου είναι αναγκαία η προώθησή τους συνολικά. Προωθείται η ένταξη στο δίκτυο των διευρωπαϊκών υποδομών του οδικού άξονα Ρέθυμνο - Σπήλι - Αγία Γαλήνη - Τυμπάκι - Μοίρες - Άγιοι Δέκα και ολοκληρώνονται οι προγραμματιζόμενες λιμενικές εγκαταστάσεις στα λιμάνια διεθνούς και εθνικής σημασίας της Κρήτης, οι οποίες θα επιτρέψουν την βέλτιστη συμμετοχή της στις εμπορευματικές μεταφορές, την λειτουργική σύνδεσή της με τους διεθνείς διαδρόμους θαλάσσιων μεταφορών, καθώς και την ανάπτυξη του τουρισμού κρουαζιέρας, ο οποίος μπορεί να συνδυαστεί με την ανάπτυξη δικτύου υδατοδρομίων.

Με την ολοκλήρωση των προγραμματισμένων αερολιμενικών υποδομών στον αερολιμένα Χανίων και με τη μεταφορά του αερολιμένα Ηρακλείου στο Καστέλι Πεδιάδος υποστηρίζονται οι στόχοι για την χρονική διεύρυνση, τον εμπλουτισμό και την ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος, για την εξυπηρέτηση του ευρωπαϊκού και του διεθνούς τουρισμού. Επιδιώκεται συγχρόνως η προετοιμασία με τις κατάλληλες υποδομές (κυρίως τροφοδοσίας πλοίων) της Λιμενικής Πύλης του Νότου στο Τυμπάκι, ώστε να είναι δυνατή η ανά πάσα στιγμή εξασφάλιση της συμμετοχής του στο λειτουργικό σύστημα του διεθνούς διαμήκη Μεσογειακού διαδρόμου θαλάσσιων μεταφορών Γιβραλτάρ - Μάλτα - Σουέζ.

7. Επαναπροσδιορίζεται, όπου απαιτείται, ο ειδικός ρόλος όχι μόνον των σημαντικών αλλά και των μικρότερων οικιστικών κέντρων της Κρήτης, τα οποία εμπλουτίζονται με κατάλληλες υποστηρικτικές υποδομές, ώστε να εντάσσονται οργανικά στα διευρωπαϊκά δίκτυα συνεργασίας και να δημιουργούνται πλέγματα, τα οποία καθιστούν τον χώρο συνολικά ελκυστικό, με άξονες αναφοράς την έρευνα και τεχνολογία, τον πολιτισμό, την παραγωγή και πιστοποίηση γεωργο- περιβαλλοντικών προϊόντων, το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, τον ποιοτικό τουρισμό.

8. Ανάπτυξη των δύο συνεργαζομένων τομέων του τουρισμού και της γεωργίας, με κατάλληλα μέτρα χωροταξικής και περιβαλλοντικής πολιτικής, ανεξάρτητα από τις εξελίξεις στον ευρύτερο ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο και τις ρυθμίσεις στον τομέα των πολιτικών ανταγωνισμού και με την στήριξη της Αγροτοδιατροφικής Σύμπραξης Κρήτης. Δημιουργούνται πλέγματα και ανάπτυξη διασυνδέσεων μεταξύ επιλεγμένων κλάδων (αγροτοδιατροφικό, πολιτιστικό-τουριστικό, περιβαλλοντικό και σύμπλεγμα της γνώσης) και οργανώνονται διακρατικές επιχειρηματικές δράσεις για τη σύνδεση της παραγωγής, της τυποποίησης και της μεταποίησης γεωργο-περιβαλλοντικών προϊόντων υψηλής διατροφικής αξίας, του ποιοτικού τουρισμού και των αξιών του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

9. Υποστήριξη του στόχου 'ισορροπημένη εκμετάλλευση του αιολικού και του ηλιακού δυναμικού του νησιού με ταυτόχρονη διατήρηση των φυσικών και μορφολογικών ιδιοτεροτήτων του', που επιβάλλει τη διασύνδεση της Κρήτης με την ηπειρωτική χώρα - και επιτρέπει την παραγωγή ενέργειας σε χαμηλότερο από σήμερα κόστος και με σαφώς μικρότερες επιπτώσεις στο περιβάλλον από τις σημερινές ρυπογόνες μονάδες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ': ΠΡΟΤΥΠΟ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Άρθρο 3

Αναπτυξιακή προοπτική και εξέλιξη της Περιφέρειας

1. Για τη διαμόρφωση της αναπτυξιακής φυσιογνωμίας της Περιφέρειας Κρήτης, ελήφθησαν υπόψη:

α. Ο πληθυσμός αυτής ανά περιφερειακή ενότητα και δήμους:

Σε όλα τα σενάρια που εξετάστηκαν για τη μελλοντική εξέλιξη του πληθυσμού της, η Κρήτη κερδίζει πληθυσμό και κατά το επικρατέστερο ρεαλιστικό σενάριο η μέση ετήσια μεταβολή 2011-2021 εκτιμάται σε +0,5%, έναντι του 1,3% της προηγούμενης δεκαετίας και επομένως προβλέπεται πληθυσμός 719.028 κατοίκων, για το 2021 και πληθυσμός 757.036 κατοίκων, για το 2031, με εκτιμώμενο τον ίδιο ετήσιο ρυθμό μεταβολής.

β. Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ):

Η Ακαθάριστη Περιφερειακή Προστιθέμενη Αξία εκτιμάται ότι θα αυξάνεται με μέσο ετήσιο ρυθμό, σε σχέση με το 2011, σε 2,2% και το 2021 θα είναι στα επίπεδα των 12.182,3 εκατ. €, έναντι 9,627,4 εκατ. € το 2010, με προβλεπόμενες συνολικές επενδύσεις το 2021 στα 4.113,4 εκατ. €. Οι μεταβολές στη διάρθρωση της ΑΠΠΑ κατά τομέα/ κλάδο δραστηριότητας είναι ανάλογες με αυτές που παρουσιάζονται στη διάρθρωση της απασχόλησης και εκτιμάται ότι θα κυμαίνονται στα εξής επίπεδα κατά το 2021:

- 15,7%, στους τομείς δημόσια διοίκηση και άμυνα - υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, Εκπαίδευση καθώς και δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας & κοινωνικής μέριμνας, έναντι 18,5% το 2010,

- 16,4% στους τομείς καταλύματα - εστίαση και 17,5%

στις μεταφορές, πρακτορεύσεις και λιανικό εμπόριο, στα ίδια επίπεδα με το 2010, και

- 10,4% στον πρωτογενή τομέα, 3,5% στη μεταποίηση τροφίμων - ποτών και 12,0% στους συνδεδεμένους κλάδους (κυρίως μεταφορές, αποθηκείσεις, χονδρεμπόριο), έναντι 6,5% / 3,0% και 11,1%, αντίστοιχα, το 2010.

Όλα τα μεγέθη για το 2031, παρουσιάζουν αντίστοιχους ρυθμούς μεταβολής, αλλά μετριάζεται γενικά ο ρυθμός μεγέθυνσής τους, σε σχέση με την προηγούμενη δεκαετία.

γ. Απασχόληση

Η συνολική απασχόληση προβλέπεται να αυξάνεται με μέσο ετήσιο ρυθμό 1,7% και να βρίσκεται το 2021 στα επίπεδα των 297.430 θέσεων εργασίας και 330.772, το 2031. Οι νέες θέσεις εργασίας δεν καλύπτονται όλες από το εργατικό δυναμικό που αντιστοιχεί στην αύξηση του μόνιμου πληθυσμού 2011, αλλά δημιουργούνται ανάγκες εισροής εργαζομένων από άλλες περιοχές εκτός της Περιφέρειας οι οποίοι εγκαθίστανται στην Κρήτη, σε ποσοστό περίπου 15,1% για το 2021 και σε πιο ομαλοποιημένο ποσοστό για το 2031.

Σημαντική αύξηση της απασχόλησης προβλέπεται για τον πρωτογενή τομέα, τη μεταποίηση τροφίμων και ποτών και τους κλάδους που συνδέονται με αυτές τις δραστηριότητες, δηλαδή μεταφορές εμπορευμάτων, αποθηκείσεις, εμπόριο (κυρίως χονδρικό). Στους τομείς που εξαρτώνται από τον τουρισμό (κυρίως καταλύματα, εστίαση, λιανικό εμπόριο, πρακτορεύσεις, μεταφορές τουριστών), η προβλεπόμενη αύξηση ισούται με 1,4%, ενώ στην υπόλοιπη μεταποίηση προβλέπεται συγκρατημένη αύξηση περί το 1,2% κατά μέσο όρο ετησίως και στους λοιπούς κλάδους, κυρίως δηλαδή στους εξαρτώμενους από το δημόσιο τομέα, προβλέπεται μηδενική αύξηση σε σχέση με το 2010-2011.

Επίσης, προβλέπεται αύξηση της ακαθάριστης παραγωγικότητας της εργασίας με αξιολογικό μέσο ετήσιο ρυθμό της τάξης του 0,7% σε όλους τους τομείς, εκτός του πρωτογενή στον οποίο υπολογίζεται σημαντικά μεγαλύτερη αύξηση της ακαθάριστης παραγωγικότητας της εργασίας, ίση με 2,5%, λόγω των πολύ σημαντικών αναδιαρθρώσεων που ήδη έχουν αρχίσει.

δ. Ανεργία

Το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε σημαντικά στην Κρήτη την δεκαετία 2001-2011 στο 14,6% (2010) από 5,7% (2001). Εκτιμάται ότι το υψηλό σήμερα ποσοστό ανεργίας στην περιφέρεια θα τείνει να μειώνεται σε ευθεία συνάρτηση με τις δημιουργούμενες θέσεις εργασίας. Το 2021 αναμένεται συρρίκνωση της ανεργίας στο 13% το 2021. Την περίοδο 2021-2031, προβλέπεται να δημιουργηθούν ακόμη 33.500 νέες θέσεις εργασίας και το ποσοστό ανεργίας επί του εργατικού δυναμικού να μειωθεί στα επίπεδα του 8,0%.

στ. Συνολικά, οι προοπτικές εξέλιξεις της περιφέρειας συνοψίζονται ως εξής:

- Η οικονομία της περιφέρειας επωφελείται από τους διαθέσιμους πόρους του ΣΕΣ 2014-2020 και επιτυγχάνει ρυθμό ανάπτυξης 2,2% κατά μέσο ετήσιο όρο στην περίοδο 2010-2021.

- Η συνεχώς αυξανόμενη μεγάλη εξάρτηση από τον τουριστικό τομέα περιορίζεται.

Ο βαθμός εξάρτησης αμβλύνεται οριακά, καθώς ο κλάδος των καταλυμάτων - εστίασης και οι συνδεδεμένοι με αυτόν κλάδοι επιβατικών μεταφορών, πρακτορεύσεων, και τμήματος του λιανικού εμπορίου αντιπροσωπεύουν το 2031 24,4%, έναντι 24,6% το 2021 και 25,1% το 2010.

- Αντίθετα, ανακάμπτει ο αγροτοδιατροφικός τομέας, που κερδίζει 53.400 θέσεις απασχόλησης μεταξύ 2011 και 2031, αντιπροσωπεύοντας ποσοστό 39,9% της συνολικής απασχόλησης της Κρήτης το 2031, έναντι 38,1% το 2021.

- Αναστρέφεται η πληθυσμιακή κάμψη της Περιφερειακής Ενότητας Λασιθίου (μέσος ετήσιος ρυθμός περίπου 1,0% στην περίοδο 2011-2031). Συνεχίζεται υγιής πληθυσμιακή ανάπτυξη της Ενότητας Ρεθύμνου (μέσος ετήσιος ρυθμός περίπου 0,6% - 0,9% στην περίοδο 2011-2031), ενώ η πληθυσμιακή αύξηση στις Ενότητες Χανίων και Ηρακλείου είναι πιο συγκρατημένη (μέσος ετήσιος ρυθμός $\leq$ 0,5% στην περίοδο 2011-2031).

- Στους Δήμους-Έδρες των Περιφερειακών Ενοτήτων ο πληθυσμός αυξάνεται με ρυθμούς ελαφρά υψηλότερους από τον ρυθμό μεταβολής των Περιφερειακών Ενοτήτων με εξαίρεση τον Δήμο το Ηρακλείου, στον οποίο είναι λίγο χαμηλότερος. Προβλέπεται ότι ο πληθυσμός και των άλλων Δήμων σε όλες τις Ενοότητες θα μεταβάλλεται με θετικό, αν και κατά κανόνα, συγκρατημένο ρυθμό.

Άρθρο 4

Βασικοί άξονες και πόλοι ανάπτυξης

Για την ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής στον χώρο της Κρήτης επιδιώκεται η πολυκεντρική οργάνωσή της, με την προσπάθεια για μετασχηματισμό του εξελισσόμενου -ολοένα και πιο συγκεντρωτικού- μοντέλου σε πολυπολικό, με την υποστήριξη του πλέγματος αξόνων και πόλων ανάπτυξης, που σταδιακά αρχίζουν να υλοποιούνται.

Ενισχύεται προς τα δύο άκρα, ανατολικά προς Σητεία και δυτικά προς Καστέλι Κισσάμου, ο λειτουργικός ρόλος του υφιστάμενου βόρειου άξονα ανάπτυξης διαπεριφερειακής εμβέλειας ώστε να υποστηριχθούν οι υφιστάμενες τάσεις και να προωθηθεί η συνεργασία της Κρήτης, πέραν της υφιστάμενης με την Αθήνα /Πειραιά, αφ' ενός με το πολυπολικό αναπτυξιακό νησιωτικό σύμπλεγμα Βορείου και Νοτίου Αιγαίου και τον ανατολικό θαλάσσιο άξονα ανάπτυξης της χώρας και αφ' ετέρου με τον δυτικό άξονα ανάπτυξης της χώρας μέσω Καλαμάτας. Στον εσωτερικό χώρο της Κρήτης επιδιώκεται η διάχυση και η δημιουργία νέου άξονα ανάπτυξης διαπεριφερειακής εμβέλειας, από Ρέθυμνο - Τυμπάκι - Μοίρες - Αγ. Δέκα και από Ηράκλειο - Μοίρες - Αγ. Δέκα προς Ιεράπετρα- Παχιά Άμμο. Το πλέγμα αυτό υποστηρίζεται από τα στρατηγικά δίκτυα οδικών μεταφορών και υποδομών και διασυνδέεται με τις διεθνείς και διαπεριφερειακές λιμενικές και αερολιμενικές πύλες της Κρήτης και συγκεκριμένα συγκροτείται:

- από τον χερσαίο άξονα ανάπτυξης εθνικής και διαπεριφερειακής εμβέλειας (Καστέλι Κισσάμου-Σητεία), που συμβαδίζει παράλληλα με το βόρειο τμήμα του θεσμοθετημένου διευρωπαϊκού δικτύου χερσαίων μεταφορών,

- από τους επιδιωκόμενους να αναπτυχθούν χερσαίους άξονες διαπεριφερειακής εμβέλειας (Ηράκλειο - Άγιοι Δέκα - Ιεράπετρα - Παχιά Άμμος και Ρέθυμνο - Τυμπάκι - Άγιοι Δέκα), που ο πρώτος οδεύει παράλληλα με το νότιο τμήμα του θεσμοθετημένου διευρωπαϊκού δικτύου χερσαίων μεταφορών και ο δεύτερος υποστηρίζεται από τον προτεινόμενο με μεταβατική διάταξη να ενταχθεί στο διευρωπαϊκό δίκτυο χερσαίων μεταφορών οδικό άξονα,

- από τους υφιστάμενους θαλάσσιους άξονες σύνδεσης /ανάπτυξης/ με τον Πειραιά και την Αθήνα,

- από τους προτεινόμενους να ενισχυθούν θαλάσσιους άξονες σύνδεσης /ανάπτυξης/ με Καλαμάτα/Γύθειο, Θεσσαλονίκη, Ερμούπολη/ Μυτιλήνη/ Αλεξανδρούπολη και Ρόδο,

- από τις διεθνείς λιμενικές πύλες Ηρακλείου και Σούδας, την διεθνούς εμβέλειας αερολιμενική πύλη Ηρακλείου και την προτεινόμενη με μεταβατική διάταξη ως διεθνούς εμβέλειας αερολιμενική πύλη Χανίων, την αερολιμενική πύλη διαπεριφερειακής εμβέλειας Σητείας, τις προτεινόμενες με μεταβατική διάταξη διαπεριφερειακής εμβέλειας λιμενικές πύλες Καστέλι, Ρέθυμνο και Σητεία και τον εξειδικευμένο εμπορευματικό λιμένα στο Τυμπάκι.

Επιδιώκεται ο συσχετισμός των εδαφικών περιοχών ενός ή ομάδας Καλλικράτειων Δήμων με ομοιογενή χαρακτηριστικά με τα όρια των βιώσιμων αναπτυξιακών ενότητων. Με στόχο την υποστήριξη του σταδιακού μετασχηματισμού του αστικού συστήματος της περιφέρειας σε πολυκεντρικό, επιλέγονται ως κεντρικοί αστικοί πόλοι των ενότητων, βάσει συγκριτικών πλεονεκτημάτων, οικιστικά κέντρα (κατά κύριο λόγο 6ου επιπέδου - έδρα Καλλικράτειου Δήμου και άνω) με διακεκριμένο ρόλο στον αναπτυξιακό σχεδιασμό, τα οποία οργανώνουν τις περιοχές επιρροής τους.

Επαναπροσδιορίζεται το ήδη πολυκεντρικό πρότυπο χωρικής ανάπτυξης, με την εξειδίκευση του ειδικού ρόλου όχι μόνον των σημαντικών πόλεων της Κρήτης, αλλά και των μικρότερων οικιστικών κέντρων, με συναφείς υποστηρικτικές υποδομές, ώστε να δημιουργούνται πλέγματα, τα οποία σκοπό έχουν να υποστηρίξουν τη νέα σχέση συνεργασίας πόλεων και υπαίθρου και να καταστήσουν τον χώρο συνολικά ελκυστικό, με άξονες αναφοράς την έρευνα και τεχνολογία, τον πολιτισμό, την παραγωγή και πιστοποίηση γεωργο-περιβαλλοντικών προϊόντων, το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, τον ποιοτικό τουρισμό.

Προσαρμόζεται το σύστημα των κυρίων πόλων ανάπτυξης της Κρήτης στην κατηγοριοποίηση του Γενικού Πλαισίου, ως εξής:

- Πρωτεύοντες εθνικοί πόλοι διαπεριφερειακής ακτινοβολίας: Ηράκλειο και Χανιά, ως οικιστικά κέντρα 2ου επιπέδου,

- Δευτερεύον εθνικός πόλος διαπεριφερειακής εμβέλειας: Ρέθυμνο, ως οικιστικό κέντρο 3ου επιπέδου,

- Δευτερεύον εθνικός πόλος, τρίπολο με υψηλή συμπληρωματικότητα δραστηριοτήτων και υποδομών:

Άγιος Νικόλαος, Ιεράπετρα και Σητεία, κέντρα ενδοπεριφερειακών αναπτυξιακών ενότητων και αστικά κέντρα >10.000 κατοίκων, ως οικιστικά κέντρα 4ου επιπέδου,

- Πόλοι ανάπτυξης με ειδικό εθνικό και περιφερειακό ρόλο: Καστέλι Κισσάμου, Σούδα και Τυμπάκι, ως οικιστικά κέντρα ενδοπεριφερειακών αναπτυξιακών ενότητων - 6ου επιπέδου ενισχυμένου,

- Δευτερεύοντες πόλοι περιφερειακής εμβέλειας και συνεργαζόμενα οικιστικά κέντρα: (1) Νεάπολη/ Τζερμιάδο, (2) Λιμήν Χερσονήσου/ Μάλια με τις Γούρνες, (3) Άνω Βιάννος/ Αρκαλοχώρι με τον Ευαγγελισμό, (4) Νέα Αλικαρνασός, Γάζι, Πεζά με το Ηράκλειο, (5) Άγιοι Δέκα/ Μοίρες με το Τυμπάκι και τον Πύργο (6) Ανώγεια με το Πέραμα, (7) Αγία Φωτεινή, (8) Σπήλι, (9) Χώρα Σφακίων/ Βάμμος με Βρύσες, (10) Γεράνι με τα Χανιά, (11) Παλαιόχωρα/ Έλος με Κάντανο και με Καστρί, ως κύρια οικιστικά κέντρα 6ου και 7ου επιπέδου.

Εξειδικεύεται εκ νέου η στρατηγική κατεύθυνση πρωτοβουλία για τον εμπλουτισμό των πόλεων της Κρήτης με λειτουργίες ευρύτερης εμβέλειας, με στόχο την αναβάθμισή τους και την εξειδίκευση του σημερινού (Ηράκλειο, Χανιά), αλλά και την υποστήριξη του μελλοντικού διαπεριφερειακού και ενδοπεριφερειακού ρόλου τους (Ρέθυμνο, Άγιος Νικόλαος, Ιεράπετρα και Σητεία), όπως προβλέπεται κατωτέρω.

Πρωθιείται ο εμπλουτισμός του δικτύου των αστικών κέντρων της Κρήτης, με δημιουργία ή και ενίσχυση υφιστάμενων δικτύων συνεργασίας, με πόλεις των γειτονικών Χωρών, που συνδέονται με τους επιλεγμένους αναπτυξιακούς άξονες και με στόχο να εντάσσονται οργανικά στα διευρωπαϊκά δίκτυα συνεργασίας για την εξισορροπημένη και πολυκεντρική χωρική ανάπτυξη και για πόλεις (και αστικούς σχηματισμούς) δυναμικές, ελκυστικές και ανταγωνιστικές.

Άρθρο 5

Ευρείες ζώνες ανάπτυξης αστικών δραστηριοτήτων

Προτεραιότητα καθίσταται η ανάσχεση των δυσμενών φαινομένων από την συνεχιζόμενη άμετρη κατανάλωση του χώρου, ως προϋπόθεση για την κατάκτηση του ποιοτικά διαφορετικού μοντέλου χωρικής ανάπτυξης.

Πρωθιούνται συντονισμένες ενέργειες και μέτρα, με σκοπό να τεθούν όρια και να σταματήσει η συνεχής επέκταση της οικιστικής χρήσης σε νέες περιοχές, εις βάρος γεωργικών, δασικών ή και άλλων προστατευόμενων εκτάσεων, και αναλαμβάνονται ποιοτικές παρεμβάσεις αναπλάσεων, για την αναβάθμιση του αστικού, περιαστικού και υπαίθρου χώρου. Η εξειδίκευση των δράσεων για την εδαφική συνοχή αφορά στην τήρηση της αρχής της συμπαγούς πόλης και του αποτελεσματικού περιορισμού της εκτός σχεδίου δόμησης, νοούμενη ως κατεύθυνση στα εκπονούμενα και υπό ανάθεση Τοπικά Χωρικά Σχέδια (ΤΧΣ), καθώς και σε τυχόν αναθεωρήσεις των ήδη θεσμοθετημένων ΓΠΣ/ ΣΧΟΟΑΠ. Ειδικά στη γεωργική γη πρωθιείται αποτελεσματικά ο περιορισμός της εκτός σχεδίου δόμησης, σύμφωνα και με τις κατευθύνσεις του ΓΠΧΣΑΑ και με διαφοροποιημένες διατάξεις

για τις επιμέρους ζώνες, ανάλογα με τον επιδιωκόμενο βαθμό προστασίας. Η κατά χωρικές ενότητες κατηγοριοποίηση της γεωργικής γης καθορίζεται σύμφωνα με την οικεία νομοθεσία.

Επιδιώκεται ο αποτελεσματικός περιορισμός της εκτός σχεδίου δόμησης ως κατεύθυνση στα εκπονούμενα και υπό ανάθεση ΤΧΣ, καθώς και σε τυχόν αναθεωρήσεις των ήδη θεσμοθετημένων ΓΠΣ/ ΣΧΟΟΑΠ, για τις κρίσιμες παράκτιες περιοχές, ανάλογα με τα προβλήματα που εντοπίζονται σε αυτές. Προωθείται η θέσπιση μεγαλύτερων αρτιοτήτων σε περιφερειακό επίπεδο και σε ευαίσθητες κατηγορίες χώρου (παράκτιες εκτάσεις, γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας, κ.λπ.), όχι μόνον για τη χρήση κατοικίας, αλλά και για τις χρήσεις βιοτεχνία - βιομηχανία, τουρισμός.

Άρθρο 6

Ευρύτερες χωρικές ενότητες

1. Χωρικές ενότητες ανάπτυξης γεωργίας και λοιπού πρωτογενούς τομέα.

Ορίζονται ζώνες αναζήτησης της «γεωργικής γης πρώτης προτεραιότητας», οι οποίες περιλαμβάνουν εκτάσεις με αρδευτικά δίκτυα και με θερμοκήπια, τις αρδευόμενες με άλλα μέσα εκτάσεις αλλά και τις μη αρδευόμενες, τους αμπελώνες, τους ελαιώνες, τις εκτάσεις με σύνθετα συστήματα καλλιέργειας, τις εκτάσεις με οπωροφόρα δέντρα, καθώς και τις φυτείες με σαρκώδεις καρπούς. Προωθείται η σταδιακή στροφή της παραγωγής προς γεωργο-περιβαλλοντικά /βιολογικά προϊόντα υψηλής ποιότητας, με την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και της ποικιλίας των μικροκλιμάτων κάθε περιοχής και η αποτελεσματική αντιμετώπιση των επιπτώσεων από την εκτεταμένη χωρικά γεωργική δραστηριότητα που, όπως ασκείται έως σήμερα -με υπερβολική έως αλόγιστη χρήση λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων και απολυμαντικών, με προώθηση των θερμοκηπίων και των υποτροπικών, με όρους που επιβάλλουν υπερβολική κατανάλωση ποσοτήτων νερού-, αποτελεί από τις σοβαρότερες αιτίες υποβάθμισης του περιβάλλοντος, με επιπτώσεις στην υγεία του πληθυσμού και στους αποδέκτες.

Προτείνεται η θεσμοθέτηση, από τους αρμόδιους φορείς και σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία ζωνών ελεγχόμενης και εναλλασσόμενης βόσκησης και προβλέπεται δέσμη μέτρων για την αντιμετώπιση της υπερβόσκησης, από την κτηνοτροφική δραστηριότητα της αιγοπροβατοτροφίας, η ανάπτυξη της οποίας εξακολουθεί να είναι εκτατική και ασκείται στις παρυφές των ορεινών όγκων. Από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού χωροθετούνται ζώνες αναζήτησης «κτηνοτροφικής γης πρώτης προτεραιότητας», όπου θα μπορεί να καλλιεργούνται και κτηνοτροφικά φυτά.

Προωθείται ο εκσυγχρονισμός των σημαντικών κτηνοτροφικών μονάδων, με στόχο να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις από την ανεπαρκή διαχείριση των αποβλήτων τους.

Επιδιώκεται η ιδιαίτερα περιορισμένη σήμερα ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της παραδοσιακής αλιείας,

μέσω και της ένταξής της στο εμπλουτισμένο τουριστικό προϊόν, όσο και των υδατοκαλλιεργειών με περιβαλλοντικά συμβατές μεθόδους, μέσω της παραγωγής ποιοτικών προϊόντων για τις ανάγκες της δραστηριότητας εστίασης και με διασφάλιση χωρικής συμβατότητας με τις άλλες χρήσεις.

Υποστηρίζεται η μεταλλευτική δραστηριότητα (βιομηχανικά ορυκτά, ενεργειακές πρώτες ύλες, μεταλλικές ορυκτές πρώτες ύλες, μη μεταλλικά ορυκτά), σύμφωνα με τις χωροταξικές κατευθύνσεις της Εθνικής Πολιτικής για την αξιοποίηση των Ορυκτών Πρώτων Υλών (Φεβρουάριος 2012), η οποία αναφέρεται ρητά στην διασφάλιση της δυνατότητας πρόσβασης στα κοιτάσματα ΟΠΥ (έρευνα και εκμετάλλευση) καθώς και στην επίλυση ανταγωνισμού των χρήσεων γης. Προωθείται από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού η θεσμοθέτηση λατομικών περιοχών εξόρυξης αδρανών υλικών και η ένταξη των λατομικών αδρανών εντός αυτών, περιορίζεται στα αναγκαία ο αριθμός και η θέση των λατομικών περιοχών και επιλύονται ζητήματα συγκρούσεων χρήσεων γης.

2. Χωρικές ενότητες αστικής/ οικιστικής/ τουριστικής ανάπτυξης και παραθεριστικής κατοικίας

Οι ευρύτερες χωρικές ενότητες όπου αναπτύσσονται η αστική/ οικιστική /τουριστική δραστηριότητα και η δραστηριότητα της παραθεριστικής κατοικίας ταυτίζονται με και εντοπίζονται σε μεγάλο βαθμό στις κρίσιμες παράκτιες περιοχές και χαρακτηρίζονται συνήθως από ιδιαίτερος έντονο ανταγωνισμό χρήσεων γης και οικονομικών δραστηριοτήτων.

Επιλέγονται ως πρότυπο εξέλιξης της τουριστικής δραστηριότητας οι ήπιες μορφές πολυθεματικού τουρισμού, εναλλακτικού και ποιοτικά αναβαθμισμένου τύπου στα ορεινά και ημιορεινά σύνολα ή μορφές τουρισμού ενταγμένες σε οργανωμένους υποδοχείς. Στην υπερ-αναπτυγμένη βόρεια ακτή επιδιώκεται η ανάληψη δράσεων αποφόρτισης των υψηλών πιέσεων και αναβάθμισης του δομημένου χώρου και αποφεύγεται στο μέτρο του δυνατού η έγκριση νέων αιτημάτων για ανάπτυξη μορφών μονοθεματικού μαζικού τουρισμού. Η ζήτηση για παραθεριστική κατοικία, στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό, οδηγείται με συγκεκριμένα μέτρα και δράσεις μέσω και των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων προς το εσωτερικό, στους πολυπληθείς ορεινούς και ημιορεινούς οικισμούς.

Οριοθετούνται ζώνες τουριστικής ανάπτυξης. Οι κατευθύνσεις για τον λοιπό - εκτός των ως άνω οριζόμενων ζωνών - παράκτιο «εκτός σχεδίου» χώρο είναι η θεσμοθέτηση διατάξεων, από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού, ώστε να περιορίζεται αποτελεσματικά η εκτός σχεδίου δόμηση για παραθεριστική κατοικία, με διοχέτευσή της κατά το δυνατόν στο δίκτυο των οικισμών.

3. Χωρικές ενότητες ανάπτυξης ενέργειας από ΑΠΕ

Προκρίνεται και προωθείται η αρχή της συγκεντρωμένης ανάπτυξης των χρήσεων γης και των δραστηριοτήτων στον χώρο (συμπαγής πόλη, ΒΕΠΕ, περιορισμός της εκτός σχεδίου, κλπ.). Στα ίδια πλαίσια με τις παραπάνω

χρήσεις γης, η συγκέντρωση εγκαταστάσεων για παραγωγή ενέργειας προς πώληση από ΑΠΕ νοείται ως 'γενική χρήση γης' εντός των «ευρέων ζωνών αναζήτησης» για εγκατάσταση της συγκεκριμένης δραστηριότητας, οι οποίες δύναται να εξειδικεύονται καταλλήλως από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού, χωρίς όμως να αποκλείεται η εγκατάσταση μονάδων ΑΠΕ σε περιοχές εκτός αυτών των ζωνών. Η όποια εγκατάσταση μονάδων ΑΠΕ και ειδικότερα Αιολικών Πάρκων σε περιοχές NATURA 2000 υπόκειται στο σύνολο των ισχυουσών περιβαλλοντικών διατάξεων (διατάγματα προστασίας, εγκρίσεις χωροθέτησης, πράξεις έγκρισης ειδικότερων περιβαλλοντικών όρων και λοιπά). Συνεπώς, επιδιώκεται η κατ' αρχήν χωροθέτηση των εγκαταστάσεων παραγωγής ενέργειας προς πώληση από ΑΠΕ ως εξής: (1) στην ευρύτερη ζώνη των τριών ενεργειακών κόμβων της Κρήτης, (2) στις κεφαλές των μεγάλων φραγμάτων - που μπορούν να συνοδεύονται στο μέλλον από έργα αντλησιοταμίευσης, τα οποία βελτιώνουν την εφεδρεία και την ευστάθεια του συστήματος, καθώς και (3) εντός των ορίων «ευρέων ζωνών αναζήτησης για εγκαταστάσεις ΑΠΕ».

Συγχρόνως, στηρίζονται κατά προτεραιότητα οι δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας και τα συστήματα αυτοπαραγωγής ή παραγωγής ενέργειας μικρής κλίμακας, που δημιουργούν συνείδηση παραγωγού ενέργειας στον καταναλωτή. Τέλος, ως υποστηρικτικό εργαλείο της αρχής της συγκεντρωμένης ανάπτυξης, αλλά και ως επιπρόσθετο μέτρο για την προστασία του ευαίσθητου περιβάλλοντος του νησιού, εξαιρούνται οι περιοχές του δικτύου NATURA 2000 και οι λοιπές προστατευόμενες περιοχές από την εγκατάσταση Αιολικών και Ηλιοθερμικών Πάρκων. Ειδικά για τα Ηλιοθερμικά Πάρκα, λόγω του εκτατικού χαρακτήρα τους και της σημαντικής περιβαλλοντικής υποβάθμισης που προκαλούν, αποφεύγεται η όποια περαιτέρω αδειοδότηση για εγκατάστασή τους σε όλη την Κρήτη.

Εκτιμάται, εξίσου, ότι θα υλοποιούνται εγκαταστάσεις αξιοποίησης όλων των μορφών ΑΠΕ (ενεργειακή αξιοποίηση των αστικών απορριμμάτων και υπολειπόμενης βιομάζας-βιορευστών, μικρά υδροηλεκτρικά, κλπ), σύνδεση των μεταφορών με ενεργειακές παραμέτρους - προώθηση της ηλεκτροκίνησης, καθώς και υλοποίηση πιλοτικών εφαρμογών πολλαπλού σκοπού, όπως η άντληση - ταμίευση νερών με χρήση ΑΠΕ και συμβατικής ηλεκτροπαραγωγής, η εγκατάσταση μονάδων αποθήκευσης, κ.λπ. Μονάδες παραγωγής ενέργειας από βιομάζα-βιοαέριο- βιορευστά θα χρησιμοποιούν αποκλειστικά πρώτη ύλη που παράγεται στην Κρήτη, με σύγχρονη εφαρμογή των προβλέψεων του εγκεκριμένου ΠΕΣΔΑ της Περιφέρειας, αλλά και του νέου ΕΣΔΑΚ.

Άρθρο 7

Σημειακές παραγωγικές δραστηριότητες εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας

1. Σημειακές δραστηριότητες ανάπτυξης βιομηχανίας - βιοτεχνίας

Στις σημειακές δραστηριότητες κατατάσσονται τα υφιστάμενα ΒΙΠΑ / ΒΙΟΠΑ / ΒΙΠΕ και ΒΕΠΕ, τα οποία θα

μετασχηματίζονται σταδιακά και ανάλογα με τις ανάγκες και τη ζήτηση σε Επιχειρηματικά Πάρκα τύπου Β, με κατάλληλες προβλέψεις από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού.

Στρατηγική κατεύθυνση του επιδιωκόμενου πρότυπου χωρικής ανάπτυξης αποτελεί η άσκηση πολιτικής μετεγκατάστασης όλων των διάσπαρτων μονάδων, που βρίσκονται εκτός, καθώς και η εγκατάσταση των νέων μονάδων προς τους υφιστάμενους υποδοχείς «οργανωμένης μεταποιητικής δραστηριότητας», καθώς και προς αυτούς που πρόκειται να ιδρυθούν. Αναμένεται η ενίσχυση της πολιτικής μετεγκατάστασης με πιθανή περαιτέρω ενίσχυση των ποσοστών που παρέχονται στις επιχειρήσεις οι οποίες εγκαθίστανται σε Επιχειρηματικά Πάρκα. Η θέσπιση αυστηρότερων όρων και περιορισμών για τις συγκεκριμένες δραστηριότητες στις διατάξεις της εκτός σχεδίου δόμησης αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη του στόχου.

Συγχρόνως, επιδιώκεται η ανάπτυξη Επιχειρηματικών Πάρκων Ειδικού Τύπου, με έμφαση στις Τεχνολόγους, για την εγκατάσταση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων νέας και υψηλής τεχνολογίας, ερευνητικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες, επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών και θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων, με κατάλληλες προβλέψεις από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού και σε συνέργεια ειδικότερα με τα Εκπαιδευτικά & Ερευνητικά Ιδρύματα της Κρήτης και της Χώρας. Επιδιώκεται, επίσης, η περαιτέρω ανάπτυξη παραγωγικών και επιχειρηματικών πρωτοβουλιών νομικών προσώπων του ευρύτερου δημόσιου τομέα και ιδιωτών, για την εγκατάσταση μονάδων μεταποίησης κυρίως αγροτικών προϊόντων αλλά και γενικής μεταποιητικής δραστηριότητας στους θεσμοθετημένους και προγραμματισμένους υποδοχείς, οι οποίοι με τη σειρά τους θα μετασχηματιστούν σταδιακά ανάλογα με τις ανάγκες και τη ζήτηση σε Επιχειρηματικά Πάρκα τύπου Γ, με κατάλληλες προβλέψεις από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού. Προβλέπεται η δημιουργία ειδικών ΒΕΠΕ, για την μετεγκατάσταση ή και εγκατάσταση των επικίνδυνων και οχλουσών μονάδων.

2. Ενεργειακοί Κόμβοι

Επιδιώκεται οι δραστηριότητες παραγωγής ενέργειας από συμβατικές πηγές να γίνεται στους Ενεργειακούς Κόμβους οι οποίοι θα λειτουργούν και ως κόμβοι μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά ως κόμβοι διέλευσης ηλεκτρικών διασυνδέσεων και αγωγών φυσικού αερίου, ενώ διαρκής στόχος είναι η περαιτέρω αύξηση της χρήσης ΑΠΕ.

Για την επίτευξη του στόχου: (1) ο θερμικός σταθμός παραγωγής ενέργειας στον Αθερινόλακκο προβλέπεται να αναβαθμιστεί περιβαλλοντικά και (2) περιορίζεται η λειτουργία του ΑΗΣ Λινοπεραμάτων, και προβλέπεται να σταματήσει τη λειτουργία του στο πλαίσιο των μελλοντικών ηλεκτρικών διασυνδέσεων. Στον ενεργειακό κόμβο της Κορακιάς Ηρακλείου θα μπορούσε να εγκατασταθεί νέος σταθμός ηλεκτροπαραγωγής με καύσιμο φυσικό αέριο. Προβλέπεται η δημιουργία σταθμού υγροποιημένου αερίου στη θαλάσσια ζώνη

του Κορακιά, για την υποστήριξη τοπικά σταθμού ηλεκτροπαραγωγής, αλλά και για τις ανάγκες της Κρήτης, γενικότερα, (3) περιορίζεται αρχικά η λειτουργία του σταθμούς της Ξυλοκαμάρας Χανίων και προβλέπεται η μελλοντικά κατάργηση και η δημιουργία εκεί του τρίτου Ενεργειακού Κόμβου.

Για την υποστήριξη της λειτουργίας των Ενεργειακών Κόμβων και την εν γένει κάλυψη των ενεργειακών αναγκών της Κρήτης προβλέπεται η δυνατότητα δημιουργίας εγκαταστάσεων υδροποιημένου φυσικού αερίου στη χερσαία/ θαλάσσια ζώνη του Αθρινόλακου και του Κορακιά. Ενισχυτικά των ανωτέρω προωθείται η δημιουργία των απαραίτητων υποδομών μικρής κλίμακας ΥΦΑ σε κύριους λιμένες με προτεραιότητα το λιμένα του Ηρακλείου, καθώς και άλλων εγκαταστάσεων Φ/Α ή ΥΦΑ μικρής κλίμακας για την τροφοδοσία της αγοράς.

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη σύνδεση και λειτουργία των προτεινόμενων ενεργειακών κόμβων της Νήσου (Ενεργειακοί κόμβοι Αθρινόλακου, Κορακιάς και Ξυλοκαμάρας Χανίων) αποτελεί η υλοποίηση των προτεινόμενων υποδομών του συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (Ηλεκτρική διασύνδεση Κρήτης με το Ηπειρωτικό Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς και Ενίσχυση του Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας της Κρήτης).

3. Δυνατότητες υποδοχής μεγάλων επενδύσεων

Τρεις σημαντικές εκτάσεις του δημοσίου, οι οποίες ευρίσκονται εντός των ορίων της περιοχής των Καλλικράτειων Δήμων Ηρακλείου, Μαλεβιζίου, Χερσονήσου, έχουν δυνατότητα να υποδεχθούν παραγωγικές δραστηριότητες εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας στον τριτογενή τομέα: α) η περιοχή του νυν αεροδρομίου Νίκος Καζαντζάκης που θα είναι διαθέσιμη όταν μεταφερθεί στη νέα θέση και κλείσει το αεροδρόμιο, β), ο χώρος του Α/Σ Λινοπεραμάτων εφόσον υλοποιηθεί η προβλεπόμενη μετεγκατάσταση του στην Κορακιά, γ) η έκταση της πρώην Αμερικάνικης Βάσης στις Γούρνες. Ως στρατηγική κατεύθυνση προτείνεται η απόδοσή τους σε χρήσεις συνεδριακών / ερευνητικών / πολυθεματικών κέντρων συνδυασμένων με ελεύθερους κοινόχρηστους χώρους και πολυθεματικά πάρκα αθλητικών δραστηριοτήτων και τουρισμού αναψυχής.

Περιορίζεται κατά το δυνατό η εγκατάσταση στην Κρήτη μεγάλων επενδύσεων μονοθεματικού τουρισμού, σύμφωνα με το πρότυπο χωρικής ανάπτυξης, οι οποίες εφόσον εμπίπτουν εντός των περιοχών με φέρουσα ικανότητα φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου ή και σε ζώνες τοπίου διεθνούς, εθνικής ή περιφερειακής σημασίας θα είναι ήπιου ή πρότυπου χαρακτήρα. Επιδιώκεται σταθερά η βελτίωση της απόδοσης του κλάδου και της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος στο πλαίσιο της ασκούμενης δημοσιονομικής πολιτικής καθώς και η προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος ως προϋπόθεση για την επιβίωση και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς του.

Άρθρο 8

Πύλες του δικτύου μεταφορών και διαμετακομιστικά κέντρα εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας

Επιδιώκεται η ολοκλήρωση του συστήματος μεταφορών, η οποία στοχεύει στη δημιουργία των αναγκαίων δομών συνέργειας μεταξύ των τμημάτων του, σε ευθεία αναφορά με τους επιλεγμένους άξονες και πόλους ανάπτυξης, σε διαπεριφερειακό και ενδοπεριφερειακό επίπεδο. Ειδικά, τα οδικά τμήματα των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών της Κρήτης διαδραματίζουν κυρίως ενδοπεριφερειακό ρόλο, αλλά αποκτούν εθνική και διεθνή σημασία μέσα από τη συν-λειτουργία τους με τις υπόλοιπες μεταφορικές ροές (θαλάσσιες και αεροπορικές).

Το οδικό δίκτυο ιεραρχείται σε διευρωπαϊκό, διαπεριφερειακό και σε περιφερειακό.

Το θεσμοθετημένο διευρωπαϊκό δίκτυο χερσαίων μεταφορών συγκροτείται από τους οδικούς άξονες εθνικής και διαπεριφερειακής εμβέλειας (Καστέλι Κισσάμου-Σητεία και Ηράκλειο-Άγιοι Δέκα-Ιεράπετρα-Παχιά Άμμος) και από τον οδικό άξονα εθνικής και διαπεριφερειακής εμβέλειας (Ρέθυμνο-Τυμπάκι -Άγιοι Δέκα), που προτείνεται να ενταχθεί στο διευρωπαϊκό δίκτυο χερσαίων μεταφορών και, έως την έναρξή του, υπάγεται στις μεταβατικές διατάξεις. Το οδικό δίκτυο διασυνδέεται με τις διεθνείς και διαπεριφερειακές λιμενικές και αερολιμενικές πύλες της Κρήτης και διαμορφώνεται σύστημα μεταφορών, το οποίο συγκροτείται:

- από τις διεθνείς λιμενικές πύλες Ηρακλείου και Σούδας,
- την διεθνούς εμβέλειας αερολιμενική πύλη Ηρακλείου και την διεθνούς εμβέλειας αερολιμενική πύλη Χανίων,
- την αερολιμενική πύλη διαπεριφερειακής εμβέλειας Σητείας,
- τις διαπεριφερειακής εμβέλειας λιμενικές πύλες Καστέλι, Ρέθυμνο και Σητείας,
- τον εξειδικευμένο λιμένα εμπορευματικό λιμένα στο Τυμπάκι, που θα πρέπει να επαναξιολογηθεί ο χαρακτήρας του και κυρίως οι προτεραιότητες για τα έργα υποδομής, λόγω της πολιτικής αστάθειας στο χώρο της ΝΑ Μεσογείου.

Αντιστοίχως, το περιφερειακό οδικό δίκτυο ιεραρχείται σε τρεις κατηγορίες βασικού οδικού δικτύου (πρωτεύον, δευτερεύον, τριτεύον), διαμέσου του οποίου διασφαλίζεται η διασύνδεση με το διευρωπαϊκό/διαπεριφερειακό οδικό δίκτυο και με τους δευτερεύοντες περιφερειακούς πόλους (έδρες Καλλικράτειων Δήμων) τόσο μεταξύ τους όσο και με τους πρωτεύοντες και δευτερεύοντες εθνικούς πόλους και ως πλέγμα υποστηρίζει την πολυπολική ανάπτυξη και ενισχύει τη συνοχή των επιμέρους αναπτυξιακών ενοτήτων.

Αναλαμβάνονται δράσεις, για να αναβαθμιστούν λειτουργικά και αισθητικά οι κύριες και οι δευτερεύουσες πύλες εισόδου - οι κύριες πύλες περιλαμβάνουν: α) Λιμάνια:

Ηράκλειο και ως εκκίνηση κρουαζιέρας, Σούδα, β) Αεροδρόμια: Ηρακλείου, Ακρωτήρι Χανίων, ενώ οι δευτε-

ρεύουσες περιλαμβάνουν τα λιμάνια Κίσιμας, Ρέθυμνο, Σητεία καθώς και το Αεροδρόμιο Σητείας. Επιδιώκεται ο προσδιορισμός του λειτουργικού χαρακτήρα και η αξιοποίηση του υλοποιημένου δικτύου των Μαρινών, που με τη σειρά τους συγκροτούν εν δυνάμει δίκτυο πυλών εισόδου στην Κρήτη, με κατά προτεραιότητα άξονες αναφοράς τα νησιά των Περιφερειών του Νότιου και του Βόρειου Αιγαίου και του Ιονίου. Προγραμματίζονται και αναλαμβάνονται οι αναγκαίες λειτουργικές και αρχιτεκτονικές παρεμβάσεις.

Συνεχίζεται η προετοιμασία των απαιτούμενων μέτρων και παρεμβάσεων, καθώς και οι δράσεις για την εξεύρεση των βέλτιστων πηγών χρηματοδότησης για την αντικατάσταση του Α/Δ Ηρακλείου από νέο σύγχρονο Α/Δ στο Καστέλι Πεδιάδος.

Προγραμματίζεται η μετά την αντικατάσταση κατάλληλη χρήση του χώρου του υφιστάμενου αεροδρομίου Ν. Καζαντζάκης.

Άρθρο 9

Φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι διεθνούς, εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας / Τοπίο

Οι προσπάθειες για την περαιτέρω ανάπτυξη της Περιφέρειας στρέφονται με έμφαση προς την σύνδεση και την άσκηση συνδυασμένων πολιτικών στον ενιαίο χώρο «Φυσικό και Πολιτιστικό Περιβάλλον». Οι οριστικά πλέον οριοθετημένες και εκτεταμένες περιοχές του δικτύου «Φύση 2000» της Κρήτης συνδυάζονται με τις περιοχές με φέρουσα ικανότητα «πολιτιστικού κεφαλαίου» και συγκροτούν τις ευρείες περιοχές με «φέρουσα ικανότητα φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου» εντός των οποίων αναλαμβάνονται στοχευμένες χωρικές δράσεις για την προστασία και ανάδειξη των στοιχείων τους, από τις οποίες αναδεικνύεται η άρρηκτη σχέση της φυσικής και πολιτισμικής προσωπικότητας του καθέκαστα χώρου, καθώς και το διαχρονικό ιστορικό βάθος του και συνδέονται συστηματικά με προσπάθειες τόνωσης της παραγωγικής φυσιογνωμίας και αναπτυξιακής ανασυγκρότησης των ορεινών όγκων και των πολυπληθών παραδοσιακών οικισμών.

Τα μεμονωμένα στοιχεία που περιλαμβάνονται εντός των περιοχών με «φέρουσα ικανότητα φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου» κατατάσσονται σύμφωνα με τη λειτουργία τους (αντιπροσωπευτικότητα) στο επίπεδο της Κρήτης, τη σημασία τους (μοναδικότητα, αναγνωρισιμότητα, αξιολογη ποιότητα), αλλά και την επισκεψιμότητά τους (μεγάλος αριθμός αλλοδαπών και ελλήνων επισκεπτών), ως εξής:

- διεθνούς σημασίας: Περιπατητικό μονοπάτι Ε4, Φαράγγι Σαμαριάς, η εντός των τειχών Πόλη των Χανίων, η Παλαιά Πόλη Ρεθύμνου, Μονή Αρκαδίου, Κνωσός, Φρούριο Λιμένος (Κούλες) και τείχη της πόλεως του Ηρακλείου, Φαιστός, Ανάκτορο Μαλίων, Σπιναλόγκα, Ανάκτορο Ζάκρου και Φοινικόδασος στο Βάι,

- εθνικής σημασίας: Σπήλαιο Ψυχρού, Μονή Τοπλού και ευρύτερη περιοχή (κτήμα), Ερημούπολη, Οροπέδιο Λασιθίου - Δικταίων Άντρον, Όρος Ίδη - Ιδαίων Άντρον

- Ζώμινθος, Γόρτυς, Τύλισος, Αγία Τριάδα Φαιστού, Κουρταλιώτικο φαράγγι - Μονή Πρέβελης και ευρύτερη περιοχή, Ελεύθερνα, Παραδοσιακοί οικισμοί ενότητας (ζώνης τοπίου) Ρέθυμνο και ευρύτερη περιοχή, Μονές Αγία Τριάδα Τσαγκαρόλων - Γουβερνέτου - και Αγ. Ιωάννη Ερημίτη (Καθολικού), Νήσος Γραμβούσα, Ασφέντου - Καλλικράτης και Παράκτια Ζώνη, Οροπέδιο Ομαλού, Νήσοι Γαύδος και Γαυδοπούλα και Λευκά Όρη και παράκτια ζώνη.

Όλα τα λοιπά πολυπληθή μεμονωμένα στοιχεία κατατάσσονται σε περιφερειακής σημασίας.

Σε εφαρμογή των απαιτήσεων της Σύμβασης για το Τοπίο, επιλέγονται και προωθούνται ως πιλοτικές εφαρμογές κατά προτεραιότητα εννέα χωρικές ενότητες τοπίων ιδιαίτερης σημασίας, όπως προσδιορίζονται στο άρθρο 11, οι οποίες αποτελούν τμήματα των ενιαίων ζωνών υψηλής προστασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ': ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Άρθρο 10

Διάρθρωση και ιεράρχηση του οικιστικού δικτύου

Επιδιώκεται η πολυκεντρική οργάνωση της Κρήτης, με τη δημιουργία ολοκληρωμένου πολυπολικού οικιστικού / αναπτυξιακού πλέγματος, για την κατά το δυνατό εξασφάλιση της εδαφικής, κοινωνικής και οικονομικής συνοχής στον συνολικό χώρο. Το πολυπολικό πλέγμα αναπτύσσεται ισόρροπα στο εσωτερικό ευρύτερων γεωγραφικών/ αναπτυξιακών ενοτήτων, με την αρωγή -και την μεταξύ τους συνεργασία- των δυναμικών οικιστικών κέντρων που διαθέτουν κοινωνικές υποδομές. Τα μικρά και μεσαία οικιστικά κέντρα, που υποστηρίχτηκαν από τα διαδοχικά ΠΕΠ και αποτελούσαν έδρες Καποδιστριακών Δήμων, συγκροτούν μαζί με τις νέες έδρες των Καλλικράτειων Δήμων, εφόσον διαφέρουν από τους προηγούμενους, συνεργαζόμενα πλέγματα - δίκτυα οικισμών (Χάρτης Π.2β).

1: Οικιστικό δίκτυο

Οι οικισμοί της Κρήτης, βάσει των κατατάξεων των οικισμών σε επίπεδα από το ΓΠΧΣΑΑ και βάσει της δομής του τροποποιημένου νέου προτύπου, ιεραρχούνται σε:

- Πρωτεύοντες εθνικούς πόλους: Ηράκλειο, έδρα της Περιφέρειας και Χανιά, έδρα της ομώνυμης Περιφερειακής Ενότητας, ως οικιστικά κέντρα 2ου επιπέδου,

- Δευτερεύοντα εθνικό πόλο: Ρέθυμνο, έδρα της ομώνυμης Περιφερειακής Ενότητας, ως οικιστικό κέντρο 3ου επιπέδου. Η συγκεκριμένη κατηγοριοποίηση του Ρεθύμνου δεν προβλέπεται από το Γενικό Πλαίσιο, η οποία έως ότου αναθεωρηθεί αναλόγως υπάγεται στις μεταβατικές διατάξεις,

- Δευτερεύοντα εθνικό πόλο / αστικό τρίπολο: Άγιος Νικόλαος, έδρα της Περιφερειακής Ενότητας Λασιθίου και Ιεράπετρα και Σητεία, κέντρα ενδοπεριφερειακών αναπτυξιακών ενοτήτων, τρίπολο με υψηλή συμπληρωματικότητα δραστηριοτήτων και υποδομών με πληθυσμιακή

σμό το καθένα >10.000 κατοίκων, ως οικιστικά κέντρα 4ου επιπέδου,

- Πόλους ανάπτυξης με ειδικό εθνικό και περιφερειακό ρόλο: Καστέλι Κισσάμου, Σούδα και Τυμπάκι, κέντρα ενδοπεριφερειακών αναπτυξιακών ενοτήτων, ως οικιστικά κέντρα 6ου επιπέδου ενισχυμένου,

- Δευτερεύοντες πόλους περιφερειακής εμβέλειας: Νεάπολη, Λιμήνη Χερσονήσου/Μάλια, Νέα Αλικαρνασός, Γάζι, Αρκαλοχώρι, Μοίρες, Σπήλι, Πέραμα, Βάμμος/Βρύσες, Κάντανος/Παλαιόχωρα, λοιπά κέντρα ενδοπεριφερειακών αναπτυξιακών ενοτήτων και ειδικά συνεργαζόμενα κέντρα, ως οικιστικά κέντρα 6ου επιπέδου,

- Λοιπούς οικισμούς, έδρες Καλλικράτειων Δήμων: Τζερμιάδο, Γούρνες, Πεζιά, Ευαγγελισμός, Άγιοι Δέκα, Άνω Βιάννος, Αγία Φωτεινή, Ανώγεια, Χώρα Σφακίων, Καστρί Γαύδου, Γεράνι Χανίων (με υπογράμμιση οι οικισμοί που ήταν και έδρες Καποδιστριακών Δήμων), ως οικιστικά κέντρα 7ου επιπέδου ενισχυμένου και

- Λοιπούς οικισμούς, τ. έδρες Καποδιστριακών Δήμων: Κουτσουράς, Ζίρος, Παλαίκαстро, Θραψανό, Καστέλι, Αρχάνες, Γούβες, Προφήτης Ηλίας, Βενεράτο, Άγιος Μύρων, Κρουσώνας, Τύλισος, Επισκοπή ΗΡΑ, Ασήμι, Γέργερη, Ζαρός, Αγία Βαρβάρα, Πύργος, Γαράζο, Φουρφουράς, Πλακιάς, Επισκοπή ΡΕ, Αθάνατος, Άδελε, Καβρός, Καλύβες, Φρές, Πιθάρι, Κουνουπιδιανά, Γερολάκκος, Μουρνιές, Βαμβακόπουλο, Νέα Κυδωνία, Αλικιανός, Βουκολιές, Πλατανιάς, Ταυρωνίτης, Κολυμπάρι, Δραπανιάς, Έλος και Καμπανός, ως οικιστικά κέντρα 7ου επιπέδου.

Το δίκτυο των παραπάνω 70 οικισμών υποστηρίζεται και από τους ακόλουθους 30 περίπου οικισμούς, οι οποίοι υπήρξαν έδρες ΟΤΑ 91, με σχετικά εύρωστη πληθυσμιακή εικόνα έως και την απογραφή του 2011, ενώ συγχρόνως διαθέτουν κοινωνικές υποδομές. Πρόκειται για ειδικά συνεργαζόμενους οικισμούς με αυτούς του 6ου ή 7ου επιπέδου και είναι: (1) στην Π.Ε. Λασιθίου: Άγιος Γεώργιος (Οροπέδιο Λασιθίου), Τουρλωτή, Χανδράς, (2) στην Π.Ε. Ηρακλείου: Σταυρωμένος (Χερσονήσου), Ελαία, Μοχός, Γαρίπα, Σκινιάς, Μελέσες, Μεσοχώρι, Τεφέλι, Χάρακας, Πόμπια, Καμάρες, Αγία Βαρβάρα, Βαγιονιά, (3) στην Π.Ε. Ρεθύμνης: Αργυρούπολη, Ατσιπόπουλο, Γεράνι (Ρεθύμνης), Αμάρι, Αγία Γαλήνη, Μέλαμπες, Σέλια, Κοξαρέ, Πάνορμος, Σίσες, Λιβάδια και (4) στην Π.Ε. Χανίων: Γεωργιούπολη, Κουρνάς και Ασή Γωνιά. Τέλος, υπάρχουν και οι λοιποί οικισμοί, που επίσης αποτελούν τώως έδρες ΟΤΑ 91, και διαθέτουν περιορισμένες υποδομές στους οποίους εξακολουθεί να αναφέρεται το δίκτυο των ακόμη μικρότερων πολυάριθμων οικισμών της Περιφέρειας, το οποίο όμως σταδιακά αποψιλώνεται από πληθυσμό και για το οποίο θα πρέπει να αναζητηθούν από τα ΤΧΣ οι δράσεις και τα μέτρα για την αντιμετώπιση των φαινομένων ερήμωσης.

Η αναβάθμιση του Ρεθύμνου σε δευτερεύοντα εθνικό πόλο στηρίζεται στο ότι η πόλη εξελίσσεται σε ένα ιδιαίτερα δυναμικό αστικό κέντρο, με αναβαθμισμένες κοινωνικές και τεχνικές υποδομές και με πρόβλεψη υψηλότερου ρυθμού αύξησης του πληθυσμού του από αυτόν του Ηρακλείου και των Χανίων, έως και το 2031 ενώ

αναμένεται να παραλάβει και να προωθήσει με επάρκεια τις απαιτούμενες δραστηριότητες για την επιτυχία του καινοτομικού του ρόλου, ως κέντρου ανάδειξης και διάδοσης του δικτύου «ολοκληρωμένα και πολλαπλά παρελθόντα, με άξονα την έρευνα (ιστορία και φυσικό - πολιτιστικό περιβάλλον)». Αντίστοιχα, η αναβάθμιση των τριών αστικών κέντρων της Π.Ε. Λασιθίου σε «αστικό τρίπολο / εθνικό πόλο 4ου επιπέδου» στηρίζεται στην ισοκατανομημένη γεωγραφική διασπορά τους και στη δυνατότητά τους να αποκτήσουν συμπληρωματικές και αναβαθμισμένες κοινωνικές και τεχνικές υποδομές, μάλιστα με πρόβλεψη υψηλότερου ρυθμού αύξησης του πληθυσμού τους από αυτούς του Ηρακλείου και των Χανίων.

2: Δίκτυα οικισμών/ πολύπολα

Με στόχο τον μετριασμό των φαινομένων αποψίλωσης προωθείται η συλλειτουργία και η συνεργασία των 100 οικιστικών κέντρων της Κρήτης ως δίκτυα οικισμών/ πολύπολα, με κοινές συμπληρωματικές κοινωνικές εξυπηρητήσεις και αντίστοιχα προσανατολισμένα προς την εξυπηρέτησή τους οδικά δίκτυα. Υποδεικνύονται, εκτός από το αστικό τρίπολο Άγιος Νικόλαος, Ιεράπετρα, Σητεία που διαθέτει υψηλή συμπληρωματικότητα υποδομών, τα ακόλουθα δίκτυα οικισμών/ πολύπολα, κέντρα αναφοράς εντός των ευρύτερων γεωγραφικών /αναπτυξιακών ενοτήτων, στα οποία θα μπορεί να εξυπηρετείται και το δίκτυο των μικρότερων οικισμών:

1. Σητεία, Ζίρος/Χανδράς, Παλαίκαстро, Τουρλωτή,
2. Ιεράπετρα -Κουτσουράς,
3. Άγιος Νικόλαος -Νεάπολη -Τζερμιάδο/Άγιος Γεώργιος,
4. Γούρνες/ Σταυρωμένος- Ελαία, Γούβες, Επισκοπή, Λιμένας Χερσονήσου - Μάλια/Μοχός,
5. Ευαγγελισμός/Θραψανό -Καστέλι, Αρκαλοχώρι/ Γαρίπα- Σκινιάς, Άνω Βιάννος,
6. Άγιοι Δέκα/Βαγιονιά, Μοίρες/Πόμπια, Τυμπάκι, Ασήμι, Ζαρός/Καμάρες, Γέργερη, Αγία Βαρβάρα, Πύργος/ Μεσοχώρι - Τεφέλι - Χάρακας,
7. Πεζιά/Μελέσες, Αρχάνες,
8. Ηράκλειο, Βενεράτο, Άγιος Μύρων, Προφήτης Ηλίας,
9. Γάζι, Κρουσώνας, Τύλισος,
10. Πέραμα/Πάνορμος - Σίσες, Ανώγεια, Γαράζο/Λιβάδια,
11. Ρέθυμνο/Ατσιπόπουλο - Γεράνι, Επισκοπή/Αργυρούπολη - Ασή Γωνιά Χανίων,
12. Αθάνατος, Άδελε, Αγία Φωτεινή/Αμάρι, Φουρφουράς,
13. Σπήλι/Κοξαρέ -Μέλαμπες - Αγία Γαλήνη, Πλακιάς/ Σέλια,
14. Βρύσες/Βάμμος- Κουρνάς- Γεωργιούπολη, Χώρα Σφακίων, Καβρός, Καλύβες, Φρές,
15. Χανιά, Σούδα, Πιθάρι/Κουνουπιδιανά, Γερολάκκος, Μουρνιές, Βαμβακόπουλο, Νέα Κυδωνία,
16. Γεράνι/Πλατανιάς, Αλικιανός, Βουκολιές, Ταυρωνίτης, Κολυμπάρι και
17. Παλαιόχωρα /Κάντανος - Καμπανός, Καστρί Γαύδου, Έλος, Καστέλι Κισσάμου/Δραπανιάς.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1 - Η διάρθρωση του οικιστικού δικτύου

Πρωτεύοντες & δευτερεύοντες εθνικοί πόλοι / Οικιστικά κέντρα 2ου ή 3ου επιπέδου	Δευτερεύον εθνικός πόλος / τρίπολο Οικιστικό κέντρο 4ου επιπέδου	Πόλοι με ειδικό εθνικό και περιφερειακό ρόλο Οικιστικά κέντρα 6ου επιπέδου ενισχυμένου και μη	Πόλοι, έδρες Καλλικράτειων Δήμων Οικιστικά κέντρα 7ου επιπέδου ενισχυμένου	Πόλοι, έδρες τ έως Καποδιστριακών Δήμων Οικιστικά κέντρα 7ου επιπέδου
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ΗΡΑΚΛΕΙΟ (έδρα της Περιφέρειας και Π.Ε.)		Νέα Αλικαρνασός		Προφήτης Ηλίας
				Βενεράτο
				Άγιος Μύρων
		Γάζι (έδρα)		Κρουσώνας
				Τύλισος
		Λιμνήν Χερσονήσου	Γούρνες (έδρα)	Γούβες
				Επισκοπή
				Σταυρωμένο
				Ελαία
		Μάλια		Μοχός
			Πεζά (έδρα)	Μελέσες
				Αρχάνες
		Αρκαλοχώρι	Ευαγγελισμός (έδρα)	Καστέλι
				Θραψανό
			Άνω Βιάννος (έδρα)	Γαρίπα Σκινιάς
		Μοίρες (έδρα)		Πόμπια
		Τυμπάκι		Καμάρες
				Πύργος Μεσοχώρι Τεφέλι Χάρακας
				Ζαρός
			Άγιοι Δέκα (έδρα)	Αγία Βαρβάρα Βαγιονιά
				Γέργερη
				Ασήμι
	ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ (+ έδρα της Π Ε)	Νεάπολη	Τζερμιάδο (έδρα)	
	Ιεράπετρα (έδρα)			Κουτσουράς
	Σητεία (έδρα)			Ζίρος
				Παλαίκαστρο
ΡΕΘΥΜΝΟ (έδρα της Π Ε)				Επισκοπή Αθάνατος Άδελε
			Αγία Φωτεινή (έδρα)	Φουρφουράς
		Πέραμα (έδρα)	Ανώγεια (έδρα)	Γαράζο
		Σπήλι (έδρα)		Πλακιάς

ΧΑΝΙΑ (έδρα της Π Ε)		Σούδα		
		Βάμμος/Βρύσες (έδρα)	Χώρα Σφακιών (έδρα)	Καβρός Καλύβες Φρες
				Πιθάρι Κουνουπιδιανά
				Γερολάκκος Μουρνιές Βαμβακόπουλο Νέα Κυδωνιά
			Γεράνι (έδρα)	Πλατανιάς Αλικιανός Βουκολιές Κολυμπάρι Ταυρωνίτης
		Καστέλι Κισσάμου (έδρα)		Δραπανιάς
			Παλαιόχωρα (έδρα)	Κάντανος, Έλος Καμπανός
			Καστρί Γαύδου (έδρα)	

3: Υπηρεσίες κοινωνικής και διοικητικής υποδομής

Διαπιστώνεται η αναγκαιότητα να συμπληρωθούν ορισμένα οικιστικά κέντρα με μικρής κλίμακας συμπληρωματικές κοινωνικές και διοικητικές υποδομές, και η οποία στηρίζεται στις ακόλουθες παραδοχές:

- Δημιουργία σε όλες τις έδρες των νέων Δήμων, εκεί όπου δεν διατίθεται ανάλογη υποδομή, νέων διοικητικών κέντρων, προκειμένου να εγκατασταθεί το νέο επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό, το οποίο θα τα στελεχώσει. Για τη δημιουργία τέτοιων κέντρων κρίνεται σκόπιμη η προώθηση διαδικασιών αποκατάστασης υφιστάμενων παραδοσιακών κελυφών, ώστε να συμβάλουν στο πρότυπο της εναλλακτικής βιώσιμης ανάπτυξης,

- Δημιουργία σε όλες τις έδρες των νέων Δήμων και στα συνεργαζόμενα με αυτές οικιστικά κέντρα 7ου ενισχυμένου ή και 7ου επιπέδου, εάν ειδικά απαιτείται, εκεί όπου δεν διατίθεται ανάλογη υποδομή, Περιφερειακού Ιατρείου, το οποίο θα λειτουργεί ως κέντρο πρόληψης, σε εβδομαδιαία βάση, εξαρτώμενο και στελεχωμένο από τα υφιστάμενα Κέντρα Υγείας. Αυτές οι μικρές σε αναγκαίους χώρους μονάδες μπορεί να συνδυαστούν με τα διοικητικά κέντρα και να χωροθετηθούν στα ίδια ή σε ανάλογα παραδοσιακά κτίρια,

- Δημιουργία σε όλες τις έδρες των νέων Δήμων ή τα συνεργαζόμενα με αυτές οικιστικά κέντρα, εκεί όπου δεν διατίθεται ανάλογη υποδομή, γυμνασίου και λυκείου, με εξαιρέσεις για τις περιπτώσεις όπου σε μικρή απόσταση διατίθενται ανάλογες υποδομές ή όπου οι σημερινοί ή αναμενόμενοι πληθυσμοί δεν αιτιολογούν τέτοιες χωροθετήσεις.

Επιδιώκεται η περαιτέρω υποστήριξη, εκεί όπου απαιτείται, με συμπλήρωση των υποδομών - διαπεριφερειακού και περιφερειακού ενδιαφέροντος - των οικιστικών κέντρων και πολυπολικών δικτύων, που οργανώνουν τις ευρύτερες αναπτυξιακές ενότητες και υποενότητες.

Όσον αφορά στις αστικοποιημένες ζώνες, πλησίον των τριών μεγάλων αστικών κέντρων, των οποίων η αρχική χρήση ήταν παραθεριστική κατοικία, αλλά έχει καταλήξει να είναι πρώτη, για τον υπολογισμό των αναγκών σε υποδομές λαμβάνεται γενικά υπόψη η μονιμότητα του πληθυσμού.

4: Ρόλος των πόλεων της Κρήτης και εμπλουτισμός τους με υποδομές εθνικού, διαπεριφερειακού και περιφερειακού ενδιαφέροντος

Όπως επιτάσσει το ΓΠΧΣΑΑ, στον νησιωτικό χώρο του Αιγαίου ενισχύονται οι εθνικοί πόλοι Ηράκλειο - Χανιά, σε διασύνδεση με τον περιβάλλοντα χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Μεσογείου και ενισχύονται οι συνεργασίες με το πολυπολικό νησιωτικό σύμπλεγμα (Βόρειο Αιγαίο, Κυκλάδες, Δωδεκάνησα), με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της συνοχής της ευρύτερης νησιωτικής ενότητας και των επιμέρους συνιστωσών της. Επιδιώκεται, ως στρατηγικής κατεύθυνσης πρωτοβουλία, ο προσδιορισμός του ειδικού ρόλου των σημαντικών πόλεων της Κρήτης και ο εμπλουτισμός τους με λειτουργίες ευρύτερης εμβέλειας, ώστε να εντάσσονται οργανικά στα διευρωπαϊκά δίκτυα συνεργασίας, λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες σήμερα δυνατότητες και τάσεις, όχι μόνον σε υποδομές, αλλά και σε εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού, το οποίο τελικά θα κληθεί να πραγματώσει τον εκάστοτε επιλεγμένο ρόλο. Αλλά και στα μικρότερα οικιστικά κέντρα της Περιφέρειας προβλέπεται να δημιουργούνται συναφείς υποστηρικτικές υποδομές εμβέλειας, ώστε να υποστηρίζεται η συνεργασία των πόλεων και της

υπαίθρου, με δημιουργία πλεγμάτων, τα οποία σκοπό έχουν να καθιστούν τον χώρο συνολικά ελκυστικό.

Συνεπώς, συμπληρώνεται και εξειδικεύεται εκ νέου ο ρόλος των πόλεων σε προοπτική δεκαπενταετίας, με άξονες αναφοράς την έρευνα και τεχνολογία, τον πολιτισμό, την παραγωγή και πιστοποίηση γεωργοπεριβαλλοντικών προϊόντων, το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, τον ποιοτικό τουρισμό, ως εξής:.

Ηράκλειο: πρωτεύων εθνικός πόλος διεθνούς, ευρωπαϊκής και διαπεριφερειακής ακτινοβολίας, με άξονα την έρευνα - τεχνολογία και τον πολιτισμό. Προβλέπεται να αποτελέσει, μαζί με την Αθήνα, την Πάτρα και τη Θεσσαλονίκη, τον κορμό της ανάπτυξης ερευνητικής δραστηριότητας στη Χώρα, με κατεύθυνση τη βιοτεχνολογία και την πληροφορική. Διαθέτει την τεχνολογία να αναπτύξει δραστηριότητες στους τομείς της τηλεματικής, των δικτύων ΑΤΜ, των οπτικών ινών και να λειτουργήσει ως διεθνής τηλεπικοινωνιακός κόμβος και κόμβος τηλεϊατρικής στην Ανατολική Μεσόγειο. Ο ρόλος του επομένως προσδιορίζεται επακριβώς, ως κέντρου με εθνική, ευρωπαϊκή και διεθνή ακτινοβολία, με άξονα την προηγμένη τεχνολογία, σε όλους τους τομείς. Προφανώς, το πολιτιστικό του πρόσωπο, ως κέντρο του Μινωικού πολιτισμού και κέντρο αρχαίων, βιβλιοθηκών και μουσειακών συλλογών, με ιδιαίτερη αναφορά στη Μεσόγειο, οφείλει να το διατηρήσει και να το αναπτύξει.

Χανιά: πρωτεύων εθνικός πόλος ευρωπαϊκής, μεσογειακής και διαπεριφερειακής ακτινοβολίας, με άξονα τις επιστήμες, τις εφαρμογές και το περιβάλλον. Διαθέτει τις Σχολές του Πολυτεχνείου Κρήτης, με το ιδρυθέν στο μεταξύ διάστημα Τμήμα Αρχιτεκτόνων, το Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο (Μ.Α.Ι.Χ.) που προτείνεται να εμπλουτιστεί με συμπληρωματικές δραστηριότητες για αναβάθμιση του έργου του στον τομέα έρευνας και εφαρμογής της αγροτικής οικονομίας (σύγχρονοι τρόποι καλλιεργειών), και άλλα κέντρα τα οποία αποτελούν θεσμούς εν λειτουργία και προσανατολίζονται με αναφορά τις εφαρμογές, τις επιστήμες και την προβολή των περιβαλλοντικών ιδιαιτεροτήτων του μεσογειακού χώρου.

Ρέθυμνο: δευτερεύων εθνικός πόλος ευρωπαϊκής και διαπεριφερειακής ακτινοβολίας, με άξονα την ιστορία και τον πολιτισμό. Είναι έδρα του Πανεπιστημίου Κρήτης και μεταξύ άλλων σημαντικών Σχολών και Ιδρυμάτων, διαθέτει το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας και το Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών, καθώς και την έδρα του Διεθνούς Ερευνητικού Κέντρου Φυσικής Πλάσματος και Laser που αποτελεί περιφερειακή ευρωπαϊκή εγκατάσταση. Χωροθετικά βρίσκεται ανάμεσα στους σημαντικούς ορεινούς όγκους των Λευκών Ορέων και της Ίδης, κέντρο ευρείας χωρικής ενότητας, με πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον.

Κέντρο ανάδειξης των ολοκληρωμένων και πολλαπλών παρελθόντων, με άξονα την έρευνα (ιστορία και φυσικό - πολιτιστικό περιβάλλον), με την συνδρομή του Τομέα Φυσικού Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου και του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας, τα οποία λειτουργούν στο Ηράκλειο.

Άγιος Νικόλαος: ένα από τα τρία οικιστικά κέντρα του αστικού τριπόλου, δευτερεύων εθνικός πόλος, κέντρο

προώθησης του ποιοτικού τουρισμού, με προτεινόμενη συν-λειτουργία και υψηλή συμπληρωματικότητα δραστηριοτήτων και υποδομών, στα πλαίσια του αστικού τριπόλου της Π.Ε. Σημαντικός τουριστικός πόλος με παράδοση και κέντρο παροχής υπηρεσιών, είναι σε θέση να παραλάβει τις υποδομές και το αντιστοιχούν ανθρώπινο δυναμικό, που απαιτείται για την προώθηση του ποιοτικού τουρισμού στην Κρήτη, με άξονα αναφοράς και συνεργασίας τις Περιφέρειες του Νότιου και του Βόρειου Αιγαίου. Δημιουργήθηκε το προβλεπόμενο Τμήμα του ΤΕΙ Κρήτης, στον τομέα της Διοίκησης Επιχειρήσεων, καθώς και η Ανώτερη Σχολή Τουριστικής Εκπαίδευσης Κρήτης, αλλά χρειάζεται επιστημονική και υλικοτεχνική υποστήριξη, ώστε να ανταποκρίνεται στην απαίτηση για παραγωγή στελεχών υψηλών απαιτήσεων, που έχει ανάγκη ο επιδιωκόμενος ποιοτικός τουρισμός.

Σητεία: ένα από τα τρία οικιστικά κέντρα του αστικού τριπόλου, δευτερεύων εθνικός πόλος, με προτεινόμενη συν-λειτουργία και υψηλή συμπληρωματικότητα δραστηριοτήτων και υποδομών, στα πλαίσια της Π.Ε. και κέντρο έρευνας των συνθηκών φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, στη λεκάνη της νοτιοανατολικής Μεσογείου. Η πόλη έχει σαφή αναφορά στις ανατολικές ακτές του νησιού, στις περιοχές των οποίων διατηρείται ακόμη η μνήμη του «άθικτου» φυσικού και του πλούσιου πολιτιστικού περιβάλλοντος, ιδιαίτερα στον αρχαιολογικό τομέα και έχει ήδη αναπτύξει συνεργασία η οποία πρέπει να ενισχυθεί και να διευρυνθεί, τόσο με τον τομέα Φυσικού Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Κρήτης, όσο και με το Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών του ΙΤΕ. Εδώ είναι δυνατό να χωροθετηθεί, σε μόνιμη λειτουργία, Ερευνητικό Ινστιτούτο / παράρτημα του ΙΤΕ, το οποίο θα συνεργάζεται με τα αντίστοιχα πανεπιστημιακά και ερευνητικά κέντρα του Ηρακλείου και του Ρεθύμνου καθώς και Εκπαιδευτικό Κέντρο για την χρήση και λειτουργία ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, λόγω του ενεργειακού κέντρου Αθερινόλακκου και της παρουσίας μεγάλου μέρους των εγκατεστημένων ΑΠΕ της νήσου.

Ιεράπετρα: ένα από τα τρία οικιστικά κέντρα του αστικού τριπόλου, δευτερεύων εθνικός πόλος, με προτεινόμενη συν-λειτουργία στα πλαίσια της Π.Ε. με υψηλή συμπληρωματικότητα δραστηριοτήτων και υποδομών, κέντρο δημιουργίας γεωργοπεριβαλλοντικής συνείδησης, με άξονα αναφοράς την Κρήτη και εκπαιδευτικό κέντρο ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, με άξονα αναφοράς και μεταφοράς της τεχνολογίας και στην ανατολική λεκάνη της Μεσογείου. Ο ρόλος της Πόλης είναι διακριτός και, πέραν του Τμήματος ΤΕΙ Εμπορίας και Διαφήμισης που ιδρύθηκε εδώ και ήδη λειτουργεί, επιδιώκεται να δημιουργηθεί Παραγωγική Σχολή στραμμένη στην εκμάθηση παραγωγών για παραγωγή γεωργοπεριβαλλοντικών προϊόντων.

Σημειώνεται ότι θα πρέπει να εξασφαλιστεί η λειτουργία του Τμήματος ΤΕΙ Εμπορίας και Διαφήμισης πέραν του 2018, ενώ συγχρόνως θα πρέπει να ληφθούν πρόνοιες για τη λειτουργία του νεοϊδρυθέντος Τμήματος Τεχνολογών Τροφίμων του ΤΕΙ, η έναρξη του οποίου προβλεπόταν το ακαδημαϊκό έτος 2015-16 και δεν πραγματοποιήθηκε.

Πέρα από τις μικρότερης κλίμακας υποδομές, προανατολισμένες σε πολιτιστικές και παραγωγικές δραστηριότητες, επιδιώκεται να δημιουργηθούν σε ολόκληρο τον χώρο της νήσου και να αποδοθούν και σε μικρότερα αστικά κέντρα ειδικό ρόλο εμπέλειας, που να συνδυάζονται βέβαια και με συμπληρωματικές προτάσεις χωροθετήσεων.

Άρθρο 11

Βασικές προτεραιότητες για την προστασία, διατήρηση και ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Προσδιορίζονται οι περιοχές με «φέρουσα ικανότητα φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου» οι οποίες ενοποιούν τις περιλαμβανόμενες στο δίκτυο «Φύση 2000» εκτεταμένες περιοχές και τις ζώνες και μεμονωμένα στοιχεία πολιτιστικού ενδιαφέροντος και οι οποίες συγκροτούν ενιαίο δίκτυο σε μεγάλες χωρικές ενότητες, στις οποίες εντάσσονται και όλα τα νησιωτικά σύνολα, μικρότερα ή μεγαλύτερα ως εξής (Χάρτης Π. 2δ):

1. Στην Π.Ε. Ηρακλείου: (α) ενιαία ζώνη στο νότο, από ανατολικά προς δυτικά, αρχίζοντας από τις παρυφές της Δίκτης, συνεχίζοντας προς τα Αστερούσια, έως και την Φαιστό και προς βόρεια, έως τις ανατολικές παρυφές του Ψηλορείτη και

(β) μικρότερη ζώνη στα βόρεια, που ενσωματώνει τον Γιούχτα, την Κνωσό και το ιστορικό - μνημειακό σύνολο της Πόλης του Ηρακλείου, καθώς και τις νήσους Δία και Ν. Παξιμάδια.

2. Στην Π.Ε. Λασιθίου: (α) ενιαία ζώνη στα ανατολικά, αρχίζοντας από τα Περιβολάκια και τον Άγιο Γιώργη έως και βόρεια στο ακρωτήριο Σίδερο και τους Διονυσάδες και (β) εκτεταμένη ζώνη, από νότο προς βορρά, αρχίζοντας από τον Κουτσουρά, προς την Παχιά Άμμο, τον Άγιο Νικόλα ως τη Μίλατο και προς τα δυτικά, στην περιοχή του Κριτσά έως τον ορεινό όγκο της Δίκτης.

Περιλαμβάνονται και οι νήσοι Χρυσή, και Κουφονήσι, στο Λιβυκό πέλαγος και οι νήσοι Ψείρα, Άγιοι Πάντες στον κόλπο του Μεράμπελου.

3. Στην Π.Ε. Ρεθύμνης: ενιαία εκτεταμένη ζώνη, από ανατολικά, στις πλαγιές της Ίδης, από τα Ανώγεια και την Λοχριά, έως και την περιοχή του Μαρουλά και από νότια προς βόρεια, από το Σπήλι και το φαράγγι Πρασιανού έως το Πέραμα, ενσωματώνοντας και το ιστορικό - μνημειακό σύνολο της Πόλης του Ρεθύμνου.

4. Στην Π.Ε. Χανίων: (α) ζώνη στα ανατολικά, από τον Καβρό έως τα Άπτερα, (β) εκτεταμένη ζώνη από το Ακρωτήριο προς τα Χανιά και την παραλία έως τη Γραμβούσα και προς τον νότο έως την Παλαιόχωρα, ενσωματώνοντας και τα Λευκά Όρη, (γ) ζώνη στα νοτιοδυτικά, από την Ελαφώνησο έως και την ευρύτερη περιοχή του Έλους και (δ) οι νήσοι Γαύδος και Γαυδοπούλα και το νησάκι των Αγίων Θεοδώρων.

Στο εσωτερικό τους συναντώνται τα σημαντικά μεμονωμένα στοιχεία φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και τοπίου, όπως οι αρχαιολογικοί χώροι, τα μνημεία και τα μνημειακά αστικά κέντρα, τα αρχαία θέατρα, τα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους, τα αισθητικά δάση, οι παραδοσιακοί οικισμοί, οι περιοχές του δικτύου NATURA

2000, τα γεωπάρκα και τα τοπόσημα διεθνούς και εθνικού ενδιαφέροντος, νοούμενα ως στοιχεία του δικτύου Φυσικού και Πολιτιστικού Περιβάλλοντος της Κρήτης, διεθνούς, εθνικής, περιφερειακής σημασίας.

Προτεραιότητα για την προστασία, διατήρηση και ανάδειξη της ενιαίας φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, αποτελεί η συγκρότηση και η εφαρμογή προγράμματος στοχευμένων χωρικών δράσεων από τους εν λειτουργία θεσμούς, περιφερειακούς και δημοτικούς, από τις οποίες αναδεικνύεται η άρρηκτη σχέση της φυσικής και πολιτισμικής προσωπικότητας του καθέκαστα χώρου, καθώς και το διαχρονικό ιστορικό βάθος του. Όλες οι δράσεις οφείλουν να έχουν συνθετικό χαρακτήρα και να συνδέονται με προσπάθειες παραγωγικής ανασυγκρότησης των ορεινών όγκων και των πολυπληθών παραδοσιακών οικισμών, οι περισσότεροι εκ των οποίων δεν είναι καν χαρακτηρισμένοι.

Σε εφαρμογή των απαιτήσεων της Σύμβασης για το Τοπίο, εντοπίζονται οι ακόλουθες εννέα χωρικές ενότητες «τοπία ιδιαίτερης σημασίας» εντός του ενιαίου δικτύου των «περιοχών με φέρουσα ικανότητα φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου»:

- ΠΕ Λασιθίου - Ενότητα 1 / Ανατολικές ακτές,
- ΠΕ Λασιθίου και ΒΑ Νομού Ηρακλείου - Ενότητα 2 / Κόλπος Μεράμπελου και ευρύτερη περιβάλλουσα περιοχή,
- ΠΕ Ηρακλείου - Ενότητα 3 / Ηράκλειο - Δίας - Κνωσός - Γιούχτα,
- ΠΕ Ηρακλείου - Ενότητα 4 / Αστερούσια - Γόρτυνα,
- ΠΕ Ρεθύμνης - Ενότητα 5 / Ρέθυμνο και περιβάλλουσα περιοχή,
- ΠΕ Ρεθύμνης - Ενότητα 6 / Μυλοπόταμος - Ίδη,
- ΠΕ Χανίων - Ενότητα 7 / Χανιά - Ακρωτήριο - Βάμμος,
- ΠΕ Χανίων - Ενότητα 8 / Δυτικές ακτές, έως Ακρωτήριο Κριός και
- ΠΕ Χανίων / Ρεθύμνης - Ενότητα 9 / Νότιες ακτές, έως Φραγκοκάστελο,

Για τις ενότητες αυτές συγκροτείται ολοκληρωμένο πρόγραμμα ενεργειών και δράσεων, προκειμένου να προωθηθούν άμεσα ως πιλοτικές εφαρμογές και φυσικά δίχως να εγκαταλείπονται οι προσπάθειες ανασυγκρότησης του συνολικού χώρου. Οι χωρικές ενότητες τοπίων ιδιαίτερης σημασίας υποστηρίζονται από τις δραστηριότητες: (1) του εν λειτουργία Φορέα Διαχείρισης Λευκών Ορέων, (2) του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας στο Ηράκλειο, που δημιουργήθηκε και λειτουργεί και (3) αυτές που δύνανται να αναπτυχθούν κατά μήκος του ευρωπαϊκού περιπατητικού μονοπατιού E4, σε συνδυασμό και με τις ζώνες ανάπτυξης ήπιων μορφών τουρισμού και πολυδραστηριοτήτων στους ορεινούς και ημιορεινούς όγκους και στους οικισμούς.

Το ευρωπαϊκό περιπατητικό μονοπάτι E4 αποτελεί ενοποιητικό στοιχείο των περιοχών με φέρουσα ικανότητα φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου, καθώς και των 7 από τις 9 ζώνες τοπίου ιδιαίτερης σημασίας, όπως αυτές εντοπίστηκαν. Λόγω της κεντροβαρικής του θέσης όσο και λόγω της αξίας του μπορεί, με κατάλληλα μέτρα και δράσεις, να αποτελέσει στοιχείο παραγωγικής ανασυγκρότησης καθώς και πληθυσμιακής τόνωσης των πολυπληθών παραδοσιακών οικισμών, όσο και των ζω-

νών τοπίου της. Εφαρμόζεται ολοκληρωμένη πιλοτική προγραμματική παρέμβαση, με στοχευμένες χωρικές δράσεις, με άξονα το μονοπάτι Ε4 και τα κατά μήκος του στοιχεία πολιτιστικού και φυσικού ενδιαφέροντος και τους σημερινούς και τους πιθανούς μελλοντικούς πόλους πολυδραστηριοτήτων.

Συγχρόνως, βασικές προτεραιότητες για την προστασία, διατήρηση και ανάδειξη της ενιαίας φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς ορίζονται:

- η έγκριση Μελετών Ειδικών Σχεδίων Διαχείρισης που έχουν ήδη εκπονηθεί για την Περιφέρεια καθώς και η εκπόνηση και έγκριση Σχεδίων Διαχείρισης και Σχεδίων Προστασίας για το σύνολο των περιοχών του Δικτύου Φύση 2000 καθώς και η σύσταση Φορέων Διαχείρισης, σύμφωνα με την σχετική προωθούμενη πολιτική του αρμόδιου υπουργείου

- η συνέχιση με έμφαση και ένταση της πολιτικής για χαρακτηρισμό, ανάδειξη και προστασία νέων παραδοσιακών και αξιόλογων οικισμών, καθώς και για οριοθέτηση νέων αρχαιολογικών χώρων και μνημειακών - ιστορικών συνόλων και στοιχείων,

- η λειτουργική ενσωμάτωση - στο συνολικό πλέγμα των Ενοτήτων Τοπίου και των επιμέρους στοιχείων τους - των ήδη κηρυγμένων ή των προς κήρυξη Γεωπάρκων και η δημιουργία γεωπολιτιστικών διαδρομών, με τη συγκρότηση τοπικών δικτύων προορισμών επίσκεψης σε αναφορά με το Ε4 και τις λοιπές περιπατητικές διαδρομές,

- η θέσπιση ειδικών χρηματοδοτικών κινήτρων για τη διατήρηση των παραδοσιακών δραστηριοτήτων, με οικολογική προσέγγιση και διαχείριση και

- η λήψη ειδικών μέτρων για την μη συνέχιση της αποψίλωσης των δασών και η άσκηση πολιτικών για τη φυσική επέκταση και ανανέωσή τους, όπως η άμεση θεσμική προστασία της «φυσικής» κληρονομιάς - δάση, χλωρίδα, πανίδα - και των τοπίων, καθώς και η ανάληψη δράσεων αναβάθμισης και αποτελεσματικών μέτρων προστασίας (διάβρωση εδαφών, αποψίλωση δασών, φαινόμενα ερημοποίησης, υφαλμύρωσης, κλπ), τα οποία παραμένουν αναποτελεσματικά και εκτός της αναγκαίας κλιμακας παρέμβασης.

Επίσης, βασική προτεραιότητα για την προστασία, διατήρηση και ανάδειξη της φυσικής και της πολιτιστικής κληρονομιάς, αποτελεί η προσπάθεια για ανάταξη των μεγάλης κλιμακας ανατροπών του τοπίου, όπως αυτές καταγράφονται κυρίως στις παράκτιες ζώνες της Κρήτης χωρίς να λαμβάνονται ειδικά μέτρα για την προστασία και την ανάδειξη του τοπίου, στα ακόλουθα μεγάλα τοπία:

- Περιοχή των τ. Καποδιστριακών Δήμων Σητείας και Ιτάνου,

- Παράκτια ζώνη υψηλής επισκεψιμότητας με μεγάλης κλιμακας ανατροπές στην ευρύτερη περιοχή της Ιεράπετρας,

- Παράκτια ζώνη υψηλής επισκεψιμότητας με μεγάλης κλιμακας ανατροπές στη γραμμική βόρεια παραλιακή ζώνη και με ιδιαίτερα ισχυρή πίεση αστικοποίησης, από Αγία Πελαγία, στα δυτικά, έως Μάλια, στα ανατολικά,

- Κάτω κοιλάδα της Μεσσαράς (Άγιοι Δέκα, Μοίρες, Τυμπάκι),

- Κάτω (και μερικώς στην Άνω) κοιλάδα του Μυλοπόταμου,

- Παράκτια ζώνη υψηλής επισκεψιμότητας στον Κόλπο της Σούδας (στην ευρύτερη περιοχή του Λιμανιού) και

- Παράκτιες γραμμικές ζώνες Παλαιόχωρας-Κουντούρας και Φαλάσαρνας.

Στις παραπάνω περιπτώσεις κατά την εγκατάσταση έργων θα πρέπει να λαμβάνονται ειδικά μέτρα για την διατήρηση, προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Με στόχο την ανάταξη των έντονων φαινομένων υποβάθμισης, εξειδικεύονται οι προσηκούμενες πολιτικές από τα υποκείμενα επίπεδα, τα εν ενεργεία ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ ή τα ΤΧΣ και ΕΧΣ.

Άρθρο 12

Χωρική οργάνωση και ανάπτυξη

του παράκτιου, νησιωτικού και ορεινού χώρου

Ως γενική κατεύθυνση προτείνεται η αλλαγή του προτύπου κατανάλωσης του χώρου. Οικοδομείται συστηματικά η νέα σχέση συνεργασίας πόλεων και υπαίθρου και τηρούνται κατά τον υποκείμενο σχεδιασμό οι αρχές της συμπαγούς πόλης, με αποτελεσματικό περιορισμό της εκτός σχεδίου δόμησης στις κρίσιμες παράκτιες ζώνες και για το σύνολο των επιτρεπομένων χρήσεων και προστατεύονται ουσιαστικά τα αγροτικά και τα ορεινά τοπία.

1. Παράκτιες ζώνες οικιστικής ανάπτυξης και αστικών δραστηριοτήτων (Χάρτης Π.2α) Πρόκειται για τις ζώνες ανάπτυξης των κυρίως αστικών δραστηριοτήτων στις περιοχές των σημαντικών οικιστικών κέντρων της Κρήτης 2ου, 3ου και 4ου επιπέδου (Ηράκλειο, Ρέθυμνο, Χανιά, Άγιος Νικόλαος, Ιεράπετρα, Σητεία), που συναντώνται στο σύνολό τους στις παράκτιες περιοχές. Η ολοκληρωμένη διαχείρισή τους προωθείται με εξειδικευμένο φυσικό χωροταξικό/πολεοδομικό σχεδιασμό, με σαφή κατεύθυνση την καταλληλότητα και την συμβατότητα των χρήσεων, την απόκτηση χώρων για κοινόχρηστους και κοινωφελείς σκοπούς, την προστασία και ανάδειξη των στοιχείων του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος, την υιοθέτηση των αρχών της συμπαγούς πόλης και την σταδιακή ανάληψη δράσεων για τον περιορισμό των επεκτάσεων, της εκτός σχεδίου δόμησης στις κρίσιμες παράκτιες περιοχές πρώτης προτεραιότητας, σύμφωνα με την οριοθέτησή της σε ζώνες και την κατηγοριοποίησή της σε βαθμούς προστασίας.

Προτείνεται περιορισμός της εκτός σχεδίου δόμησης για παραθεριστική κατοικία, με διοχέτευσή της κατά το δυνατόν στο δίκτυο των οικισμών και των θεσμοθετημένων ΠΕΡΠΟ. Αναγνωρίζονται από το παρόν Πλαίσιο οι περιοχές αναζήτησης ΠΕΡΠΟ που απεικονίζονται στον χάρτη Π.2α, όπως και αυτές που έχουν θεσμοθετηθεί από τον υποκείμενο ρυθμιστικό σχεδιασμό (ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ) και απεικονίζονται στους οικείους χάρτες.

Θεσπίζονται μεγαλύτερες αρτιότητες σε ευαίσθητες κατηγορίες χώρου (παράκτιες εκτάσεις, γεωργική γη πρώτης προτεραιότητας, κλπ.), ενώ συγχρόνως προωθείται η θεσμοθέτηση καθυστερούμενων πολεοδομικών μελετών η ανατίθενται και εκπονούνται καινούργιες για την εξασφάλιση της απαιτούμενης δομήσιμης γης. Οι προβλέψεις για την εξέλιξη του πληθυσμού στις έδρες

των τεσσάρων Π.Ε., δηλαδή στις ευρείες αστικοποιημένες ζώνες για το 2021 και το 2031 επιτρέπουν την άσκηση τέτοιων πολιτικών, δεδομένου ότι εκτιμάται πως θα παραλάβουν περίπου 20.000 νέους κατοίκους την πρώτη δεκαετία (ποσοστό αύξησης 0,05%) και περίπου 25.000 τη δεύτερη (ποσοστό αύξησης 0,06%) και ότι οι σήμερα θεσμοθετημένοι υποδοχείς για την ανάπτυξη των χρήσεων κατοικίας είναι σε θέση να παραλάβουν πολλαπλάσιο πληθυσμό.

Μέτρα για κατάργηση των εν ισχύ παρεκκλίσεων αρτιότητας και κατάτμησης λαμβάνονται και θεσμοθετούνται σε εθνικό επίπεδο, αλλά και από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού.

2. Παράκτιες ζώνες αστικής, οικιστικής, τουριστικής ανάπτυξης και παραθεριστικής κατοικίας (Χάρτης Π.2α)

Οι ευρείες ζώνες όπου αναπτύσσονται οι αστικές, οικιστικές, τουριστικές δραστηριότητες και οι χρήσεις παραθεριστικής κατοικίας είναι κοινές και εντοπίζονται στις κρίσιμες παράκτιες περιοχές. Η ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων αστικοποιημένων ζωνών προϋποθέτει εξειδικευμένο φυσικό χωροταξικό/πολεοδομικό σχεδιασμό, με σαφή κατεύθυνση την καταλληλότητα και την συμβατότητα των χρήσεων, την απόκτηση χώρων για κοινόχρηστους και κοινωφελείς σκοπούς, την προστασία και ανάδειξη των στοιχείων του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος, την υιοθέτηση των αρχών της συμπαγούς πόλης και την ανάληψη δράσεων για την αντιμετώπιση της νόμιμης εκτός σχεδίου και της αυθαίρετης δόμησης.

Σε τυχόν αναθεωρήσεις εγκεκριμένων ΓΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ, καθώς και στις εκπονούμενες Μελέτες ΤΧΣ εξειδικεύονται και εφαρμόζονται οι κατευθύνσεις του παρόντος Περιφερειακού Πλαισίου και του εκάστοτε ισχύοντος Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον Τουρισμό. Η εξειδίκευση αφορά ειδικότερα στην τήρηση της αρχής της συμπαγούς πόλης και του περιορισμού της εκτός σχεδίου δόμησης γενικά, αλλά και του περιορισμού των επεκτάσεων και της εκτός σχεδίου δόμησης στις κρίσιμες παράκτιες περιοχές και στη γεωργική γη πρώτης προτεραιότητας, σύμφωνα με την οριοθέτησή της σε ζώνες και την κατηγοριοποίησή της σε βαθμούς προστασίας.

Προτείνεται σταδιακός περιορισμός της εκτός σχεδίου δόμησης για παραθεριστική κατοικία, με διοχέτευση της κατά το δυνατόν στο δίκτυο των οικισμών και θεσπίζονται μεγαλύτερες αρτιότητες σε ευαίσθητες κατηγορίες χρήσεων (παράκτιες εκτάσεις, γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας, κ.λπ.).

Λαμβάνονται και θεσμοθετούνται σε εθνικό επίπεδο, αλλά και από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού, μέτρα για την κατάργηση των εν ισχύ παρεκκλίσεων αρτιότητας και κατάτμησης.

Με στόχο την προώθηση ήπιων μορφών πολυθεματικού οργανωμένου τουρισμού, εναλλακτικού και ποιοτικά αναβαθμισμένου τύπου οριοθετούνται οι παρακάτω ευρείες ζώνες τουριστικής ανάπτυξης και καθορίζονται όροι και προϋποθέσεις. Οι κατευθύνσεις για τον λοιπό - εκτός των ως άνω οριζόμενων ζωνών - παράκτιο «εκτός σχεδίου» χώρο είναι η θεσμοθέτηση αυστηρότερων διατάξεων, από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού

2.1: Ορίζονται, ως παράκτιες ζώνες αστικής / τουριστικής ανάπτυξης και ποιοτικής / περιβαλλοντικής αναβάθμισης οι ζώνες: (1) από Παχιά Άμμο έως Σέλλες περί τον Άγιο Νικόλαο, (2) από Ανώγεια Μιλάτου έως Φόδελε περί το Ηράκλειο - Χερσόνησο, (3) από Μπαλί έως Σέλια περί το Ρέθυμνο - Γεωργιούπολη και (4) από Αλμυρίδα έως Κολυμπάρι περί τα Χανιά.

Πέραν των γενικών κατευθύνσεων, που προαναφέρονται ειδικά ως προς τη μορφή της τουριστικής δραστηριότητας, απαιτείται αλλαγή του τρόπου μεταχείρισης των συγκεκριμένων κρίσιμων ζωνών, με ανάληψη δράσεων αποφόρτισης των υψηλών πιέσεων και αναβάθμισης του δομημένου χώρου, με εργαλεία τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού και τις ειδικές ρυθμίσεις, ώστε να επιτευχθεί η εξυγίανση και η περιβαλλοντική / ποιοτική αναβάθμισή τους. Ταυτόχρονα, αποφεύγεται στο μέτρο του δυνατού η έγκριση νέων αιτημάτων για ανάπτυξη μορφών μονοθεματικού μαζικού τουρισμού. Η στοχευμένη διαχείρισή τους θα επιδιωχθεί με εξειδικευμένο φυσικό σχεδιασμό, με όρους και περιορισμούς στη δόμηση και με έλεγχο της καταλληλότητας και συμβατότητας των χρήσεων. Ειδικότερα, προωθούνται κατά προτεραιότητα, μεταξύ άλλων, η αναβάθμιση και μετατροπή υφισταμένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε σύνθετες και ολοκληρωμένες τουριστικές υποδομές και κατά περίπτωση η κατασκευή νέων καταλυμάτων 3, 4 και 5 αστέρων. Η κατασκευή τους θα οδηγείται κατά προτεραιότητα εντός σχεδίων πόλεων, ορίων οικισμών και ζωνών χρήσεων που επιτρέπουν τη χωροθέτηση τουριστικών δραστηριοτήτων. Σε ό,τι αφορά στους όρους της σημειακής χωροθέτησης τουριστικών καταλυμάτων σε εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές, ορίζονται ελάχιστη απαιτούμενη επιφάνεια γηπέδου τα είκοσι (20) στρέμματα και μέγιστη πυκνότητα 8, 9 και 10 κλινών/στρέμμα για ξενοδοχεία 5, 4 και 3 αστέρων, αντιστοίχως.

2.2 Ορίζονται ως παράκτιες ζώνες ελέγχου οικιστικής / τουριστικής ανάπτυξης και ποιοτικής / περιβαλλοντικής αναβάθμισης οι ζώνες: (1) από Καλυβιανή έως Ναυπήγεια περί το Καστέλι, (2) στην ευρύτερη περιοχή του Μόχλου Σητείας, (3) από Διόνυσο έως Παπαδόκαμπο περί την Σητεία, (4) από Ασπρόλιθο Γούδουρα έως και Βάτο Μύρτου περί την Ιεράπετρα, (5) από Μάταλα έως Φραγκοκάστελο, στη νότια ακτή των Π.Ε. Ηρακλείου, Ρεθύμνου και Χανίων και (6) από Αγία Κυριακή έως και Ανύδρου, ανατολικά της Παλαιόχωρας.

Πέραν των γενικών κατευθύνσεων, ειδικά ως προς την τουριστική δραστηριότητα επιδιώκεται η ανάπτυξή τους με ήπιους και ποιοτικούς όρους, κυρίως ως προς τον βαθμό χωρικής συγκέντρωσης, ώστε να λειτουργήσουν συμπληρωματικά με τις τουριστικές δραστηριότητες του βόρειου άξονα. Λαμβάνονται μέτρα ώστε να αποφευχθεί η επανάληψη των σημερινών κακών πρακτικών του μονοθεματικού μαζικού, μη ολοκληρωμένου τουρισμού και επιδιώκεται η παροχή υπηρεσιών υψηλού ποιοτικού επιπέδου. Ειδικότερα, προωθούνται κατά προτεραιότητα, μεταξύ άλλων, οι σύνθετες και ολοκληρωμένες τουριστικές υποδομές, η παροχή κινήτρων για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων τουριστικών μονάδων, ο περιορισμός της κατασκευής νέων καταλυμάτων σε κατηγορίες 3, 4 και 5

αστέρων. Η κατασκευή τους θα οδηγείται κατά προτεραιότητα εντός σχεδίων πόλεων, ορίων οικισμών και ζωνών χρήσεων γης που επιτρέπουν τη χωροθέτηση τουριστικών δραστηριοτήτων. Σε ό,τι αφορά στους όρους της σημειακής χωροθέτησης τουριστικών καταλυμάτων σε εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές, ορίζονται ελάχιστη απαιτούμενη επιφάνεια γηπέδου τα δέκα (10) στρέμματα και μέγιστη πυκνότητα 8, 9 και 10 κλινών/στρέμμα για ξενοδοχεία 5, 4 και 3 αστέρων, αντιστοίχως.

Η ανάπτυξή τους θα επιδιωχθεί με εργαλεία τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού, με οριοθέτηση των ζωνών ανάπτυξης της παραθεριστικής κατοικίας και με εξειδικευμένο φυσικό σχεδιασμό, όρους και περιορισμούς στη δόμηση και έλεγχο της καταλληλότητας και συμβατότητας των χρήσεων.

2.3: Ορίζονται ως παράκτιες ζώνες ήπιας οικιστικής/ τουριστικής ανάπτυξης, ποιοτικής/ περιβαλλοντικής αναβάθμισης και προστασίας/ ανάδειξης πολιτιστικών και φυσικών πόρων οι ζώνες της ανατολικής και της δυτικής ακτής του νησιού, καθώς και η ζώνη στην ευρύτερη περιοχή της Σούγιας Χανίων, διότι διαθέτουν προϋποθέσεις ανάδειξης του τοπίου και των πλούσιων φυσικών και πολιτιστικών πόρων.

Ειδικά, ως προς την τουριστική δραστηριότητα, προωθείται η ανάπτυξη διαφοροποιημένου τουριστικού προϊόντος υψηλών προδιαγραφών καθώς και ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού (αγροτουρισμού, πεζοπορικού, πολιτιστικού τουρισμού κ.λπ.), με παροχή υπηρεσιών που να διαφοροποιείται από το κυρίαρχο μοντέλο μαζικού τουρισμού ως προς τους πόρους που αξιοποιούνται, το βαθμό χωρικής συγκέντρωσης, καθώς και τη χρονική περίοδο ανάπτυξής τους. Ταυτόχρονα, προωθείται η προστασία και ανάδειξη της φυσικής και της πολιτιστικής κληρονομιάς και η εξυγίανση της υπάρχουσας κατάστασης.

Η ανάπτυξή τους θα επιδιωχθεί με εργαλεία τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού και με εξειδικευμένο φυσικό σχεδιασμό, όρους και περιορισμούς στη δόμηση και έλεγχο της καταλληλότητας και συμβατότητας των χρήσεων. Ειδικότερα, επιδιώκεται: η προσαρμογή της τυπολογίας των υφισταμένων καταλυμάτων σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των περιοχών και των ειδικών εναλλακτικών μορφών που τις υποστηρίζουν, η αναβάθμιση και μετατροπή υφισταμένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε σύνθετες και ολοκληρωμένες τουριστικές υποδομές ήπιας ανάπτυξης (οργανωμένοι υποδοχείς ήπιας ανάπτυξης, σύνθετα καταλύματα ήπιας ανάπτυξης), και ο περιορισμός της κατασκευής νέων καταλυμάτων μονοθεματικού τουρισμού σε κατηγορίες 3, 4 και 5 αστέρων. Σε ό,τι αφορά στους όρους της σημειακής χωροθέτησης τουριστικών καταλυμάτων σε εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές, ορίζονται ελάχιστη απαιτούμενη επιφάνεια γηπέδου τα δεκαπέντε (15) στρέμματα και μέγιστη πυκνότητα 8, 9 και 10 κλινών/στρέμμα για ξενοδοχεία 5, 4 και 3 αστέρων, αντιστοίχως.

3. Μικρός νησιωτικός χώρος

Ο μικρός νησιωτικός χώρος της Κρήτης ο οποίος περιβάλλει την Κρήτη και βρίσκεται σε απόσταση μικρότερη

των 6 ναυτικών μιλίων διαθέτει σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα, το οποίο προστατεύεται και σχεδόν στο σύνολό του έχει κηρυχθεί αρχαιολογικός χώρος ή περιλαμβάνεται εντός του καταλόγου του δικτύου «Φύση 2000». Ο χώρος αυτός αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του ενιαίου δικτύου με φέρουσα ικανότητα φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου και επομένως ισχύουν οι κατευθύνσεις για την προστασία και ολοκληρωμένη ανάδειξή του, όπως αναφέρονται στα άρθρα 9 και 10 της παρούσας.

Στο σύνολο του μικρού νησιωτικού χώρου, παράλληλα με την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, θα αποκαθίστανται - όπου συναντώνται - τα υπάρχοντα παραδοσιακά κτίσματα και κάστρα και θα δημιουργούνται μονοπάτια και μικρές υποστηρικτικές υποδομές για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών. Συγχρόνως, πρέπει να αντιμετωπιστεί, με πρόγραμμα που θα καταρτιστεί από τον Φορέα Διαχείρισης, ο έλεγχος του αριθμού και της κίνησης των πολυπληθών επισκεπτών, με δημιουργία μονοπατιών και μικρών υποδομών, όπου θα δύνανται να κυκλοφορούν.

Ιδιαίτερη μέριμνα θα πρέπει να δοθεί στη Νήσο Γαύδο, όπου παράλληλα με την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, θα πρέπει να μελετηθούν συνολικά και να προωθηθούν προσεκτικές παρεμβάσεις ήπιας τουριστικής ανάπτυξης, συνδεδεμένες με εφαρμογές ΑΠΕ προκειμένου να συγκρατηθεί εκεί και να επανέλθει ο πληθυσμός. Ειδικότερα, προκρίνεται να ενταχθεί σε ειδική διαδρομή του περιπατητικού μονοπατιού Ε4, με θέμα «επισκέψιμοι οικισμοί σε ενιαία πορεία από τη θάλασσα», μαζί με τους οικισμούς της νότιας ακτής των Λευκών Ορέων Παλαιόχωρα, Σούγια, Αγία Ρουμέλη και Χώρα Σφακιών, ενώ, απαιτείται να υποστηριχθεί περαιτέρω το Ερευνητικό τμήμα του Πανεπιστημίου Κρήτης που ήδη λειτουργεί.

4. Ορεινός χώρος

Για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη του ιδιαίτερα σημαντικού ορεινού χώρου της περιφέρειας απαιτούνται:

- προσπάθειες για την συγκράτηση και την καλύτερη ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού στους πολυπληθείς ορεινούς οικισμούς, με αύξηση της ελκυστικότητάς τους και διεύρυνση των δυνατοτήτων συμπληρωματικής απασχόλησης με πιλοτικές ενέργειες αυτοτροφοδοτούμενης ανάπτυξης (ορεινή κτηνοτροφία, προϊόντα, χειροτεχνία, αγροτουρισμός, χειμερινός τουρισμός, ορεινός, κοινωνικός, κ.λπ.) σε ζώνες με ιδιαίτερα σημαντικούς φυσικούς, πολιτιστικούς και ιστορικούς πόρους,
  - δράσεις για τη διαφύλαξη και την αναβάθμιση του τοπίου και για την επέκταση των δασικών εκτάσεων, με θεσμική προστασία της φυσικής κληρονομιάς (δάση, χλωρίδα, πανίδα / διάβρωση εδαφών, αποψίλωση δασών, φαινόμενα ερημοποίησης),
  - προσεκτικές ενέργειες για δημιουργία κατάλληλων οδικών και λοιπών υποδομών, ώστε να είναι προσπελάσιμος και να λειτουργεί ως χώρος αναψυχής (π.χ. Χιονοδρομικά Κέντρα στα Λευκά Όρη και τον Ψηλορείτη).
- Ορίζονται ως περιοχές ήπιας τουριστικής ανάπτυξης/οργάνωσης πολυδραστηριοτήτων και ανάδειξης πολιτιστικών και φυσικών πόρων στους ορεινούς και ημιορεινούς όγκους, οι περιοχές (Χάρτης Π. 2α):

- στην Π.Ε. Λασιθίου, (1) ανατολικά της Σητείας και δυτικά του Παλαίκαστρου, (2) περί τον Ζίρο, Χανδρά, Άγιο Γεώργιο, Καλαμαύκη, Κασιδιώνιο, Επισκοπή (3) περί το Ορεινό, Καβούσι, (4) περί τον Κριτσά, την Κρούστα - Πρίνα και (5) περί τις Μάλες, στις ΝΑ παρυφές της Δίκτης,
- στην Π.Ε. Ηρακλείου, (1) στις ΝΑ παρυφές του Ψηλορείτη, από Φανερωμένη έως Κρουσώνα, (2) στα Αστερούσια, από δυτικά από τον Λέντα έως τις Τρεις Εκκλησιές (3) στα Αστερούσια, περί τον Τσούτσουρα και (4) περί την Άνω Βιάννο, στις ΝΔ παρυφές της Δίκτης,
- στην Π.Ε. Ρεθύμνης, (1) από Σπήλι έως Γερακάρι, Βαθιακό και Φουρφουρά, στον Κέδρο και στις ΝΔ πλαγιές του Ψηλορείτη, (2) από Μονή Αρκαδίου έως Ανώγεια, στις ΒΔ παρυφές του Ψηλορείτη και (3) στους ημιορεινούς όγκους από Επισκοπή έως Σέλια με ενσωματωμένο πλήθος κηρυγμένων παραδοσιακών οικισμών και στον ορεινό όγκο Ασή Γωνιά, Καλλικράτη, Μυριοκέφαλα, στην Π.Ε. Χανίων, και
- στην Π.Ε. Χανίων, (1) στις ανατολικές παρυφές των Λευκών Ορέων, από Σφακιά έως και δυτικά του διδύμου Βάμμος - Βρύσες, στις βόρειες από Θέρισσο και Κεραμιά και στις δυτικές παρυφές των Λευκών Ορέων, από Σούγια - Οροπέδιο Ομαλού έως και Μεσκλά, (2) στους ορεινούς όγκους της Κισσάμου, στην ευρύτερη περιοχή Έλος, Βλάτος, Σηρικάρι και (3) της νήσου Γαύδου.

Στις παραπάνω ζώνες προωθείται η ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού και των σχετικών με την ανάπτυξη του τομέα πολυδραστηριοτήτων (πολιτιστικός, συνεδριακός, εσωτερικός, ορεινός, διατροφικός, χειμερινός, κοινωνικός, αγροτικός και αθλητικός, κλπ), με στόχο την επέκταση της τουριστικής περιόδου και τη μείωση των εντάσεων που ασκούνται από την σημερινή μορφή ανάπτυξης των δραστηριοτήτων κατά τη θερινή περίοδο και μόνον στον παράκτιο χώρο.

Προωθείται ολοκληρωμένη προγραμματική παρέμβαση στο συνολικό χωρικό πλέγμα, με ενοποιητικό στοιχείο το ευρωπαϊκό περιπατητικό μονοπάτι E4, πόλο έλξης διεθνούς εμβέλειας και σε αναφορά με τους υπαρκτούς σήμερα εν δυνάμει οικιστικούς πόλους πολυδραστηριοτήτων (Καστέλι Κισσάμου, Παλαιόχωρα, Χώρα Σφακίων, παραδοσιακοί οικισμοί στον ορεινό όγκο του Ρεθύμνου, Ανώγεια, Ζαρός, Αρχάνες, Οροπέδιο Λασιθίου, Ζίρος Κάτω Ζάκρος). Προτείνεται η ένταξη στις 'περιπατητικές' διαδρομές του E4, προκειμένου να επωφεληθούν του δικού του brand name, του δικτύου 'επισκέψιμοι οικισμοί σε ενιαία πορεία από τη θάλασσα Παλαιόχωρα, Σούγια, Αγιά Ρουμέλη, Χώρα Σφακίων/Γαύδος, Φραγκοκάστελο, Πλακιάς'.

Ειδικά, ως προς την τουριστική δραστηριότητα, ισχύουν οι κατευθύνσεις του εδαφίου 2.3 του παρόντος άρθρου και ειδικότερα, προωθείται η προσπάθεια ανάταξης των τοπιών, εμπλουτισμού των ορεινών όγκων, πληθυσμιακής τόνωσης και παραγωγικής ανασυγκρότησης με πολυδραστηριότητες των πολυπληθών παραδοσιακών οικισμών, καθώς και προστασίας και ανάδειξης των στοιχείων της φυσικής και πολιτισμικής προσωπικότητας του καθέκαστα χώρου.

Άρθρο 13

Χωρικός προσδιορισμός των βιώσιμων αναπτυξιακών ενοτήτων

Με στόχο τον συσχετισμό των διοικητικών χωρικών και αναπτυξιακών ενοτήτων στο επίπεδο του Δήμου - ή ομάδας Δήμων με ομοιογενή χαρακτηριστικά - του προγράμματος Καλλικράτης καθορίζονται χωρικές ενότητες γίνεται με βάση αφενός, κοινά χαρακτηριστικά, όπως ο δυναμισμός των μεγάλων και μικρών αστικών κέντρων, που θα είναι σε θέση να τις οργανώσουν, οι διαθέσιμες υποδομές, τα ομοειδή αναπτυξιακά χαρακτηριστικά, και αφετέρου γεωγραφικά χαρακτηριστικά και φραγμούς που αυτά δημιουργούν, τα οποία και είναι ιδιαίτερα έντονα στην Περιφέρεια. Ενίστε, οι ενδοπεριφερειακές ενότητες συγκροτούνται από υποενότητες, είτε εξ' αιτίας των γεωγραφικών χαρακτηριστικών του δύσβατου ανάγλυφου, που καθιστά δυσπρόσιτα τα οικιστικά κέντρα αναφοράς τους σε καθημερινή ή και εβδομαδιαία βάση, είτε/ και εξ' αιτίας ιδιαίτερων αναπτυξιακών ή άλλων χαρακτηριστικών των χωρικών συστημάτων.

Οι δέκα από τις δώδεκα προβλεπόμενες αναπτυξιακές ενότητες συγκροτούνται από τις εδαφικές περιφέρειες ακέραιων Δήμων, πλην αυτών που οργανώνονται από τα οικιστικά κέντρα του Ηρακλείου και των Μοιρών, όπου η εδαφική περιφέρεια του νέου Δήμου Αρχανών - Αστερουσίων διαχωρίζεται αναγκαστικά σε δύο τμήματα, το βόρειο και το νότιο, τα οποία περιλαμβάνονται το καθένα στις αντίστοιχες ενότητες.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Π.Ε.	ΚΥΡΙΟ ΑΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	ΕΝΟΤΗΤΕΣ (ΔΗΜΟΙ)	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		
			1991	2001	2011
Λασιθίου	Άγιος Νικόλαος	Αγίου Νικολάου	27.606	29.379	30.390
		Οροπεδίου Λασιθίου			
	Ιεράπετρα	Ιεράπετρας	25.034	27.911	27.450
	Σητεία	Σητείας	18.639	19.029	18.155

Ηρακλείου	Αρκαλοχώρι	Μινώα Πεδιάδος	16.554	26.795	23.508
		Βιάννου			
	Ηράκλειο	Ηρακλείου	187.503	216.899	268.985
		Βόρειο τμήμα Αρχανών/Αστερουσίων			
		Μαλεβιζίου			
Μοίρες	Χερσονήσου	50.849	48.795	45.559	
	Γόρτυνας				
	Φαιστού νότιο τμήμα Αρχανών/ Αστερουσ.				
Ρεθύμνης	Πέραμα	Μυλοποτάμου	17.198	19.084	19.806
		Ανωγείων			
	Ρέθυμνο	Ρεθύμνου	43.935	52.773	68.729
		Αμαρίου			
	Σπήλι	Αγίου Βασιλείου	8.962	10.079	8.484
Χανίων	Βρύσες	Αποκορώνου	13.858	15.247	18.042
		Σφακιών			
	Χανιά	Χανίων	101.602	115.986	137.126
		Πλατανιά			
	Καστέλι Κισσάμου	Κισσάμου	18.314	19.154	16.654
Καντάνου Σελίνου					

Άρθρο 14

Χωρική διάρθρωση των βασικών δικτύων μεταφορικής υποδομής

Η ολοκλήρωση του σχεδιαζόμενου δικτύου οδικών αξόνων, λιμανιών και αεροδρομίων εντός της επόμενης προγραμματικής περιόδου, έως το 2030, αναμένεται να υποστηρίξει τις χωροταξικές παραμέτρους του σχεδιασμού και να εξυπηρετήσει το ιεραρχημένο οικιστικό δίκτυο, τις πολιτικές χρήσεων γης, καθώς και τις προβλεπόμενες εγκαταστάσεις σημαντικών δραστηριοτήτων (Χάρτης Π.2γ).

1. Χερσαίες Μεταφορές

Το οδικό δίκτυο διακρίνεται σε δύο λειτουργικές κατηγορίες: 1) σε διευρωπαϊκό και διαπεριφερειακό δίκτυο, και 2) σε περιφερειακό.

Όσον αφορά στη λειτουργική κατηγορία του διευρωπαϊκού και διαπεριφερειακού οδικού δικτύου, επιδιώκεται:

- η ολοκλήρωση του Βόρειου Οδικού Άξονα Κρήτης (Β.Ο.Α.Κ.) από Καστέλι Κισσάμου έως Σητεία (με την παράκαμψη της προς Πετρά), με την κατάλληλη διατομή ανά οδικό τμήμα, δηλαδή τετράιχνη διατομή με μεσαία διαχωριστική νησίδα, εκτός των ορεινών και των καταληκτικών τμημάτων που διατηρούνται με βελτιωμένη χάραξη, σε δίιχνη διατομή και με ΛΕΑ,

- η σύνδεση του αερολιμένα Χανίων με τον Β.Ο.Α.Κ. και με το λιμάνι της Σούδας,

- η επίσπευση της υλοποίησης του Νότιου Οδικού Άξονα Κρήτης (Ν.Ο.Α.Κ.) από Παχιά Άμμο μέχρι Ρέθυμνο, με διατομή δίιχνης εθνικής οδού (με ΛΕΑ),

- η ολοκλήρωση ή εκκίνηση (όσων δεν έχουν ήδη μελετηθεί/κατασκευασθεί) των κύριων εγκάρσιων συνδέσεων μεταξύ ΒΟΑΚ-ΝΟΑΚ:

(1) Ηράκλειο - Αγ. Δέκα,

(2) Ηράκλειο - Αρκαλοχώρι - Καραβάδος και

(3) συνδέσεις του Β.Ο.Α.Κ. και του Ν.Ο.Α.Κ. με το νέο αεροδρόμιο στο Καστέλι, όταν αυτό κατασκευαστεί.

Το περιφερειακό οδικό δίκτυο έχει σχεδιαστεί ώστε να υπηρετεί τη διασύνδεση με το διευρωπαϊκό και διαπεριφερειακό οδικό δίκτυο και με τους δευτερεύοντες περιφερειακούς πόλους (έδρες Καλλικράτειων Δήμων) τόσο μεταξύ τους όσο και με τους πρωτεύοντες και δευτερεύοντες εθνικούς πόλους, τα λιμάνια διεθνούς ή διαπεριφερειακής

εμβέλειας, τα αεροδρόμια του νησιού και τους σημαντικότερους πόλους έλξης περιβαλλοντικού ή πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Για όλες τις νέες οδικές συνδέσεις, οποιασδήποτε λειτουργικής κατηγορίας, λαμβάνεται μέριμνα ώστε οι χαράξεις τους να βρίσκονται σε αρκετή απόσταση από τις παραλιακές ζώνες, η σύνδεση με τις οποίες προτείνεται συστηματικά να γίνεται με εγκάρσιο συλλεκτήριο δίκτυο, όπως άλλωστε προβλέπεται και στην Οδηγία για τον παράκτιο χώρο. Επίσης λαμβάνεται μέριμνα στο σχεδιασμό ώστε να προβλέπονται υποδομές εναλλακτικών καυσίμων.

Το πρωτεύον δίκτυο ενδοπεριφερειακής σημασίας (ή πρωτεύον βασικό περιφερειακό οδικό δίκτυο) συγκροτούν οι συνδέσεις:

- (1) Ταυρωνίτης - Βουκολιές - Κάντανος - Παλαιόχωρα,
- (2) Χανιά - Πιθάρι (προς Α/Δ Χανίων) και Χανιά - Β.Ο.Α.Κ (κόμβος Μουρνιών)
- (3) Βρύσες - Χώρα Σφακίων,
- (4) Γάζι - Δαμάστα - Μουρτζανά - Πέραμα - Σταυρωμένο και
- (5) Ιεράπετρα - Κουτσουράς - Λίθινες - Πισκοκέφαλο - Σητεία.

Το δευτερεύον δίκτυο ενδοπεριφερειακής σημασίας (ή βασικό περιφερειακό οδικό

δίκτυο) περιλαμβάνει τις οδικές συνδέσεις:

- (1) Κίσσαμος - Αμυδαλοκεφάλι - Έλος - Βλάτος - Κίσσαμος,
- (2) Βλάτος - Στροβλές - Κάντανος,
- (3) Κάντανος - Τεμένια - Ροδοβάνι - Καμπανός/Σούγια,
- (4) Χανιά - Αλικιανός - Ομαλός - είσοδος Φαραγγι Σαμαριάς,
- (5) Βρύσες - Βάμμος - Καλύβες,
- (6) Ρέθυμνο - Ατσιπόπουλο - Επισκοπή - Γεωργιούπολη,
- (7) Επισκοπή - Καρωτή - Άγιος Κωνσταντίνος - Μούτρος - Αγ.Ιωάννης / Άγιος Βασίλειος/ Μύρθος - Μαριού-Ασώματος - Φρατί - Άνω Μυξόρουμα - Καρίνες - Πατσός-Βολεώνες - Αγία Φωτεινή,
- (8) Ρέθυμνο - Άδελε - Αγ. Φωτεινή - Φουρφουράς - Αποδούλου - Αγία Γαλήνη,
- (9) Γάζι - Τύλιος - Ανώγεια - Μουρτζανά,
- (10) Καλύβια - Καλοί Λιμένες,
- (11) Πεζά - Πραιτόρια - Πύργος,
- (12) Καστέλι - Πεζά - Βενεράτο,
- (13) Αγία Βαρβάρα - Γέργερη - Ζαρός - Βορίζια - Αποδούλου,
- (14) Πύργος - Μάλια - Χερσόνησος/Λιμένας Χερσονήσου - Γούρνες,
- (15) Χερσόνησος - Λιμένας Χερσονήσου - Καλό Χωριό - Τζερμιάδο - Νεάπολη
- (16) Αγ. Νικόλαος - Ελούντα - Νικηθιανός,
- (17) Σητεία - Παλαίκαстро - Αδραβάστοι/Ζάκρος - Καρούδι - Σίτανος - Χανδράς - Ετιά - Παπαγιαννάδες,
- (18) Αδραβάστοι - Καρούδι - Ρούσα Εκκλησιά και
- (19) Χανδράς - Ζίρος - Αθρινόλακκος.

2. Αεροπορικές Μεταφορές

Η υλοποίηση του έργου του νέου αεροδρομίου στο Καστέλι αποτελεί βασικό στόχο του παρόντος ΠΧΠ, με προγραμματικές προϋποθέσεις που θα διασφαλίζουν την μεγαλύτερη δυνατή προστασία της γεωργικής γης,

καθώς και την τήρηση των περιβαλλοντικών όρων και περιορισμών για την κατασκευή και λειτουργία του αερολιμένα, όπως αναλυτικά οι τελευταίοι προβλέπονται από την ΜΠΕ. Απαιτείται να καθοριστούν όρια, να μελετηθούν και να θεσμοθετηθούν άμεσα χρήσεις γης για το σύνολο της περιβάλλουσας περιοχής. Συγχρόνως, θεωρείται έργο πρώτης προτεραιότητας η αναβάθμιση του υπάρχοντος αεροδρομίου, με βελτίωση της λειτουργικότητας του αεροσταθμού και της πλευράς εδάφους.

Επιδιώκεται σε μόνιμη βάση, αλλά και ειδικότερα για την περίοδο που θα μεσολαβήσει έως την κατασκευή του νέου, η ουσιαστική συλλειτουργία των δύο διεθνών αεροδρομίων Χανίων και Ηρακλείου, προκειμένου να αποφορτιστεί το τελευταίο και να υπάρξει ορθολογικότερη κατανομή των αφίξεων/αναχωρήσεων επισκεπτών σε μεγαλύτερο γεωγραφικό εύρος στο νησί. Το Α/Δ Χανίων βρίσκεται ήδη σε προωθημένες διαδικασίες επέκτασης των εγκαταστάσεών του και αναβάθμισής τους. Προς την ίδια κατεύθυνση θα πρέπει να κινηθούν και οι διαδικασίες αναβάθμισης του Α/Δ Σητείας, που έχει αντικείμενο την κατασκευή νέου κτιρίου αεροσταθμού και τη διαμόρφωση του περιβάλλοντα χώρου. Επιδιώκεται να αποκτήσει σύντομα τη δυνατότητα να αναλάβει πιο αναβαθμισμένους και ενεργούς ρόλους και να συμβάλει στην αποφόρτιση των πιέσεων που ασκούνται στα δυο διεθνή Α/Δ.

Το δίκτυο ελικοδρομίων εξακολουθεί να παραμένει σχεδόν ανύπαρκτο και θα πρέπει το επόμενο διάστημα να πυκνώσει, τουλάχιστον για την εξυπηρέτηση των πλέον δυσπρόσιτων οικιστικών κέντρων της Περιφέρειας, αλλά και σε συνδυασμό με την κρουαζιέρα. Όσον αφορά την πρόβλεψη για δημιουργία δικτύου υδατοδρομίων, θα πρέπει να εκπονηθεί ειδική Μελέτη Σκοπιμότητας.

3. Θαλάσσιες Μεταφορές

Προωθείται η:

- αξιοποίηση των σημαντικών επενδύσεων οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στα λιμάνια, τις μαρίνες και τα αλιευτικά καταφύγια της Κρήτης με τη λειτουργική ιεράρχηση του ρόλου τους, την αισθητική τους αναβάθμιση ως πυλών εισόδου της νήσου και την συμπλήρωσή τους με ανάλογες υποδομές.

- ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των λιμανιών Ηρακλείου και Σούδας στην περιοχή της ΝΑ Μεσογείου, καθιέρωσή τους ως αφετηριακά ή βασικά λιμάνια - στάσεις της κρουαζιέρας στην Μεσόγειο και ένταξη των λιμένων Ρεθύμνου, Σητείας και Αγ. Νικολάου στο δίκτυο λιμένων κρουαζιέρας μικρής κλίμακας.

- ενίσχυση του ρόλου του λιμανιού του Ηρακλείου στο πλαίσιο των θαλάσσιων διαδρόμων Σουέζ - Αδριατική και Σουέζ-Μαύρη Θάλασσα, σε συνδυασμό με την ενίσχυση του ρόλου του για την εξυπηρέτηση της διακίνησης εμπορευματοκιβωτίων, αλλά και προσανατολισμό προς την τροφοδοσία πλοίων με φυσικό αέριο (bunkering).

- διατήρηση της προοπτικής ανάπτυξης εμπορευματοκιβωτίων στο Τυμπάκι, με αναθεώρηση του ρόλου του και αναπροσανατολισμό προς την τροφοδοσία πλοίων

(bunkering) και την υποστήριξη των προβλεπόμενων εγκαταστάσεων άντλησης και μεταφοράς φυσικού αερίου και πετρελαίου από τα «οικόπεδα» της νότιας Κρήτης.

• Την προώθηση των υποδομών εναλλακτικών καυσίμων κατά προτεραιότητα στους λιμένες του κεντρικού δικτύου του ΔΕΔ-Μ (λιμένας Ηρακλείου).

Η ιεράρχηση του ρόλου των λιμανιών, σύμφωνα με το παρόν ΠΧΠ και σε αντιδιαστολή με αυτή που προβλέπεται από την εθνική πολιτική/νομοθεσία, είναι η ακόλουθη:

ΛΙΜΑΝΙΑ	ΚΥΑ 8315.2/02/07 (ΦΕΚ Β; 202/16-2-2007)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ	ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	
		Επιβατική Λειτουργία	Εμπορευματική Λειτουργία	κρουαζιέρα
Διεθνούς ενδιαφέροντος	Ηράκλειο Σούδα Χανίων	Ηράκλειο Σούδα Χανίων	Ηράκλειο Σούδα Χανίων Τυμπάκι	Ηράκλειο (home port) Σούδα Χανίων
Εθνικής Σημασίας (διαπεριφερειακής εμβέλειας)	Ρέθυμνο	Ρέθυμνο Καστέλι Κισσάμου Σητεία	Ρέθυμνο Καστέλι Κισσάμου Σητεία	Ρέθυμνο Σητεία (μικρά)
Μείζονος Ενδιαφέροντος (περιφερειακής εμβέλειας)	Αγ. Νικόλαος Σητεία	Αγ. Νικόλαος	Ιεράπετρα Παχειά Άμμος	Αγ. Νικόλαος (μικρά)

Όλα τα υπόλοιπα λιμάνια χαρακτηρίζονται τοπικής εμβέλειας και ενσωματώνονται στο δίκτυο, δίχως η κατηγοριοποίησή τους να προβλέπεται από τους εθνικούς σχεδιασμούς, διότι με την παρουσία τους συμπληρώνεται η λειτουργία της νησιωτικής περιφέρειας της Κρήτης:

• οι δύο Ειδικόι Λιμένες εμπορευματικού χαρακτήρα, στους Καλούς Λιμένες και στον Αθερινόλακκο. Ο τελευταίος μπορεί να αναλάβει και την υποστήριξη των προβλεπόμενων εγκαταστάσεων για τον αγωγό μεταφοράς φυσικού αερίου από τα «οικόπεδα» της Κύπρου καθώς ή/και εγκαταστάσεων μικρής ΥΦΑ, ενώ και οι δύο λιμένες (καθώς και ο λιμένας του Τυμπακίου) θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τις υποστηρικτικές υποδομές για την για την έρευνα και την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων νοτίως της Κρήτης,

• τα υφιστάμενα επιβατικά λιμάνια ενδοπεριφερειακής εμβέλειας, Παλαιόχωρα / Αγία Γαλήνη και τα προτεινόμενα Χώρα Σφακίων, Γαύδος, Σούγια,

• τα υφιστάμενα επιβατικά λιμάνια τοπικής εμβέλειας, Χερσόνησος, Μάλια, Μπαλί, Σίσι, Γεωργιούπολη, Κόκκινος Πύργος, Μακρύ Γιαλού και τα προτεινόμενα, Πλακιάς, Άρβη, καθώς και

• τα υφιστάμενα εμπορευματικά και μικτής χρήσης λιμάνια τοπικής εμβέλειας Πάνορμο, Μίλατος, και τα προτεινόμενα Μύρτος, Μόχλος, Κολυμπάρι, Κερατόκαμπος, Σφηνάρι.

Το δίκτυο των λιμένων της Κρήτης συμπληρώνεται με τα ακόλουθα τοπικά, μικτής χρήσεως: Αγία Ρουμέλη, Άγιος Παύλος (Σαχτούρια), Πλατεία Περάματα, Λέντας, Τσουτούρας, Στόμιο (Ανατολής), Κάτω Ζάκρος, Παχιά Άμμος, Καλό Χωριό, Πλάκα (Σπιναλόγκα), Ντία, Χερσόνησος, Ρογδιά, Φόδελε, Σκαλέτα, Καλύβες, Πλατανιάς και Χρυσσοκαλίτιστα.

Άρθρο 15

Χωρική διάρθρωση των βασικών δικτύων λοιπής τεχνικής υποδομής

1. Ενέργεια

Μελλοντικά, και με την προοπτική των ηλεκτρικών διασυνδέσεων, αναμένεται να αυξηθεί η ισχύς ΑΠΕ στην Κρήτη και να περιοριστεί η λειτουργία των Θερμικών Σταθμών. Ειδικότερα προβλέπεται εντός 15ετίας ο ΑΗΣ Ξυλοκαμάρας Χανίων και ο ΑΗΣ Λινοπεραμάτων Ηρακλείου να κλείσουν οριστικά. Ο πιο πρόσφατα εγκατεστημένος ΑΗΣ στον Αθερινόλακκο Λασιθίου θα μπορεί να συνεχίσει να λειτουργεί εφόσον αναβαθμιστεί περιβαλλοντικά, ενώ θα μπορούσε να χρησιμοποιεί και καύσιμο φυσικό αέριο με τη δημιουργία των απαραίτητων υποδομών.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την αύξηση της διείσδυσης των ΑΠΕ και για τη σύνδεση και λειτουργία των προτεινόμενων ενεργειακών κόμβων της Νήσου αποτελεί η υλοποίηση των υποδομών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, με την υλοποίηση των ηλεκτρικών διασυνδέσεων της Κρήτης με το Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΣΜΗΕ) που περιλαμβάνουν την κατασκευή νέων όσο και αναβαθμίσεις υπαρχουσών υποδομών. Προϋπόθεση, επίσης, αποτελεί, η αναβάθμιση του ηλεκτρικού συστήματος της Κρήτης, και η προώθηση νέων έργων γραμμών Υψηλής Τάσης και Υποσταθμών όπως αναφέρονται στη «ΜΕΛΕΤΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΜΗ ΔΙΑΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΩΝ ΝΗΣΙΩΝ».

Συνεπώς, ο ΑΗΣ στον Αθερινόλακκο εκσυγχρονίζεται περαιτέρω ώστε να καθίσταται συμβατός με τις μελλοντικές περιβαλλοντικές απαιτήσεις της ΕΕ. Επιταχύνονται οι διαδικασίες για την διασφάλιση της απαιτούμενης γης και για τη δημιουργία των εγκαταστάσεων του νέου Ενεργειακού Κέντρου στον Κορακιά, το οποίο προβλέπεται να περιλαμβάνει

- εγκαταστάσεις φυσικού αερίου (υγροποιημένου/ συμπιεσμένου) ως κέντρο μεταφοράς αερίου και για τη διανομή του στην Κρήτη για κάλυψη τοπικών αναγκών, για την πιθανή υποστήριξη νέου σταθμού ηλεκτροπαραγωγής, αλλά και για την τροφοδοσία πλοίων με φυσικό αέριο (bunkering),

- πρόβλεψη δυνατότητας κατασκευής νέου σταθμού ηλεκτροπαραγωγής,

- εγκαταστάσεις για την ηλεκτρική διασύνδεση της Κρήτης μέσω υποθαλάσσιου καλωδίου (υποσταθμίου, κ.λπ.) με την Ηπειρωτική Χώρα

Δεδομένου ότι προκρίνεται και προωθείται η αρχή της συγκεντρωμένης ανάπτυξης των χρήσεων γης και των δραστηριοτήτων στον χώρο (συμπαγής πόλη, εκτός σχεδίου δόμηση, τουριστική ανάπτυξη, ΒΕΠΕ, κλπ.), η επιδιωκόμενη συγκέντρωση των εγκαταστάσεων για παραγωγή ενέργειας -προς πώληση και όχι για αυτοπαραγωγή - στα πλαίσια των προτάσεων ανάδρασης προς τον υπερκείμενο σχεδιασμό, αντιμετωπίζεται ως επιθυμητή χρήση γης, εντός «ευρέων ζωνών αναζήτησης» για εγκατάσταση της συγκεκριμένης δραστηριότητας, χωρίς όμως να αποκλείεται η εγκατάσταση μονάδων ΑΠΕ σε περιοχές εκτός των «ευρέων ζωνών αναζήτησης». Η οριοθέτησή τους δύναται να εξειδικεύεται καταλλήλως από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού. Η όποια εγκατάσταση εντός των παραπάνω ευρέων ζωνών υπόκειται στο σύνολο των ισχυουσών περιβαλλοντικών διατάξεων (έγκριση χωροθέτησης, έγκριση περιβαλλοντικών όρων και λοιπά).

Επιδιώκεται η χωρική οργάνωση των εγκαταστάσεων παραγωγής -με λειτουργία στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό από ΑΠΕ- και μεταφοράς/ διανομής ενέργειας, ως εξής:

(1) στην ευρύτερη ζώνη των προβλεπόμενων τριών Ενεργειακών Κόμβων της Κρήτης στον Αθερινόλακκο, στον Κορακιά Ηρακλείου και στην Ξυλοκαμάρα Χανίων και (2) στις κεφαλές των μεγάλων Φραγμάτων για την ενεργειακή αξιοποίηση των ταμιευτήρων που υλοποιήθηκαν και αυτών που πρόκειται να υλοποιηθούν (αιολικά πάρκα και συστήματα άντλησης /ταμείωσης, τα οποία βελτιώνουν την εφεδρεία και την ευστάθεια του συστήματος) και (3) σε «ευρείες χωρικές ενότητες αναζήτησης για εγκαταστάσεις ΑΠΕ», ισόρροπα κατανομημένες στο χώρο της Κρήτης, οι οποίες εντοπίζονται με πολυκριτηριακή θεώρηση και αναφέρονται ως υποδοχείς. Κρίνεται σκόπιμο οι χωρικές ρυθμίσεις να συνοδευτούν από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού με πρόσθετα κίνητρα για την εφαρμογή τους (πυκνότητες, κ. ά.).

Συγχρόνως, υλοποιούνται εγκαταστάσεις αξιοποίησης όλων των μορφών ΑΠΕ (ενεργειακή αξιοποίηση των αστικών απορριμμάτων και υπολειπόμενης βιομάζας - βιορευστών, μικρά υδροηλεκτρικά, κλπ), σύνδεση των μεταφορών με ενεργειακές παραμέτρους - προώθηση της ηλεκτροκίνησης, καθώς και υλοποίηση πιλοτικών εφαρμογών πολλαπλού σκοπού, όπως η άντληση - ταμείωση νερών με χρήση ΑΠΕ και συμβατικής ηλεκτροπαραγωγής, η εγκατάσταση μονάδων αποθήκευσης, κ.λπ.

Μονάδες παραγωγής ενέργειας από βιομάζα-βιοαέριο - βιορευστά θα χρησιμοποιούν αποκλειστικά πρώτη ύλη που παράγεται στην Κρήτη, με σύγχρονη εφαρμογή των

προβλέψεων του εγκεκριμένου ΠΕΣΔΑ της Περιφέρειας, αλλά και του νέου ΕΣΔΑΚ.

Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται όλα τα κριτήρια του σημερινού Ειδικού Πλαισίου ΑΠΕ και τα πρόσθετα κριτήρια που προτείνονται από το παρόν ΠΧΠ τα οποία υπηρετούν την προσπάθεια να μην τραυματίζεται ανεπανόρθωτα το τοπίο.

2. Υδάτινο δυναμικό

Με δεδομένη την ολοκλήρωση της δημιουργίας των μεγάλων ταμιευτήρων Βαρσαμιώτη, Αποσελέμη, Ποταμών, Φανερωμένης, Ινίου, Μπραμιανών και Πλακιώτισσας, απαιτείται να προωθηθεί η κατασκευή των ήδη μελετημένων φραγμάτων Δίδυμου Ταυρωνίτη (Σεμπρωνιώτη- Ντεριανού) και Πλατύ Ποταμού, αλλά και όποιων άλλων συμπληρωματικών ταμιευτήρων απαιτηθεί, από το Διαχειριστικό Σχέδιο του Υδατικού Διαμερίσματος Κρήτης με τα οποία αναμένεται να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα επάρκειας νερού για τις επόμενες δεκαετίες, καθώς και η αποκατάσταση των ευαίσθητων τοπίων, όπου αυτό απαιτείται. Σύμφωνα με το επιδιωκόμενο πρότυπο χωρικής ανάπτυξης δίδονται ως επιπλέον κατευθύνσεις η προώθηση συστημάτων ελέγχου και εξοικονόμησης υδατικών πόρων, η ενεργειακή αξιοποίησή τους, καθώς και η αξιοποίηση των δυνατοτήτων για διαχείριση του υδάτινου δυναμικού σε μικρότερα χωρικά σύνολα, στην κλίμακα του τόπου και του τοπίου, με κατασκευή των προβλεπόμενων από το Σχέδιο Διαχείρισης μικρών ταμιευτήρων και λιμνοδεξαμενών ή και με εμπλουτισμό των υπόγειων υδροφορέων από τους οποίους αντλείται σήμερα αρδευτικό νερό.

Η περαιτέρω εκμετάλλευση των πλούσιων υδατικών πόρων προωθείται με την κατά το δυνατό ισόρροπη κατανομή των έργων στο συνολικό χωρικό σύστημα της Περιφέρειας (πεδινό, ημιορεινό και ορεινό, σε συνδυασμό με την πολυκαλλιέργεια και την επιστροφή της αγροτικής παραγωγής σε παραδοσιακά προϊόντα). Οι λοιπές ταμιευτικές περιοχές, που δεν καλύπτονται από τους ταμιευτήρες, θα ληφθεί μέριμνα να αρδεύονται είτε με λιμνοδεξαμενές είτε με εμπλουτισμό των υπόγειων υδροφορέων από τους οποίους αντλείται σήμερα αρδευτικό νερό. Η νέα στρατηγική για τη διαχείριση του Υδατικού Διαμερίσματος της Κρήτης ολοκληρώνεται με την προώθηση συστημάτων ελέγχου και εξοικονόμησης υδατικών πόρων, που εγκαθίστανται και παρακολουθούνται από ενιαίο Περιφερειακό Φορέα, με την συνδρομή αντίστοιχης Διεύθυνσης Υδάτων, η οποία δημιουργήθηκε πρόσφατα σε επίπεδο Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

3. Υγρά απόβλητα

Με δεδομένη την ολοκλήρωση συστημάτων διαχείρισης υγρών αποβλήτων σε σημαντικό αριθμό αστικών κέντρων και παράκτιων οικισμών της Περιφέρειας, απαιτείται η δρομολόγηση έργων αξιοποίησης των επεξεργασμένων εκροών των βιολογικών καθαρισμών, κατά προτεραιότητα σε αυτούς των μεγάλων πόλεων.

Συγχρόνως πρέπει να καταβληθεί νέα προσπάθεια για τη δημιουργία εγκαταστάσεων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων σε όλα τα λοιπά οικιστικά κέντρα των αναπτυξιακών ενότητων και υποενοτήτων και στις ανα-

πτυσσόμενες οικιστικά παραλιακές περιοχές, και κατά προτεραιότητα σε: Νεάπολη, Μίλατος, Παλαιόαστρο, Κουτσουράς, Αρκαλοχώρι/Ευαγγελισμός, Άνω Βιάννος, Πεζιά, Μοίρες, Λέντας, Κερατόκαμπος, Πέραμα, Κουλούκωνας, Σπήλι, Γεωργιούπολη - Επισκοπή, Βάμμος /Βρύσες, Χώρα Σφακιών, Κολυμπάρι, Κάντανος, Παλαιόχωρα, Λουτρό και Σούγια.

Αντιμετωπίζεται αποτελεσματικά η διαχείριση των αποβλήτων των περίπου 550 διάσπαρτων ελαιουργείων, που διοχετεύουν στο περιβάλλον σημαντικές ποσότητες ετησίως, με την πρόωθηση της έρευνας για εφαρμογές εναλλακτικών τρόπων αξιοποίησής τους, κατά το δυνατόν πλησιέστερα στις περιοχές παραγωγής ή και για τυχόν επεξεργασία τους στις εγκαταστάσεις των στερεών αποβλήτων.

4. Στερεά απόβλητα

Στο παρόν Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο υιοθετείται το «Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων Κρήτης» το οποίο στηρίζεται στις τέσσερις Περιφερειακές Ενότητες, ενσωματώνει και αναβαθμίζει όλες τις υφιστάμενες δομές, με στρατηγική κατεύθυνση τη μείωση αποβλήτων και με στόχο την αύξηση της ανακύκλωσης και τη μείωση του υπολείμματος προς τελική διάθεση, προκρίνοντας παράλληλα δίκτυο συλλογής ανακυκλώσιμων υλικών και ειδικών αποβλήτων.

5. Υποδομές τηλεπικοινωνιών υπερτοπικής εμβέλειας

Επιδιώκεται η συνέχιση της προσπάθειας για τον εμπλουτισμό της περιφέρειας με λειτουργίες υπερεθνικής εμβέλειας (διεθνής τηλεπικοινωνιακός κόμβος μεγάλων δυνατοτήτων, τεχνολογία δικτύου οπτικών ινών και ψηφιακών ασυρματικών ζεύξεων, δίκτυα τηλεϊατρικής, στον ευρύτερο Χώρο του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου, με έμφαση στην ιατρική στήριξη των ευρισκομένων εν πλω τουριστών, καθώς και στην εξυπηρέτηση των επιχειρήσεων εμπορικών συναλλαγών), ώστε ο τομέας των τηλεπικοινωνιών να υποστηρίζει αξιόπιστα τις αναπτυξιακές επιλογές της Κρήτης

Άρθρο 16

Χωρική διάρθρωση, εξειδίκευση και συμπληρωματικότητα των παραγωγικών δραστηριοτήτων

1. Περιοχές ανάπτυξης γεωργίας και λοιπού πρωτογενούς τομέα

Με στόχο την ενίσχυση της παραγωγής προϊόντων υψηλής ποιότητας, και την προστασία της γεωργικής γης, το σύνολο αυτής χαρακτηρίζεται ως περιοχή αναζήτησης «γεωργικής γης πρώτης προτεραιότητας» και δίνεται κατεύθυνση στα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού για τον ακριβέστερο γεωγραφικό ή άλλο προσδιορισμό της.

Επιδιώκεται η σταδιακή στροφή της παραγωγής προς γεωργο-περιβαλλοντικά / βιολογικά προϊόντα υψηλής ποιότητας, με την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και της ποικιλίας των μικροκλιμάτων κάθε περιοχής, με πρόσθετο επιχείρημα, εκτός από την προστασία του περιβάλλοντος, ότι αυξάνεται η προστιθέμενη αξία των προϊόντων. Έχει ήδη δημιουργηθεί και κατοχυρωθεί το brand name ΚΡΗΤΗ, ενώ έχει ενεργοποιηθεί ο σχεδιασμός προβολής και πρόωξης των

κρητικών προϊόντων, με τον οποίον υποστηρίζονται με μεγαλύτερη έμφαση οι θεσμοί Προϊόντων Ονομασίας Προέλευσης (Π.Ο.Π.) και Προϊόντων Γεωγραφικής Ένδειξης (Π.Γ.Ε.) στην Κρήτη.

Αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά οι επιπτώσεις από την εκτεταμένη χωρικά γεωργική δραστηριότητα, η οποία όπως ασκείται έως σήμερα - με υπερβολική έως αλόγιστη χρήση λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων και απολυμαντικών, με πρόωξη των θερμοκηπίων και των υποτροπικών, με όρους που επιβάλλουν υπερβολική κατανάλωση ποσοτήτων νερού - αποτελεί από τις σοβαρότερες αιτίες υποβάθμισης του περιβάλλοντος, με επιπτώσεις στην υγεία του πληθυσμού και στους αποδέκτες.

Πρωθείται, με κατευθυντήριο άξονα την παραγωγή ποιοτικού προϊόντος και τελικό στόχο τη στήριξη του εισοδήματος του αγρότη, η περαιτέρω επέκταση σε νέες ζώνες των εκτάσεων με αρδευτικά δίκτυα, τα οποία συναντώνται κατά κανόνα στις ιδιαίτερα παραγωγικές εύφορες πεδινές και σχεδόν πάντα στις παραλιακές περιοχές της Κρήτης. Αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά, με τη χρήση πρόσφορων μεθόδων εξυγίανσης των εδαφών, οι επιπτώσεις από τις δυναμικές καλλιέργειες υπό κάλυψη, που βρίσκονται χωρικά σε σχετικά εντοπισμένες ενότητες - κυρίως περιοχές Ιεράπετρας, Τυμπακίου, Παλαιόχωρας/ Κουντούρας και Φαλάσαρνας-, όπου η μόλυνση του εδάφους και η ρύπανση στους αποδέκτες έχει σοβαρότατες επιπτώσεις στην υγεία του πληθυσμού και στους αποδέκτες. Από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού λαμβάνεται ειδική μέριμνα, με μέτρα και προτάσεις χωρικού χαρακτήρα, για την προστασία της γεωργικής γης και την αποφυγή συγκρούσεων μεταξύ των χρήσεων «καλλιέργειες υπό κάλυψη» και «οικιστικό περιβάλλον, τουρισμός - παραθερισμός».

Προσδιορίζονται χωρικά και θεσμοθετούνται, οι ζώνες ελεγχόμενης βόσκησης και εναλλασσόμενης βόσκησης, αντιμετωπίζεται η υπερβόσκηση από την κτηνοτροφική δραστηριότητα της αιγοπροβατοτροφίας, η οποία εξακολουθεί να είναι εκτατική και ασκείται στις παραφές των τριών μεγάλων ορεινών όγκων, Λευκά Όρη, Ίδη, Δίκτη, αλλά και των μικρότερων, Αστερούσια και Κέδρο, στις περιοχές των φυσικών βοσκοτόπων, των θάμνων και χερσότοπων, των μεταβατικών θαμνωδών εκτάσεων, αλλά και των αγροτικών δασικών περιοχών και των δασών. Από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού χωροθετούνται ζώνες αναζήτησης «κτηνοτροφικής γης πρώτης προτεραιότητας», όπου θα μπορεί να καλλιεργούνται και κτηνοτροφικά φυτά.

Πρωθείται ο εκσυγχρονισμός των σημαντικών κτηνοτροφικών μονάδων (χοιροτροφεία και πτηνοτροφεία), που εντοπίζονται διάσπαρτα σε ευρείες χωρικά ζώνες περί την Ιεράπετρα, περί το Ηράκλειο, στην κοιλάδα του Μυλοπόταμου και στη νότια ζώνη της πόλης του Ρεθύμνου, καθώς και περί τα Χανιά έως τον Φρε και τις Βρύσες, με στόχο να αντιμετωπιστούν τα σοβαρότατα προβλήματα από την άσκηση της δραστηριότητας, που είναι αυτά της διαχείρισης των αποβλήτων τους.

Συγχρόνως, επιδιώκεται από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού χωρική συγκέντρωση της σταβλισμένης

Κτηνοτροφίας μέσω του εργαλείου των Κτηνοτροφικών Πάρκων.

Επιδιώκεται η ανάπτυξη - που σήμερα είναι ιδιαίτερα περιορισμένη - των δραστηριοτήτων της παραδοσιακής αλιείας (μέσω και της ένταξής της στο εμπλουτισμένο τουριστικό προϊόν), όσο και των υδατοκαλλιέργειών με περιβαλλοντικά συμβατές μεθόδους (μέσω της παραγωγής ποιοτικών προϊόντων για τις ανάγκες της δραστηριότητας εστίασης), με διασφάλιση χωρικής συμβατότητας με τις άλλες χρήσεις, διότι μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμους κρίκους στην αλυσίδα αύξησης της τοπικής προστιθέμενης αξίας. Προβλέπεται η ανάπτυξη εκκολαπτηρίων γόνου στο Ηράκλειο και στον κόλπο της Σητείας και εγκαταστάσεων συσκευασίας και παραγωγής μη μεταποιημένων αλιευτικών προϊόντων σε Ιεράπετρα, Τυμπάκι, Άδελε και Γεράνι. Υποστηρίζεται επίσης η λειτουργία πιλοτικής μονάδας θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας του ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε. στη Σούδα, στην οποία δρομολογείται η παραγωγή νέων ειδών, καθώς και η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών ιχθυοκαλλιέργειας, όχι μόνο σε κλειστούς κόλπους αλλά και στην ανοικτή θάλασσα.

Υποστηρίζεται η μεταλλευτική δραστηριότητα (βιομηχανικά ορυκτά, ενεργειακές πρώτες ύλες, μεταλλικές ορυκτές πρώτες ύλες, μη μεταλλικά ορυκτά), σύμφωνα με τις χωροταξικές κατευθύνσεις της Εθνικής Πολιτικής για την αξιοποίηση των Ορυκτών Πρώτων Υλών (Φεβρουάριος 2012), η οποία αναφέρεται ρητά στην διασφάλιση της δυνατότητας πρόσβασης στα κοιτάσματα ΟΠΥ (έρευνα και εκμετάλλευση) και στην επίλυση ανταγωνισμού των χρήσεων γης. Ειδικότερα, για τις δύο περιοχές λειτουργίας των λατομείων γύψου, στο Στόμιο Ινοχωρίου και στην ευρύτερη περιοχή της Σητείας, προβλέπεται νέος σχεδιασμός που έχει ως συνέπεια τη μελλοντική παύση της λατομικής δραστηριότητας σε αυτές τις περιοχές Προωθείται από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού η θεσμοθέτηση λατομικών περιοχών εξόρυξης αδρανών υλικών και η ένταξη των λατομείων αδρανών εντός αυτών και περιορίζεται στα αναγκαία ο αριθμός και η θέση των λατομικών περιοχών.

Θεσπίζονται από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού συγκεκριμένοι χωρικοί περιορισμοί - πλησίον των μνημείων, μνημειακών συνόλων, χαρακτηρισμένων παραδοσιακών οικισμών και τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους - για την άσκηση της δραστηριότητας, καθώς και ειδικοί περιβαλλοντικοί όροι για την αποκατάσταση των τοπίων.

2. Περιοχές ανάπτυξης βιομηχανίας - βιοτεχνίας

Επιδιώκεται η πολιτική χωρικής συγκέντρωσης για την άσκηση της δραστηριότητας, για λόγους λειτουργικούς και λόγους αναβάθμισης του περιβάλλοντος. Προς αυτή την κατεύθυνση προωθούνται η ίδρυση και λειτουργία νέου ΒΙΟ.ΠΑ Ηρακλείου, στα ΒΔ όρια του Δήμου Μινώα, ΒΙ.ΠΑ Καστελίου και Επιχειρηματικό Πάρκο στα Χανιά, Δ.Ε. Κεραμίων. Από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού προωθούνται ενέργειες και μέτρα, ώστε το σύνολο των υποδοχέων να μετασχηματιστεί σταδιακά σε Επιχειρηματικά Πάρκα τύπου Β.

Ταυτόχρονα, λαμβάνονται δραστικά μέτρα και προωθούνται ενέργειες, προκειμένου να μετεγκατασταθούν οι διάσπαρτες μονάδες εντός υφιστάμενων και νέων

υποδοχέων «οργανωμένης μεταποιητικής δραστηριότητας» καθώς και εντός θεσμοθετημένων από ΓΠΣ/ΣΧΟ-ΟΑΠ βιομηχανικών ζωνών. Η πολιτική μετεγκατάστασης αναμένεται να ενισχυθεί με διατήρηση και πιθανά περαιτέρω αύξηση των ποσοστών που παρέχονται στις επιχειρήσεις οι οποίες εγκαθίστανται σε ΒΕΠΕ, καθώς επίσης και αναθεώρηση των σχετικών διατάξεων του ν. 3908/2011, δια των οποίων θα προωθείται η ενίσχυση με μεγαλύτερα ποσοστά νέων επενδυτικών σχεδίων, τα οποία υποτάσσονται στις χωρικές παραμέτρους, έναντι των εν ισχύ σήμερα διατάξεων που ευεργετούν το μέγεθος της επένδυσης.

Οριστικοποιούνται οι ζώνες για την μετεγκατάσταση ή και εγκατάσταση των επικίνδυνων και οχλουσών μονάδων, φυσικά με διαχείριση των αποβλήτων τους με τους προσφορότερους περιβαλλοντικούς όρους.

Για την εξυπηρέτηση της καθοριστικής σημασίας για την Κρήτη συμπληρωματικότητα του αγροτικού τομέα παραγωγής και της μεταποίησης των προϊόντων του, επιδιώκεται η περαιτέρω ανάπτυξη παραγωγικών και επιχειρηματικών πρωτοβουλιών νομικών προσώπων του ευρύτερου δημόσιου τομέα και ιδιωτών, για τη δημιουργία, είτε συμπληρωματικών στους υφιστάμενους, είτε νέων υποδοχέων, εντός των οποίων προβλέπεται να οργανωθεί συνολικά η μεταποιητική δραστηριότητα. Από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού προωθούνται ενέργειες και μέτρα, ώστε το σύνολο των υποδοχέων να μετασχηματιστεί σταδιακά σε Επιχειρηματικά Πάρκα τύπου Γ.

Ορίζονται ως περιοχές αναζήτησης υποδοχέων βιομηχανίας - βιοτεχνίας, για μονάδες μέσης και υψηλής οχλήσεως: (1) η περιοχή του Κορακιά - Φόδελε στα όρια των Π.Ε. Ηρακλείου και Ρεθύμνου, σε συνδυασμό με την εκεί προτεινόμενη δημιουργία του νέου Ενεργειακού Κέντρου και (2) η περιοχή στο Πέρα Πλατάνι Δήμου Χανίων και (3) η ευρύτερη περιοχή του Αθερινόλακκου.

3. Περιοχές ανάπτυξης του τριτογενούς τομέα

Οι σημαντικές δραστηριότητες του τριτογενούς τομέα, πλην της δραστηριότητας του τουρισμού, ασκούνται αποκλειστικά στις «ευρείες ζώνες ανάπτυξης αστικών δραστηριοτήτων» με την ευρεία έννοια, όπου συμπεριλαμβάνονται οι κύριες κτιριακές εγκαταστάσεις του Πολυτεχνείου στο Ακρωτήρι/Χανιά, αυτές του Πανεπιστημίου Κρήτης στον Γάλλο/Ρέθυμνο, οι εγκαταστάσεις του ΙΤΕ και του ΠΕΠΑΓΝΗ στις Βούτες/Ηράκλειο, ακόμη και αυτές των αερολιμένων Ν. Καζαντζάκης/Ηράκλειο και Δασκαλογιάννης/Χανιά, χρήσεις οι οποίες έχουν κατακλύσει τον περιφερειακό χώρο των αστικών κέντρων, δίχως μέριμνα ή υποχρέωση για την αποκατάσταση μιας κάποιας εδαφικής συνοχής. Επιδιώκεται να καταρτιστούν από τις αρμόδιες περιφερειακές και δημοτικές υπηρεσίες προγράμματα για ποιοτικές παρεμβάσεις αναπλάσεων και αναβάθμισης του αστικού και του περιαστικού χώρου και να χρηματοδοτηθούν αναλόγως.

Στις προβλεπόμενες παράκτιες ζώνες «ήπιας οικιστικής / τουριστικής ανάπτυξης και προστασίας / ανάδειξης πολιτιστικών και φυσικών πόρων» και «οργάνωσης πολυδραστηριοτήτων / ήπιας τουριστικής ανάπτυξης και ανάδειξης πολιτιστικών και φυσικών πόρων στους

ορεινούς και ημιορεινούς όγκους» μπορεί να υπηρετηθεί αποτελεσματικά η καθοριστικής σημασίας προώθηση προγραμμάτων συμπληρωματικότητας της τουριστικής δραστηριότητας με τον αγροτοδιατροφικό τομέα που αποτελεί βασικό κρίκο της βιωσιμότητας όχι μόνο του γεωργικού τομέα της Κρήτης, αλλά και της οικονομίας της συνολικά. Στις ως άνω περιοχές προωθείται παράλληλα και η εγκατάσταση οργανωμένων τουριστικών εγκαταστάσεων σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 12 της παρούσας.

4. Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (ΠΟΑΠΔ)

Πέρα από τις ζώνες όπου ασκούνται οι δραστηριότητες του πρωτογενή και του δευτερογενή τομέα, υποδεικνύονται οι εξής περιοχές στις οποίες θα αναζητηθεί κατά προτεραιότητα η Οργανωμένη Ανάπτυξη Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (ΠΟΑΠΔ):

- παράκτιες ζώνες αστικής / τουριστικής ανάπτυξης και ποιοτικής / περιβαλλοντικής αναβάθμισης της βόρειας ακτής, για δραστηριότητες αναβάθμισης των υφιστάμενων ξενοδοχειακών / τουριστικών μονάδων,

- παράκτιες ζώνες ελέγχου οικιστικής / τουριστικής ανάπτυξης και ποιοτικής / περιβαλλοντικής αναβάθμισης, για δραστηριότητες ξενοδοχειακών / τουριστικών μονάδων και

- ζώνες οργάνωσης πολυδραστηριοτήτων / ήπιας τουριστικής ανάπτυξης και ανάδειξης πολιτιστικών και φυσικών πόρων στους ορεινούς και ημιορεινούς όγκους.

Ως περιοχή με μειονεκτικά χαρακτηριστικά, λόγω δυσμενούς προσπελασιμότητας, αλλά μεγάλου ενδιαφέροντος, λόγω των στοιχείων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος που ενσωματώνει, θεωρείται η κατά μήκος του σημερινού (και της προτεινόμενης συμπλήρωσής του προς τη Γαύδο) ευρωπαϊκού μονοπατιού Ε4 και προσδιορίζονται ως ΠΟΑΔΠ και συγχρόνως ως ΠΕΧΠ, δίνοντας έμφαση ως προς τον χαρακτηρισμό της ως ΠΟΑΔΠ στην τόνωση των πολυδραστηριοτήτων και της ήπιας τουριστικής ανάπτυξης και ως ΠΕΠΧ, στην απαίτηση να καταστρωθεί ολοκληρωμένο πρόγραμμα ενεργειών και έργων, κατά φάσεις και φορείς χρηματοδότησης, για την ανάδειξη των τοπίων, την προστασία και την αποκατάσταση των στοιχείων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και την εν γένει διαχείρισή της. Το πρόγραμμα μπορεί να οργανωθεί σε γεωγραφικές ενότητες, με αναφορά σε υπαρκτούς και σήμερα πόλους δραστηριοτήτων σε ορεινά δυναμικά οικιστικά κέντρα.

Άρθρο 17

Μηχανισμοί εφαρμογής

Οι χωρικές ενότητες (1) του φράγματος Αποσελέμη, του νέου αεροδρομίου στο Καστέλι και της μονάδας διαχείρισης Αποβλήτων της Χερσονήσου και (2) της ανατολικής περιοχής των Χανίων και του Ακρωτηρίου (Λιμάνι Σούδας, ενεργειακό κέντρο, οχλούσες βιομηχανικές δραστηριότητες, επέκταση του αερολιμένα, προσπελάσεις του αερολιμένα και του ενεργειακού κέντρου, κ.ά.) χαρακτηρίζονται Περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων.

Καταρτίζεται και εγκρίνεται Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης (ΣΟΑΠ), σε περιοχή της Πόλης του Ηρακλείου, στις διασταυρούμενες ζώνες: (1) κατά μήκος

του διερχόμενου διευρωπαϊκού άξονα, της σύνδεσής του με το αεροδρόμιο Ηρακλείου και της περί το αεροδρόμιο περιοχής και (2) του εμβληματικού τοπίου ιδιαίτερης σημασίας της ενότητας 3 «Ηράκλειο - Δίας - Κνωσός - Γιούχτας», διότι πρόκειται για περιοχή που παρουσιάζει κρίσιμα και σύνθετα προβλήματα αναπτυξιακής υστέρησης, κοινωνικής και οικονομικής συνοχής, περιβαλλοντικής υποβάθμισης και ποιότητας ζωής.

Το σύνολο του περιεστικού χώρου των σημαντικών αστικών κέντρων της Κρήτης απαιτεί την κατάρτιση και εφαρμογή σχεδίων ολοκληρωμένων αστικών παρεμβάσεων, τα οποία πρέπει να προωθηθούν με τα εργαλεία του ν. 2508/1997 και ειδικότερα με τις διατάξεις για τις αστικές αναπλάσεις .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ

Άρθρο 18

Πρόγραμμα Δράσης του χωροταξικού σχεδίου 2014-2031

Το Πρόγραμμα Δράσης αναφέρεται στο σύνολο των ενεργειών, των ρυθμίσεων, των μέτρων και προγραμμάτων, που απαιτείται να ληφθούν, προκειμένου να ολοκληρωθεί η «εφαρμογή» του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού εντός της προγραμματικής χρονικής περιόδου 2014-31. Το Πρόγραμμα Δράσης καταρτίζεται σύμφωνα με τις προτεραιότητες του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης 2014 - 2020, με τις οποίες επιδιώκεται:

1. η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας μέσω της δημιουργίας βιώσιμων θέσεων εργασίας σε κλάδους που παρουσιάζουν συγκριτικά πλεονεκτήματα,
2. η ολοκλήρωση βασικών υποδομών αλλά και μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος,
3. η αντιμετώπιση της κρίσης, η καταπολέμηση της φτώχειας και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και
4. η βελτίωση της αποτελεσματικότητας της Δημόσιας Διοίκησης.

Σε κάθε επιδίωξη αντιστοιχίζεται ένα από τα παρακάτω επτά τομεακά προγράμματα:

«Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία», «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη», «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα», «Αγροτική Ανάπτυξη», «Θάλασσα και Αλιεία» και «Τεχνική Βοήθεια». Τα Περιφερειακά προγράμματα προβλέπεται να είναι πολυτομεακά και πολυταμειακά, ώστε κάθε Περιφέρεια να προωθεί αποτελεσματικά ολοκληρωμένες τοπικές παρεμβάσεις.

Στα τεύχη της Μελέτης/Στάδιο Β της Αναθεώρησης του Χωροταξικού Σχεδίου Κρήτης, εκτιμήθηκε αναλυτικά κατά κατηγορία δαπάνης το κόστος εφαρμογής του Χωροταξικού Σχεδίου, ανεξαρτήτως των φορέων και των πηγών χρηματοδότησης (Εθνικό Σκέλος / Τομεακά, Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, Κοινοτικές Πρωτοβουλίες / Δημόσια δαπάνη, Ιδιωτική δαπάνη), το οποίο ανέρχεται σε 2.049,0 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2014-2029 και σε 2.993,5 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2021-2031, που επιμερίζονται ανά γενική κατηγορία δράσεων ως ακολούθως:

Εκτίμηση αναγκαίων πόρων για ήπιες δράσεις - Κρήτη 2014-2020 και 2021 - 2031 / σε εκατ. €
(Ενίσχυση επιχειρηματικότητας, καινοτομίας, ανταγωνιστικότητας και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού)

A. ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ - ΗΠΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	2014-2020	2021-2031	2014-2031
Ενίσχυση επιχειρηματικότητας, καινοτομίας και ανταγωνιστικότητας	787	1.439	2.226
Πρωτογενής τομέας	71	39	110
Λοιποί τομείς οικονομικής δραστηριότητας	716	1.400	2.116
Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού	384	609	993
Κατάρτιση εργαζομένων	253	452	705
Υποστήριξη ανέργων	131	157	288
ΣΥΝΟΛΟ	1.171	2.048	3.219

*Με την παραδοχή μέσης ενίσχυσης 25% για τις επιχειρηματικές επενδύσεις κάθε περιόδου

Εκτίμηση αναγκαίων πόρων για τα μέτρα χωρικού χαρακτήρα - Κρήτη 2014-2020 και 2021-2031 / σε εκατ. €

	2014-2020	2021-2031	2014-2031
B. ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ - ΧΩΡΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ			
Συγκρότηση οικιστικού δικτύου	35		35
Οργάνωση/υλοποίηση διοικητικών κέντρων στις έδρες των νέων Δήμων	-	-	-
Οργάνωση περιφερειακών ιατρείων + Υλοποίηση Κοινωνικών υποδομών	35	-	35
Αναβάθμιση αστικού και περιαστικού χώρου	60	56	116
Παρεμβάσεις με αναπλάσεις αστικού και περιαστικού χώρου	25	20	45
Παρεμβάσεις ανάδειξης μνημείων και μνημειακών συνόλων	18	18	36
Πρόγραμμα εκπόνησης Μελετών ΤΧΣ - ΕΧΣ και Πολεοδομικών	8	11	19
Μελέτη ΣΟΑΠ και εφαρμογές	7	4	11
Μελέτες ΠΕΠΧ και εφαρμογές	2	3	5
Αναβάθμιση παράκτιου χώρου	100	84	184
Αναπλάσεις στις παράκτιες ζώνες ανάπτυξης τουρισμού και παραθεριστικής	90	74	164
Παρεμβάσεις εξυγίανσης στις λοιπές παράκτιες ζώνες	10	10	20
Προστασία, διατήρηση, ανάδειξη φυσικής /πολιτιστικής κληρονομιάς	46	50	96
Παρεμβάσεις στις ζώνες με φέρουσα ικανότητα + τοπία ιδιαίτερου ενδιαφέροντος	15	20	35
Μέτρα προστασίας/δράσεις αναβάθμισης στις οικολογικά ευαίσθητες περιοχές	10,5	10	20,5
Προστασία και ανάδειξη παραδοσιακών οικισμών, μνημείων και μνημειακών συνόλων εντός τους και ευρύτερου περιβάλλοντα φυσικού χώρου	10	9	19
Προστασία/ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων και ΤΙΦΚ	9	10	19
Αποκατάσταση τοπίων από λατομικές και λοιπές οχλούσες δραστηριότητες	1,5	1	2,5
Ολοκληρωμένες προγραμματικές παρεμβάσεις (από αγροτική ανάπτυξη)	23,5	26	49,5
Στο Περιπατητικό μονοπάτι Ε4	8,5	10	18,5
Στις ζώνες ορεινών/ημιορεινών όγκων και ήπιας μορφής πολυδραστηριοτήτων	15	16	31
Μεταφορική υποδομή	400	593	993
Συμπλήρωση των Διευρωπαϊκών οδικών δικτύων - ΣΕΣ	175	188	363
Συμπλήρωση και βελτιώσεις των Διαπεριφερειακών οδικών δικτύων - ΣΕΣ	160	360	520
Βελτιώσεις στο πρωτεύον και το δευτερεύον οδικό δίκτυο	30	30	60
Αερολιμενικά (δρομολογούνται εκτός ΣΕΣ και ΠΕΠ)	-	-	-
Υποδομές κρουαζιέρας /Λιμενικά διεθνή	20	-	20
Υποδομές περιφερειακών Λιμένων	15	15	30

Λοιπή τεχνική υποδομή	139	96	235
Ενέργεια (ΔΕΗ στον Κοράκια/ δίκτυα διανομής/ σταθμός Φ/Α) - ΣΕΣ	30	-	30
Υδάτινο δυναμικό (χρηματοδότηση από 'άξονα αγροτική ανάπτυξη')	80	70	150
Διαχείριση υγρών αποβλήτων (χρηματοδότηση από 'άξονα θάλασσα και αλιεία')	11	17	28
Διαχείριση στερεών αποβλήτων	18	9	27
Οργάνωση μεταποιητικών υποδοχέων	14	10	24
Μελέτες και κατασκευή υποδομών και κέντρων εξυπηρέτησης	14	10	24
Γεωργικές υποδομές (Τομεακό επιχειρησιακό: αγροτική ανάπτυξη)	30	25	55
Επέκταση αρδευόμενων ζωνών με δίκτυα	10	8	18
Εξυγίανση γεωργικών εδαφών και αναδιάρθρωση καλλιεργειών	8	7	15
Οργάνωση ζωνών εναλλασόμενης βόσκησης	2	1	3
Ενισχύσεις σε παραγωγούς για εκσυγχρονισμό κτηνοτροφικών μονάδων	10	9	19
Γ. ΣΗΜΕΙΑΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ	25,5	10,5	36
Ερευνητικό Κέντρο, Παραγωγική Σχολή και τα Παραρτήματα της	4	5	9
Ενίσχυση του ΜΑΙΧ με υποδομές	3	-	3
Πολυλειτουργικά Πάρκα στις Γούβες και στους Άγιους Αποστόλους -ΣΕΣ	6	4	10
Ενίσχυση Μουσείου Φυσικής Ιστορίας	2	-	2
ΣΥΝΟΛΟ	862,5	949,0	1.811,5

Άρθρο 19

Διαθέσιμοι πόροι και πηγές χρηματοδότησης

Οι δημόσιοι πόροι των τομεακών προγραμμάτων ΣΕΣ 2014-2020 ανά Περιφέρεια και πρόγραμμα και για τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) δεν είναι ακόμη διαθέσιμοι και τα διαθέσιμα κονδύλια για την Περιφέρεια Κρήτης προσεγγίζονται με βάση το μερίδιο της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας 2010 των παραγωγικών κλάδων που επωφελούνται από κάθε πρόγραμμα, στην ΑΠΑ των αντίστοιχων κλάδων στη Χώρα. Η κατανομή βασίστηκε στη παραδοχή ότι την επόμενη προγραμματική περίοδο η πορεία της Κρήτης θα είναι βελτιωμένη, γι' αυτό και το ποσοστό συμβολής των παραγωγικών κλάδων προσαυξήθηκε μ' ένα συντελεστή 1,15 σε σχέση με την προηγούμενη προγραμματική περίοδο.

σε εκατ. ευρώ	2014-2020	2021-2031	2014-2031
A. ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ - ΗΠΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	506	807	1.313
Ενίσχυση επιχειρηματικότητας, καινοτομίας και ανταγωνιστικότητας	329	516	845
Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού	177	291	468
B. ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ -ΧΩΡΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ	625	1.028	1.653
ΣΥΝΟΛΟ	1.131	1.835	2.966

Συμπερασματικά προκύπτει ότι:

- για τους Γενικούς Στόχους - Ήπιες Δράσεις, οι διαθέσιμοι δημόσιοι πόροι καλύπτουν το 43% των αναγκών στην περίοδο 2014-2020 και το 39% στην περίοδο 2021-2031, ποσοστό που, ως μέσος όρος, κρίνεται σημαντικό.

Εκτιμάται ότι θα αναληφθούν περισσότερες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες που προωθούν την ευφυή εξειδίκευση, την καινοτομία και την εξωστρέφεια και αυξάνουν τη δυναμικότητα παραγωγής, ενώ έμφαση θα δοθεί στην κάλυψη αναγκών ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού.

- για τους Ειδικούς Στόχους - Χωρική Συγκρότηση, η δυνατότητα κάλυψης των αναγκών επιπέδου χωρικού σχεδιασμού εμφανίζεται υψηλή. Εντούτοις, όταν προστεθούν και οι ανάγκες χαμηλότερου επιπέδου σχεδιασμού, οι συνολικές ανάγκες υπερβαίνουν ασφαλώς τους διαθέσιμους πόρους. Έμφαση δίνεται στην κάλυψη αναγκών που διαμορφώνουν τη γενική φυσιογνωμία της Περιφέρειας και σε κάλυψη τοπικών αναγκών, οι οποίες εντάσσονται σε ολοκληρωμένες παρεμβάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ': ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

Άρθρο 20

Όροι, περιορισμοί και κατευθύνσεις για την προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος

1. Κατά τον σχεδιασμό των έργων και δράσεων που αφορούν την υλοποίηση του Σχεδίου, λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα:

1.1. Η αναγκαιότητα βελτιστοποίησής τους κατά τρόπον ώστε να επιτυγχάνεται η διασφάλιση κατά το δυνατόν των φυσικών διεργασιών, η αποδοτικότητα των φυσικών πόρων, η ισορροπία και η εξέλιξη των οικοσυστημάτων

καθώς και η ποικιλομορφία, ιδιαιτερότητα ή μοναδικότητα τους.

1.2. Η απορρέουσα από την εθνική και κοινοτική νομοθεσία υποχρέωση της χώρας για την προστασία και διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας (διατήρηση των οικοσυστημάτων και των φυσικών οικοτόπων, και διατήρηση και αποκατάσταση ζώντων πληθυσμών των διαφόρων ειδών στο φυσικό τους περιβάλλον).

1.3. Η αρχή της πρόληψης.

1.4. Οι κατευθύνσεις, όροι και περιορισμοί των θεσμοθετημένων γενικών και ειδικών χωροταξικών σχεδίων, όπως εκάστοτε ισχύουν.

1.5. Οι κατευθύνσεις, όροι και περιορισμοί που θα επιβληθούν από τα Προεδρικά Διατάγματα (Π.Δ.) του άρθρου 21 του ν. 1650/1986 (ΦΕΚ 160/Α'/1986) όπως τροποποιήθηκε (αντικαταστάθηκε) από το άρθρο 6 του ν. 3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α/2011), που τυχόν εκδοθούν επί τη βάση των συμπερασμάτων των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ) των οποίων η εκπόνηση προβλέπεται από το Σχέδιο.

2. Το Σχέδιο πρέπει να προσαρμόζεται στις προβλέψεις των εκάστοτε εν ισχύ σχεδίων και προγραμμάτων με αυξημένη ισχύ έναντι αυτού σε περιπτώσεις διαφοροποίησής του.

3. Για την βιώσιμη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών όπως του Δικτύου Natura 2000 και κατ'έπекταση των στοιχείων που τις χαρακτηρίζουν όπως είδη χλωρίδας και πανίδας, οικοτόποι, οικοσυστήματα κλπ. στο στάδιο αξιολόγησης των προτάσεων σχεδιασμού των έργων του Σχεδίου να λαμβάνονται υπόψη τα εξής:

3.1. Τα χαρακτηριστικά της εκάστοτε περιοχής, ώστε να διαπιστώνεται η οικολογική σημασία της ως προς το αν αποτελούν ενδιαίτηματα για είδη πανίδας ιδιαίτερης σημασίας και που τελούν υπό καθεστώς προστασίας (Οδηγία 79/409 - Παράρτημα Ι).

3.2. Οι όροι και περιορισμοί που προβλέπονται από τις ισχύουσες κανονιστικές διατάξεις προστασίας και διαχείρισης.

4. Για την προστασία της βιοποικιλότητας, των φυσικών οικοτόπων και της άγριας χλωρίδας και πανίδας να τηρούνται τα ακόλουθα:

4.1. Στο πλαίσιο των μηχανισμών εφαρμογής του Σχεδίου θα πρέπει να ενσωματωθούν κατάλληλα κριτήρια επιλογής προτάσεων οι οποίες να περιλαμβάνουν σαφείς απαιτήσεις ως προς τη συμβατότητα της αξιολογούμενης πρότασης με την διατήρηση της βιοποικιλότητας στην περιοχή ανάπτυξής της. Επίσης να δίνεται προτεραιότητα στην προώθηση εκείνων των δράσεων που ενισχύουν της προστασία και ανάδειξη φυσικών ενδιαιτημάτων.

4.2. Ιδιαίτερη προσοχή να δίνεται στην ελαχιστοποίηση της κατάληψης αδόμητου χώρου για την επέκταση ή ανάπτυξη νέων οικιστικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων, η οποία θα πρέπει να γίνεται κατόπιν επαρκούς τεκμηρίωσης και με συνεκτίμηση των χωρικών και περιβαλλοντικών δεδομένων σε επίπεδο Χωρικής Ενότητας και Δήμου.

4.3. Εφαρμογή των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών σε έργα και δραστηριότητες προκειμένου να ελαχιστοποιείται η προκαλούμενη περιβαλλοντική υποβάθμιση.

4.4. Εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης.

4.5. Οι όροι και περιορισμοί που απορρέουν από την εθνική και ενωσιακή νομοθεσία για την προστασία των περιοχών του δικτύου Natura 2000.

4.6. Να αξιοποιείται η διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων των έργων και δραστηριοτήτων του Σχεδίου για την αποφυγή ή κατά το δυνατόν μείωση επιπτώσεων σε φυσικές περιοχές, περιοχές του δικτύου Natura 2000 και βιοτόπους.

5. Για την προστασία των εδαφών σε προστατευόμενες ή μη περιοχές και την αποφυγή απώλειας, ρύπανσης ή υποβάθμισής τους, ακολουθούνται οι εξής κατευθύνσεις:

5.1. Στο πλαίσιο των υποκείμενων επιπέδων σχεδιασμού, καθώς και κατά την υλοποίηση και περιβαλλοντική αδειοδότηση μεμονωμένων έργων, να λαμβάνονται κατάλληλα μέτρα για την αποτροπή της επιβάρυνσης του εδάφους, ιδιαίτερα στις περιοχές των αναπτυξιακών πόλων του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα.

5.2. Η χωροθέτηση των έργων και δραστηριοτήτων που θα προκύψουν από την εφαρμογή του Σχεδίου να πραγματοποιείται κατά προτεραιότητα σε ειδικά θεσμοθετημένες περιοχές, αντί φυσικών ή αγροτικών περιοχών γης υψηλής παραγωγικότητας.

Ειδικά, κατά την επιλογή θέσεων για την εγκατάσταση νέων βιομηχανικών μονάδων, πρέπει ως προτεραιότητα να εξετάζεται η δυνατότητα εγκατάστασης σε οργανωμένους και θεσμοθετημένους χώρους ειδικής χρήσεως όπως Επιχειρηματικά Πάρκα προκειμένου να περιορίζεται σε μικρότερη γεωγραφική ζώνη ο κίνδυνος από πιθανά ατυχήματα και η διασπορά ρύπων.

5.3. Για τις προβλεπόμενες στο Σχέδιο χρήσεις, όπως οικιστικές, βιοτεχνικές - βιομηχανικές και τουριστικές, κατά την χωροθέτησή τους να λαμβάνονται όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να αποφεύγονται οποιοδήποτε είδους αστοχίες όπως ερπυσμός, πτώση βράχων, απόπλυση ή διαρροή εδαφών λόγω υλοποίησης των προβλεπόμενων από τις ως άνω χρήσεις έργων ή δραστηριοτήτων.

5.4. Για την άρση τυχόν αρνητικών επιπτώσεων σε τοπικό επίπεδο από τα επιμέρους έργα / δραστηριότητες επιβάλλεται η λήψη των κατάλληλων μέτρων μέσω της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης στο πλαίσιο των υποκείμενων επιπέδων σχεδιασμού, καθώς και κατά την υλοποίηση επιμέρους έργων.

6. Για την προστασία και αξιοποίηση του δασικού πλούτου, να ακολουθούνται οι εξής κατευθύνσεις:

6.1. Τα υφιστάμενα δάση, δασικές και αναδασωτέες εκτάσεις δεν δύναται να αλλάξουν χρήση παρά μόνο σύμφωνα με όσα ορίζει η δασική νομοθεσία. (Ν. 998/1979 και Ν. 4280/2014).

6.2. Ο δασικός ή μη χαρακτήρας των δασικών εκτάσεων θα εξετάζεται κατά περίπτωση από τις αρμόδιες Δασικές Υπηρεσίες, σύμφωνα με την εκάστοτε δασική νομοθεσία, μέχρι να ολοκληρωθεί η διαδικασία σύνταξης των δασικών χαρτών.

6.3. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί η υπαγωγή στο πεδίο εφαρμογής της δασικής νομοθεσίας περιοχών του Σχεδίου για τις οποίες προβλέπονται ασύμβατες

χρήσεις, είτε με τελεσίδικες πράξεις χαρακτηρισμού, ή δια της κύρωσης δασικών χαρτών, το Σχέδιο θα πρέπει να αναπροσαρμόζεται καταλλήλως προς επίτευξη της συμβατότητάς τους με τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας.

6.4. Σε περίπτωση έργων και δραστηριοτήτων προς υλοποίηση σε περιοχές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της δασικής νομοθεσίας, και ασχέτως των προβλεπόμενων από το Σχέδιο χρήσεων για την περιοχή υλοποίησής τους, θα πρέπει είτε να γίνει προσαρμογή αυτών στις προβλέψεις της δασικής νομοθεσίας, είτε να επιτραπεί η υλοποίησή τους κατόπιν τήρησης των προβλεπόμενων από τη δασική νομοθεσία διαδικασιών.

6.5. Να προωθηθεί η σύνταξη δασικού κτηματολογίου και δασολογίου καθώς και η σύνταξη και εφαρμογή διαχειριστικών δασοπονικών μελετών.

7. Για την προστασία της Αγροτικής Γη Υψηλής Παραγωγικότητας στην περιοχή εφαρμογής του Σχεδίου, να εφαρμόζονται τα ακόλουθα:

7.1. Η διατήρηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της Αγροτικής Γης και ιδιαίτερα της Αγροτικής Γης Υψηλής Παραγωγικότητας (Α.Γ.Υ.Π.) πρέπει να επιδιώκεται και να αποτρέπεται η υποβάθμιση και η αλλαγή χρήσης της από έργα και δραστηριότητες που δεν συνάδουν με τον αγροτικό της χαρακτήρα όπως αυτός ορίζεται στις διατάξεις του ν. 3874/2010 όπως ισχύει και του ν. 4235/2014 περί αγροτικής δραστηριότητας. Επιπλέον να αποφεύγεται κατά το δυνατόν ο κατακερματισμός της αγροτικής γης.

7.2. Οι δραστηριότητες που επιτρέπεται να χωροθετηθούν σε Α.Γ.Υ.Π είναι αυτές που συνάδουν με τον χαρακτήρα της αγροτικής εκμετάλλευσης (όπως αυτή ορίζεται στον ν. 3874/2010 (ΦΕΚ 151 Α'/06.09.2010)) καθώς και ορισμένες μορφές Α.Π.Ε. (Άρθρο 39 του ν. 4062/2012 και Άρθρο 8 του ν. 4203/2013).

7.3. Ο χαρακτηρισμός των εκτάσεων ως Α.Γ.Υ.Π ή όχι καθώς και για το επιτρεπτό χωροθέτησης των δραστηριοτήτων εντός αυτών, μέχρι την έκδοση της κοινής υπουργικής απόφασης οριοθέτησής της Α.Γ.Υ.Π., σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, να γίνεται κατόπιν σχετικής γνωμοδότησης από τις Περιφερειακές Επιτροπές Χωροταξίας και Περιβάλλοντος (ΠΕΧΩΠ) των Διευθύνσεων Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής (ΔΑΟΚ) των Περιφερειακών Ενοτήτων (ΠΕ).

8. Για την ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων, να ακολουθούνται οι παρακάτω κατευθύνσεις:

8.1. Οποιοδήποτε έργο αξιοποίησης υδατικών πόρων συμπεριλαμβανομένων και των μέτρων για την προστασία και αποκατάσταση του υδάτινου περιβάλλοντος θα πρέπει να είναι συμβατό με το εγκεκριμένο Σχέδιο Διαχείρισης Υδατικών Πόρων Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Κρήτης ή με τις δράσεις για τις προστατευόμενες περιοχές του Εθνικού Μητρώου προστατευόμενων περιοχών, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ, κατ' εφαρμογή του ν. 3199/2003 και π.δ. 51/2007.

8.2. Τα έργα, δράσεις του Σχεδίου να εναρμονίζονται με τα Σχέδια Διαχείρισης κινδύνων πλημμύρας σε εφαρ-

μογή της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ και της κοινής υπουργικής απόφασης Η.Π. 31822/1542/Ε103/2010, όταν αυτά ολοκληρωθούν.

8.3. Ο έλεγχος της συμβατότητας των έργων και δράσεων που προβλέπονται στο ΠΠΧΣΑΑ με τα Σχέδια Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών και με το Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας θα γίνεται, πριν την έγκριση ένταξης των δράσεων/έργων του ΠΠΧΣΑΑ, από την αρμόδια Δ/νση Υδάτων της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης.

8.4. Προτεραιότητα στις δράσεις/κατευθύνσεις/ έργα του Σχεδίου να δίνεται σε εκείνες που αφορούν στην ορθολογική χρήση και διαχείριση των υπόγειων και επιφανειακών υδάτων για την αποφυγή υπεράντλησης και κατασπατάλησης καθώς και στην αντιμετώπιση προβλημάτων ποσοτικής και ποιοτικής υποβάθμισης υπογείων και επιφανειακών υδάτων.

8.5. Λαμβάνονται υπόψη κατά τον σχεδιασμό των αντιπλημμυρικών έργων ο ενιαίος χαρακτήρας του ρεμάτων, η προστασία της φυσικής τους οντότητας και η αξιοποίησή του ως φυσικό στοιχείο μέσα στους οικισμούς/πόλεις.

8.6. Εφαρμόζονται βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές σε έργα και δραστηριότητες για την ελαχιστοποίηση των παραγόμενων υγρών αποβλήτων καθώς και για την συλλογή και επεξεργασία τους.

8.7. Παρακολουθείται η ποιότητα των υδάτινων φυσικών αποδεκτών που δέχονται απορροές υγρών αποβλήτων.

8.8. Εντατικοποιούνται δράσεις που αφορούν στην δημιουργία εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων όπου αυτές απαιτούνται σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία

9. Για την περιβαλλοντικά ασφαλή διαχείριση των υγρών αποβλήτων:

9.1. Να προωθηθεί κατά προτεραιότητα η προβλεπόμενη αποπεράτωση και άμεση λειτουργία όλων των Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας Λυμάτων (ΕΕΛ), σύμφωνα με τις διατάξεις της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ και της κοινής υπουργικής απόφασης 5673/400/1997 (ΦΕΚ 192 Β').

9.2. Να προωθηθεί κατά προτεραιότητα η ολοκλήρωση των δικτύων αποχέτευσης όλων των οικισμών, η κατάργηση των βόθρων και να δοθεί μέριμνα για τη διαχείριση λυμάτων οικισμών με ισοδύναμο πληθυσμό (ι.π.) <2000 κατοίκων.

9.3. Να προωθηθούν κατάλληλα έργα/ δράσεις με στόχο την επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων, σύμφωνα με τις διατάξεις της κοινής υπουργικής απόφασης 145116/2011 (ΦΕΚ 354 Β'), όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει με την υπουργική απόφαση 191002/2013 (ΦΕΚ 2220 Β').

9.4. Να εφαρμόζονται οι βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές (ΒΑΤ) για την ελαχιστοποίηση των υγρών αποβλήτων, καθώς και για τη συλλογή και επεξεργασία τους.

10. Για τα θέματα που αφορούν στη διαχείριση των στερεών αποβλήτων

10.1. Για την συνολική διαχείριση των αποβλήτων, έτσι όπως αυτά ορίζονται στην Οδηγία Πλαίσιο 2008/98/ΕΚ «για τα απόβλητα» και στον νόμο 4042/2012, να εφαρμόζεται το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων της Περιφέρειας Κρήτης.

10.2. Εφαρμόζονται και προωθούνται προς υλοποίηση κατά προτεραιότητα τα προβλεπόμενα από το Ειδικό Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Επικινδύνων Αποβλήτων

10.3. Οι δράσεις του Σχεδίου για την ολοκληρωμένη διαχείριση των στερεών αποβλήτων να προωθούνται κατά προτεραιότητα, σύμφωνα με τον Εθνικό Σχεδιασμό και τον αντίστοιχο Περιφερειακό Σχεδιασμό. Να ενθαρρύνονται κατά το δυνατόν παρεμβάσεις ανάκτησης, ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης των αποβλήτων.

10.4. Να προωθούνται έργα, δράσεις και παρεμβάσεις που ενθαρρύνουν την χρήση καθαρών τεχνολογιών, πρακτικών μείωσης αποβλήτων και αποφυγής διάθεσης επικινδύνων αποβλήτων, ελαιωδών ουσιών, αλάτων, ή άλλων ρύπων στο έδαφος.

10.5. Να περατωθούν τυχόν έργα αποκατάστασης Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων (ΧΑΔΑ) εφόσον αυτά εκκρεμούν.

11. Στα έργα και δράσεις του Σχεδίου να ενσωματώνονται κατευθύνσεις προσαρμοσμένες στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και της διάβρωσης των ακτών.

12. Να προωθηθεί η προτεινόμενη στην ΣΜΠΕ του Σχεδίου, εκπόνηση Τομεακής Μελέτης για την ολοκληρωμένη διαχείριση του παράκτιου χώρου στην Περιφέρεια Κρήτης η οποία θα περιέχει κατευθύνσεις προς τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού.

13. Για την αξιοποίηση και προστασία των ορυκτών πόρων στην περιοχή εφαρμογής του Σχεδίου, να προταθεί ο καθορισμός ειδικών ζωνών εκμετάλλευσης ορυκτών πόρων για την ορθολογικότερη εκμετάλλευση και την οικονομία των κοιτασμάτων με παράλληλη προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

14. Για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, να διασφαλίζεται εκ των προτέρων ότι οι δράσεις του Σχεδίου δε θα ενέχουν κινδύνους για την υποβάθμιση θέσεων και ευρημάτων πολιτιστικού, ιστορικού και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος. Επιπλέον, θα πρέπει στο πλαίσιο των μηχανισμών εφαρμογής του, να ακολουθούνται οι εξής κατευθύνσεις:

14.1. Η πραγματοποίηση έργων και η άσκηση δραστηριοτήτων σύμφωνα με το ΠΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Κρήτης να γίνεται κατόπιν έγκρισης από τα αρμόδια Όργανα και Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ σε συμμόρφωση με τα οριζόμενα από τις διατάξεις του ν. 3028/2002 (ΦΕΚ 153/Α΄/28.6.2002) «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς».

14.2. Θα πρέπει να αποφεύγεται η εγκατάσταση μη συμβατών έργων και δραστηριοτήτων εντός οριοθετημένων και θεσμοθετημένων περιοχών πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

14.3. Οι αποστάσεις από αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία, ιστορικούς τόπους κ.λπ., ως κριτήρια αποκλεισμού περιοχών για την υποδοχή έργων ή δραστηριοτήτων από την εφαρμογή του Σχεδίου, να εξετάζονται κατά περίπτωση και σε συνδυασμό με την παράμετρο της οπτικής επαφής και την ενδεχόμενη υποβάθμιση περιοχών του πολιτιστικού, ιστορικού και αρχαιολογικού περιβάλλοντος, από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ κατά την διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης των αντίστοιχων έργων και δραστηριοτήτων.

14.4. Πριν την ολοκλήρωση της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης του νέου ενεργειακού κέντρου στην περιοχή Κορακιά Π.Ε. Ηρακλείου, εφόσον αυτή επιλεγεί, είναι απαραίτητη η γνωμοδότηση των αρμόδιων Υπηρεσιών του ΥΠΠΟΑ, λόγω της άμεσης γειτνίασής της με σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους, με κυριότερο αυτών τον κηρυγμένο αρχαιολογικό χώρο των «Πέρα Γαλήνων», εντός του οποίου εισέρχεται, αλλά και αρχαίων μνημείων (καμαροσκέπαστος ναός του Αγ. Αντωνίου του τέλους του 14ου - 15ου αι.)

14.5. Θα πρέπει να αξιοποιούνται οι δυνατότητες που παρέχουν οι δράσεις του Σχεδίου για την ανάδειξη και προστασία περιοχών και μνημείων πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

14.6. Από τις ζώνες αναζήτησης μεταλλευτικών δραστηριοτήτων (βιομηχανικά ορυκτά, ενεργειακές πρώτες ύλες, μεταλλικές πρώτες ύλες, μη μεταλλικά υλικά) και τις ζώνες ανάπτυξης δραστηριοτήτων ΑΠΕ, να εξαιρούνται οι τυχόν αρχαιολογικοί χώροι (ορατοί και μη ορατοί) και μνημεία. Εντός των ζωνών Α΄ και Β΄ προστασίας των αρχαιολογικών χώρων είναι δυνατή η πραγματοποίηση των επιτρεπόμενων από την νομοθεσία έργων και δραστηριοτήτων λαμβάνοντας υπόψη και τις προϋποθέσεις υλοποίησης αυτών.

15. Για την προστασία του τοπίου, να τηρούνται τα ακόλουθα:

15.1. Στις μελέτες διαχείρισης και αποκατάστασης τοπίων δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα σε όλες τις παραμέτρους του φυσικού περιβάλλοντος μέσω της ενεργοποίησης των μηχανισμών του ν. 3937/2011 για τη Βιοποικιλότητα.

15.2. Για τα έργα και δραστηριότητες που θα προκύψουν από την υλοποίησή του Σχεδίου, να λαμβάνονται μέτρα αποκατάστασης του τοπίου, όπου αυτό απαιτείται.

15.3. Να λαμβάνονται κατάλληλα μέτρα αποκατάστασης των πυρόπληκτων περιοχών και των υποβαθμισμένων τοπίων λατομικών περιοχών.

15.4. Να ενθαρρύνονται προτάσεις για χωροθέτηση έργων και δραστηριοτήτων κατά προτεραιότητα σε ειδικά θεσμοθετημένες περιοχές, αντί φυσικών ή αγροτικών περιοχών γης υψηλής παραγωγικότητας.

15.5. Για την αντιμετώπιση αρνητικών επιπτώσεων στο τοπίο από την υλοποίηση έργων και δραστηριοτήτων, να λαμβάνονται κατάλληλα μέτρα όπως διαφοροποίηση σχεδιασμού και τεχνικών στοιχείων του έργου καθώς και αποκατάστασης του τοπίου, μέσω κατάλληλων παρεμβάσεων κατά την υλοποίηση αυτών

15.6. Κατά την περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων και δράσεων του Σχεδίου, να διασφαλίζεται κατά το δυνατόν το τοπίο και οι συνιστώσες που το απαρτίζουν.

15.7. Να γίνει αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της Μελέτης Τοπίου που συντάχθηκε στο πλαίσιο της αναθεώρησης του ισχύοντος ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης

16. Για την προστασία του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας εφαρμόζονται τα ακόλουθα:

16.1. Εφαρμογή βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών σε έργα και δραστηριότητες για να ελαχιστοποιηθεί η προκαλούμενη περιβαλλοντική όχληση από την παραγωγή κάθε είδους αποβλήτων.

16.2. Εφαρμογή συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης.

16.3. Εκπόνηση προγραμμάτων για την πρόληψη και τη διαχείριση ατυχηματικών καταστάσεων.

16.4. Κοινωνικός διάλογος προκειμένου να υπάρξει η μέγιστη δυνατή κοινωνική συναίνεση.

16.5. Να λαμβάνονται όλα τα μέτρα και οι δράσεις για την προστασία του κοινού από την έκθεση σε ηλεκτρομαγνητικές ακτινοβολίες και στο θόρυβο πάνω από τα θεσμοθετημένα όρια.

17. Για τα θέματα που αφορούν στην μεταφορική Υποδομή και Λοιπή Τεχνική Υποδομή στη περιοχή εφαρμογής του Σχεδίου

17.1. Προωθείται όπου απαιτείται η συμπλήρωση του οδικού δικτύου βάσει των στόχων του Σχεδίου με τη βέλτιστη αξιοποίηση και ορθολογική διαχείριση της υφιστάμενης οδικής υποδομής καθώς και με την ανάπτυξη νέων μεταφορικών υποδομών.

17.2. Με γνώμονα την περιβαλλοντική και αισθητική προστασία, τη διατήρηση του τοπίου και του φυσικού περιβάλλοντος καθώς και των ιδιαίτερων οικοσυστημάτων της περιοχής του Σχεδίου, να λαμβάνονται όλα τα απαιτούμενα μέτρα ώστε να ελαχιστοποιούνται οι επιπτώσεις από τα οδικά έργα

17.3. Κατά τη βελτίωση των υφιστάμενων ή τη δημιουργία νέων χαράξεων απαιτείται η συνεκτίμηση στοιχείων τεχνικοοικονομικής εφικτότητας, τεχνικών προβλέψεων αντιμετώπισης της πιθανής αποκοπής οικοσυστημάτων, προστασίας της γεωργικής γης και αντιμετώπισης οχλήσεων θορύβου

18. Για τις θαλάσσιες μεταφορές, βασικός σκοπός του Σχεδίου θα πρέπει να είναι η σύζευξη οικονομικών και περιβαλλοντικών στόχων, όπου η ανάπτυξη των θαλάσσιων μεταφορών θα συνυπάρχει αρμονικά με την περιβαλλοντική προστασία και την ορθολογική διαχείριση του θαλάσσιου και του παράκτιου χώρου. Η ανάπτυξη των λιμένων και των θαλάσσιων μεταφορών της Περιφέρειας Κρήτης, θα πρέπει να συνδυαστεί παράλληλα με την περιβαλλοντική προστασία και ορθολογική διαχείριση του θαλάσσιου και παράκτιου χώρου.

19. Ο σχεδιασμός και η χωροθέτηση των έργων και δραστηριοτήτων του Σχεδίου γίνεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να ελαχιστοποιούνται οι επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία.

20. Για τα θέματα που αφορούν στα Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (ΣΟΑΠ), θα πρέπει στις προτεραιότητες των σχεδίων να περιλαμβάνεται η αύξηση των ανοικτών, ελεύθερων και δημόσιων χώρων, η ανάδειξη του αξιόλογου οικιστικού αποθέματος και της ιστορικής κληρονομιάς, η βιώσιμη κινητικότητα του πληθυσμού και η εκμηδένιση κινδύνων πολιτικής προστασίας.

21. Η υλοποίηση των κατευθύνσεων του Σχεδίου γίνεται μέσω του υποκείμενου σχεδιασμού. Σε αυτό το πλαίσιο είναι αναγκαία η προώθηση - ολοκλήρωση των ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ και των Πολεοδομικών Μελετών, καθώς και η αναθεώρηση των υφιστάμενων ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ και πολεοδομικών μελετών.

22. Στο πλαίσιο των υποκείμενων επιπέδων σχεδιασμού, είναι αναγκαία η άμεση προώθηση των διαδικασιών για τον καθορισμό και την οριοθέτηση των υποδοχέων των διαφόρων παραγωγικών δραστηριοτήτων.

23. Όλα τα μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος που αναφέρονται στην Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ), ισχύουν εφόσον δεν έρχονται σε αντίθεση με τα παραπάνω.

Άρθρο 21

Σύστημα παρακολούθησης

των σημαντικών περιβαλλοντικών

επιπτώσεων από την εφαρμογή του Σχεδίου

1. Η παρακολούθηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του Σχεδίου πραγματοποιείται με ευθύνη της Αρχής Σχεδιασμού και με τη συνεργασία και υποστήριξη κάθε Υπηρεσίας με αρμοδιότητα παρακολούθησης περιβαλλοντικών μέσων και παραμέτρων στον τομέα της, προκειμένου μεταξύ άλλων να εντοπιστούν εγκαίρως απρόβλεπτες δυσμενείς επιπτώσεις και να ληφθούν τα κατάλληλα επανορθωτικά μέτρα.

Υφιστάμενα προγράμματα παρακολούθησης του περιβάλλοντος δύνανται να ενταχθούν στο σύστημα παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του Σχεδίου, προς αποφυγή διπλού ελέγχου.

2. Η ως άνω παρακολούθηση διεξάγεται μέσω εκθέσεων που εκπονούνται με συχνότητα που επιτρέπει την έγκαιρη λήψη των διορθωτικών μέτρων που τυχόν κριθούν απαραίτητα, και τουλάχιστον ανά πενταετία από το χρόνο έγκρισης του Σχεδίου. Το περιεχόμενο των εκθέσεων αυτών θα πρέπει να συμμορφώνεται με τις ακόλουθες κατευθύνσεις:

2.1. Η έκθεση παρακολούθησης έχει σκοπό την καταγραφή δεικτών που συνδέονται με τις δράσεις του Σχεδίου και αντιπροσωπεύουν ενδεχόμενες περιβαλλοντικές μεταβολές, όπως οι αναφερόμενοι στη ΣΜΠΕ. Η Αρχή Σχεδιασμού οφείλει να μεριμνά για την συγκέντρωση των σχετικών πληροφοριών από τους τελικούς αποδέκτες των δράσεων του Σχεδίου. Η έκθεση για κάθε περίοδο μελέτης συντάσσεται, υποβάλλεται και δημοσιοποιείται εντός του πρώτου εξαμήνου της επόμενης περιόδου.

2.2. Η αξιολόγηση της πορείας υλοποίησης των σχετιζόμενων με το περιβάλλον στόχων του Σχεδίου γίνεται με συγκριτική αποτίμηση των στοιχείων των διαδοχικών εκθέσεων. Σκοπός της σύγκρισης των παραπάνω στοιχείων αποτελεί η ποσοτικοποίηση των περιβαλλοντικών μεταβολών που οφείλονται στο υλοποιηθέν τμήμα του Σχεδίου, η σύγκριση με τις εκτιμήσεις της ΣΜΠΕ και τις εξελίξεις στο θεσμικό πλαίσιο για το περιβάλλον, καθώς και η διαπίστωση της αναγκαιότητας ή μη ανάληψης διορθωτικών ενεργειών. Σε περίπτωση διαπίστωσης είτε σημαντικών αποκλίσεων από τις εκτιμήσεις της ΣΜΠΕ, είτε νέων υποχρεώσεων από το εκάστοτε ισχύον θεσμικό πλαίσιο προστασίας του περιβάλλοντος, προτείνονται κατάλληλα επανορθωτικά μέτρα.

3. Οι παράμετροι που θα πρέπει κατ' ελάχιστο να παρακολουθούνται αναφέρονται λεπτομερέστερα στο κεφάλαιο Β.2.3.η.5 της ΣΜΠΕ.

4. Οι αρμόδιες ελεγκτικές περιβαλλοντικές αρχές σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο, ελέγχουν την τήρηση των όρων, περιορισμών και κατευθύνσεων που τίθενται στην παρούσα απόφαση.

Άρθρο 22

Τελικές - Μεταβατικές Διατάξεις

1. Οι τυχόν αντιφάσεις ή αποκλίσεις του παρόντος περιφερειακού χωροταξικού πλαισίου σε σχέση με τα υπερκείμενα εν ισχύ Γενικά και Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια, οι οποίες δεν αποτελούν εξειδικεύσεις/ συμπληρώσεις

αυτών, ισχύουν υπό τον όρο ενσωμάτωσής τους στα Πλαίσια.

2. Με τη δημοσίευση της παρούσας καταργείται η υπουργική απόφαση με αριθμό 25291 (ΦΕΚ Β' 1486/2003).

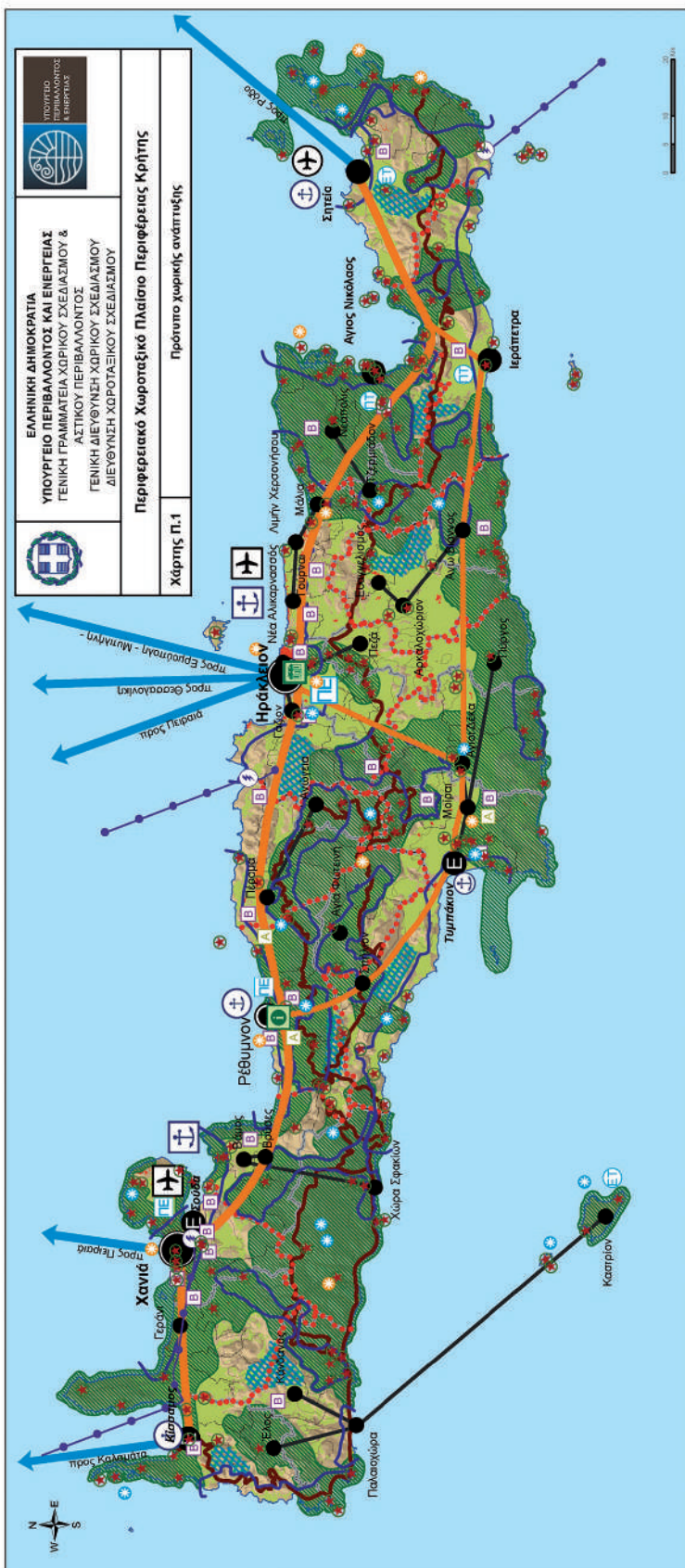
3. Η παρούσα ισχύει από την ημερομηνία της δημοσίευσής της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 29 Σεπτεμβρίου 2017

Ο Υπουργός

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
 Για τεχνικούς λόγους στο σχεδιάγραμμα, από το ηλεκτρονικό αρχείο, έγινε σμίκρυνση κατά ποσοστό **56%**

Χάρτης Π.1: Πρότυπο χωρικής ανάπτυξης

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Όριο Περιφερειακής Ενότητας
- Όριο Δήμου
- Όριο πρώην καταπολεμητικού δήμου
- Ζώνη υψόμετρου > 800μ.

Πύλες - Πόλοι και άξονες ανάπτυξης

- Πρωτεύουσες εθνικοί πόλοι διαπεριφερειακής ακτινοβολίας
- Δευτερεύουσες εθνικοί πόλοι διαπεριφερειακής εμβέλειας
- Πρωτεύουσες περιφερειακής εμβέλειας
- Πόλοι ανάπτυξης με εθνικό και εθνικό περιφερειακό ρόλο
- Δευτερεύουσες πόλοι περιφερειακής εμβέλειας και συνεργαζόμενα αστικά κέντρα

Σταθμοί και δίκτυα διεθνούς, εθνικής και περιφερειακής σημασίας

- Ενεργειακοί κόμβοι
- Ευρωπαϊκά δίκτυα διεθνούς, εθνικής και περιφερειακής σημασίας (ενδεικτική χωροθέτηση)

Αναπτυξιακές ενότητες

- Βιομηχανικές αναπτυξιακές ενότητες

Ευρείες ζώνες και σημαντικές μονάδες ανάπτυξης δραστηριοτήτων

- Ευρείες ζώνες ανάπτυξης οπτικών δραστηριοτήτων
- Ευρείες ζώνες ανάπτυξης γεωργίας
- Ευρείες ζώνες αναδότησης για ασταθή δραστηριοτήτων ΑΠΕ
- Σημαντικές μεμονωμένες μονάδες ανάπτυξης κτινοποιίας
- Σημαντικές μεμονωμένες μονάδες ανάπτυξης δευτερογενούς τομέα (τουριστικής ανάπτυξης, υπηρεσιών, βρεφών, προεπιτηθίων κλπ)

Παλεστρινιακά και ερευνητικά δρώματα διεθνούς, ευρωπαϊκής και διαπεριφερειακής ακτινοβολίας

Παλεστρινιακά και ερευνητικά δρώματα εθνικής και διαπεριφερειακής ακτινοβολίας

Παλεστρινιακά Τμήματα εθνικής ακτινοβολίας

Ερευνητικά Τμήματα εθνικής ακτινοβολίας

Δίκτυα φυσικού και Πολιτιστικού Περιβάλλοντος διεθνούς, εθνικής, περιφερειακής σημασίας

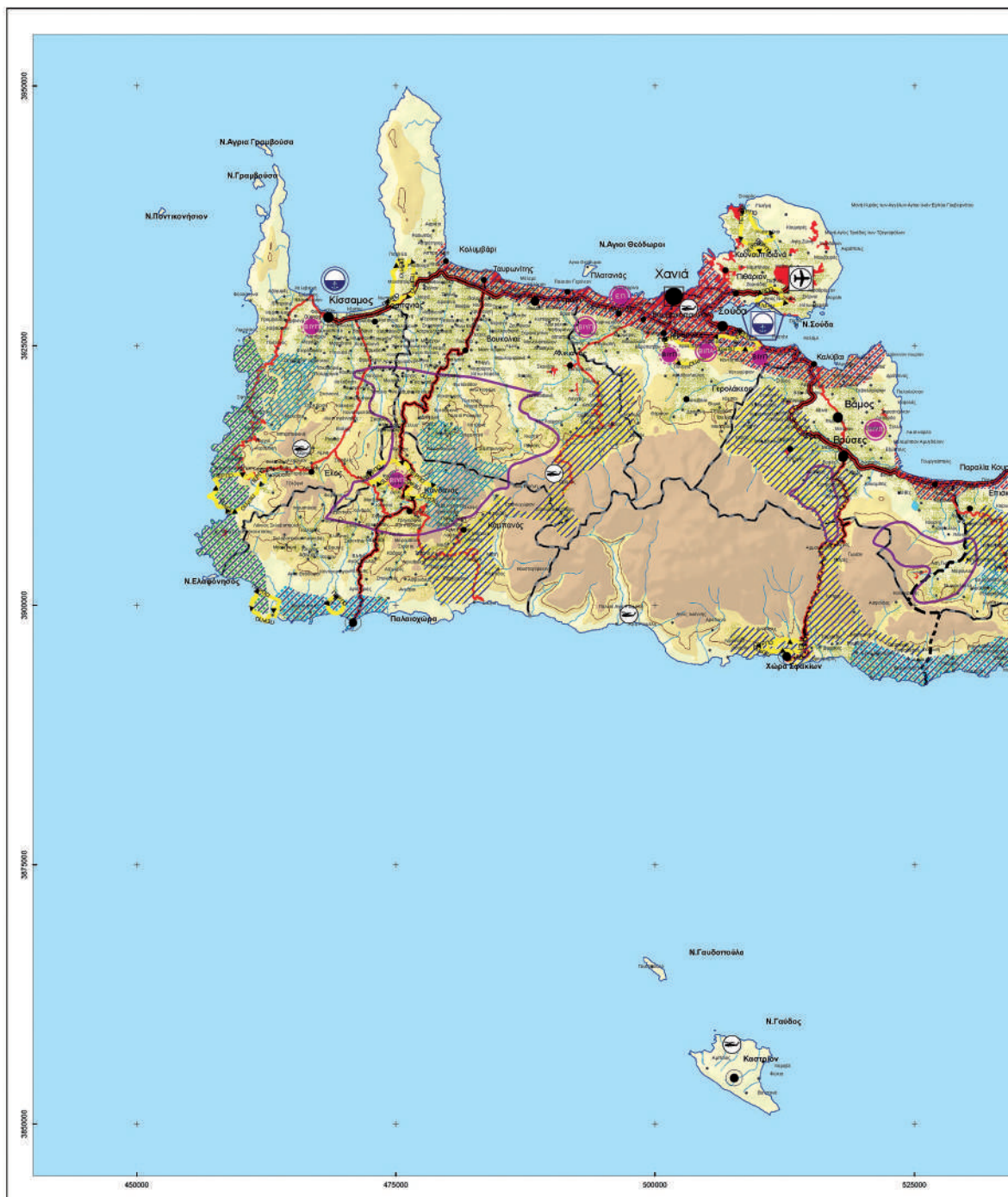
Σημαντικά μεμονωμένα στοιχεία φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και τοπίου

Τοποσημια διεθνούς ενδιαφέροντος

Τοποσημια εθνικού ενδιαφέροντος

Κέντρα Εθνικής Περιβαλλοντικής Γληροφάνης - Επιμέρους

Μουσείο Φυσικής Ιστορίας

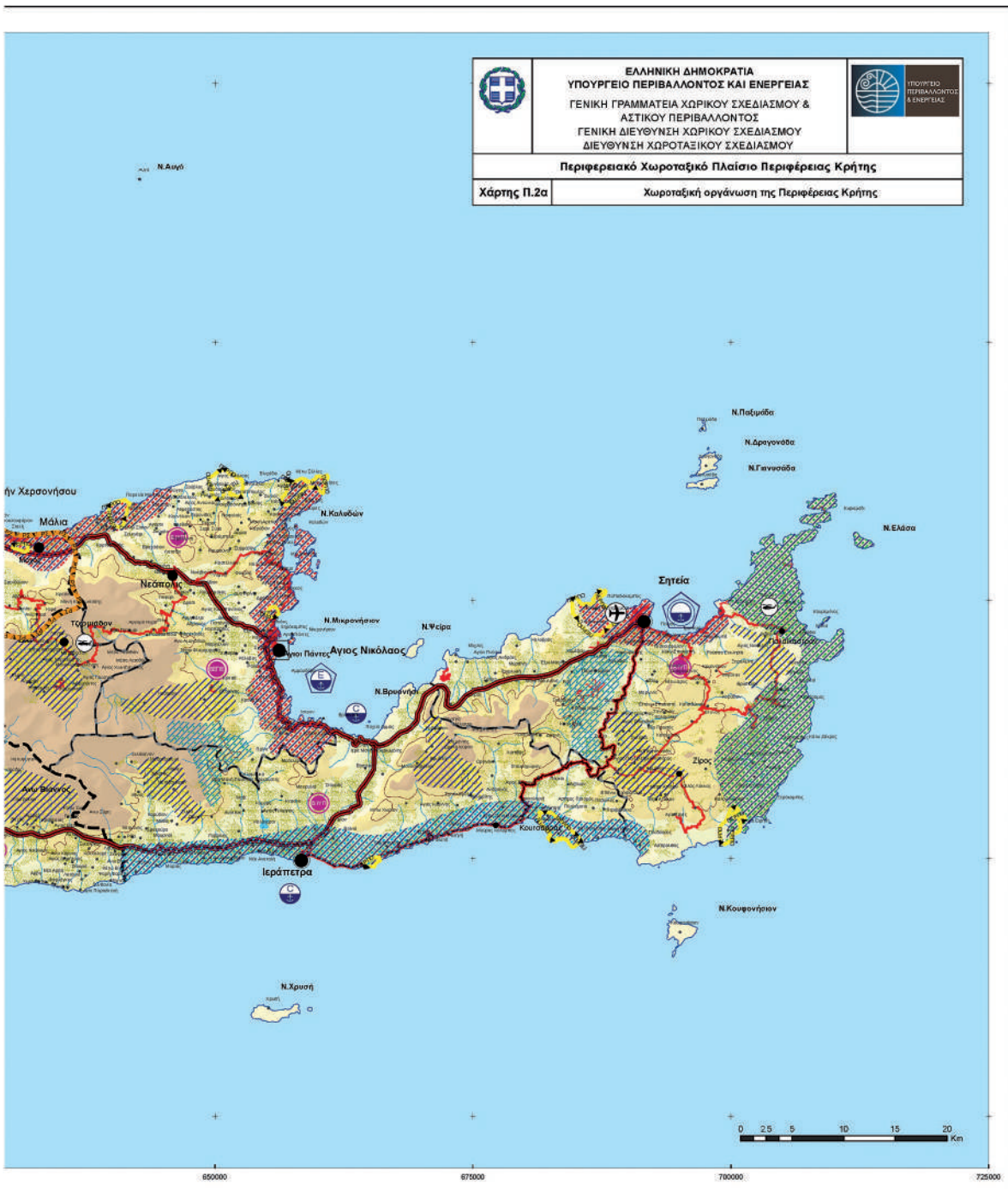
ΥΠΟΜΝΗΜΑ

<p>Ζώνη 0 - 400</p> <p>Ζώνη 400 - 800</p> <p>Ζώνη άνω των 800μ.</p> <p>Ισοψείς 600μ.</p> <p>Κύριοι ποταμοί</p> <p>Λίμνες</p> <p>Διοικητικά όρια</p> <p>— Όρια Περιφερειακής Ενότητας</p> <p>— Όρια Καλλικράτειου Δήμου</p>	<p>Εδρες Διοικητικών ενσήμων</p> <p>⊗ Εδρα Περιφέρειας και Αποκεντρωμένης Διοίκησης</p> <p>□ Εδρα Περιφερειακής Ενότητας</p> <p>○ Εδρα Καλλικράτειου Δήμου</p>	<p>Οικιστικό δίκτυο</p> <p>● Πρωτεύουσες εθνικοί πόλοι (2ου επιπέδου)</p> <p>● Δευτερεύουσες εθνικοί πόλοι (3ου επιπέδου)</p> <p>● Πρωτεύουσες πόλοι περιφερειακής τριβλέσκας Οικιστικό κέντρα 2ου επιπέδου</p> <p>● Πόλοι με ειδικό εθνικό και περιφερειακό ρόλο Οικιστικά κέντρα 2ου επιπέδου κοινωφώνου και μη</p> <p>● Πόλοι Εδρες Καλλικρατίων Δήμων Οικιστικά κέντρα 1ου επιπέδου ενταξίσιμου</p> <p>● Πόλοι Εδρες Καποδοκρατίων Δήμων Οικιστικά κέντρα 1ου επιπέδου</p> <p>● Λησπότες Οικισμοί</p>	<p>Οδικό δίκτυο</p> <p>— Δικτυωμένοι/βαθμετηρητικοί οδοί δικτύου</p> <p>— Πρωτεύουσες εθνικού ενδοπεριφερειακής σημασίας</p> <p>— Δευτερεύουσες εθνικού ενδοπεριφερειακής σημασίας</p>
---	---	--	---

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
 Για τεχνικούς λόγους στο σχεδιάγραμμα, από το ηλεκτρονικό αρχείο, έγινε σμίκρυνση κατά ποσοστό **40%**

κωδικός	<p>Λιμένες</p> <p> Λιμένες διεθνούς ενδιαφέροντος (Επιβατική - Εμπορευματική λειτουργία - Κρουαζιέρα)</p> <p> Λιμένες διεθνούς ενδιαφέροντος (Εμπορευματική λειτουργία)</p> <p> Λιμένες διεθνούς σημασίας (διεπιχειρησιακή/εθελούσια) (Επιβατική - Εμπορευματική λειτουργία - Κρουαζιέρα)</p>	<p> Λιμένες εθνικής σημασίας (διεπιχειρησιακή/εθελούσια) (Επιβατική λειτουργία - Κρουαζιέρα)</p> <p> Λιμένες εθνικής σημασίας (διεπιχειρησιακή/εθελούσια) (Επιβατική - Εμπορευματική λειτουργία)</p> <p> Λιμένες μετρώνας ενδιαφέροντος (παραθεριστική/εθελούσια) (Επιβατική λειτουργία - Κρουαζιέρα)</p> <p> Λιμένες μετρώνας ενδιαφέροντος (παραθεριστική/εθελούσια) (Εμπορευματική λειτουργία)</p>	<p>Αερολιμένες</p> <p> Αερολιμένες διεθνούς ενδιαφέροντος</p> <p> Αερολιμένες εθνικής σημασίας (διεπιχειρησιακή/εθελούσια)</p> <p> Ελικοδρόμια, κατά προτεραιότητα</p>	<p>Ευρ</p> <p></p>
---------	--	---	---	---------------------------

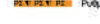

	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ & ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
	ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	
Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Κρήτης		
Χάρτης Π.2α	Χωροταξική οργάνωση της Περιφέρειας Κρήτης	

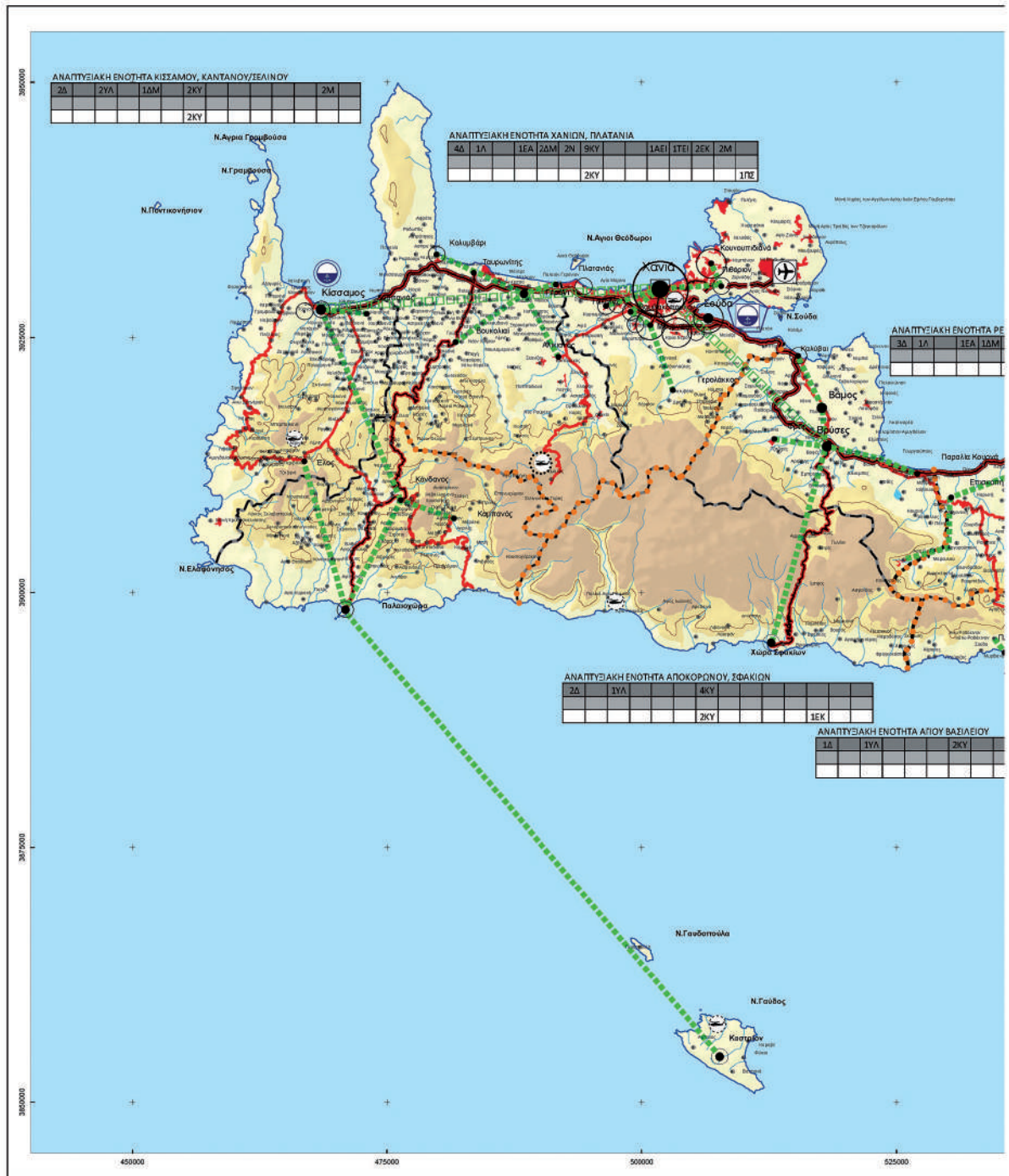
Ειδικές ζώνες ανάπτυξης δραστηριοτήτων

- Ειδικές ζώνες ανάπτυξης αστικών δραστηριοτήτων
- Ειδικές ζώνες ανάπτυξης πρωτογενούς τομέα
- Ειδικές ζώνες όπου ενισχύονται μεταλλεύματα (ΓΜΕ)
- Ειδικές ζώνες αναζήτησης / ανάπτυξης δραστηριοτήτων ΑΠΕ
- Παράκτιες ζώνες αστικοποίησης ανάπτυξης και ποιότητας / περιβαλλοντικής αναβάθμισης
- Παράκτιες ζώνες ελέγχου τουριστικής / οικιστικής ανάπτυξης και ποιότητας / περιβαλλοντικής αναβάθμισης
- Παράκτιες περιοχές ελέγχου τουριστικής / οικιστικής ανάπτυξης και ποιότητας / περιβαλλοντικής αναβάθμισης
- Περιοχές ήπιου τουριστικής ανάπτυξης και ποιότητας δραστηριοτήτων σε φυσικούς και κτισμένους χώρους

Σημαντικές μονάδες παραγωγικών δραστηριοτήτων

- ΒΙΠΑ
- ΒΙΟΓΑ
- ΒΙΠΕ
- ΒΕΠΕ
- Επιχειρηματικό Πάρκο
- Θεωρηθείσες περιοχές για αναζήτηση υποδομών θωρακισμένων - βιοτεχνίας κυρίως γεωργικής, αλλά και γενικής δραστηριότητας
- Περιοχές αναζήτησης υποδομών βιοτεχνίας - βιοτεχνίας κυρίως γεωργικής, αλλά και γενικής δραστηριότητας (προγραμματισμένες)
- Περιοχές αναζήτησης υποδομών βιοτεχνίας - βιοτεχνίας για μονάδες υψηλής αόλησης (προγραμματισμένες)

- ΖΔΕ
- Ρυθμιστικό Σχέδιο (υπό μελέτη)
- Ρυθμιστικό Σχέδιο (προτεινόμενη τροποποίηση ορίου)
- Περιοχές αναζήτησης ΠΕΡΠΟ (θεωρηθείσες με τις Μελέτες ΠΕΡΠΟ των Νομών)

ΥΠΟΜΗΝΗΜΑ

Ζώνη 0 - 400
 Ζώνη 400 - 800
 Ζώνη άνω των 800μ.
 Ισοψείς 600μ.
 Κύρια ποταμοί
 Λίμνες
 Διοικητικά όρια
 Όρια Περιφερειακής Ενότητας
 Όρια Κολλεκτηρίου Δήμου

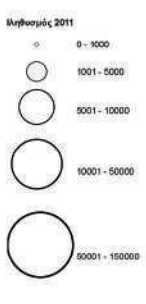
Είδος Διοικητικών ενότητων
 Είδος Περιφερειακής και Αποκεντρωμένης Διοίκησης
 Είδος Περιφερειακής Ενότητας
 Είδος Κολλεκτηρίου Δήμου

Οικιστικό δίκτυο
 Πρωτεύουσες εθνικοί πόλοι (2ου επιπέδου)
 Δευτερεύουσες εθνικοί πόλοι (3ου επιπέδου)
 Τριτακτικές πόλεις περιφερειακής επιβάσεως Οικιστικά κέντρα 2ου επιπέδου
 Πόλοι με εθνικό και περιφερειακό ρόλο Οικιστικά κέντρα 3ου επιπέδου ενσωματωμένοι και μη
 Πόλοι, έδρες Κολλεκτηρίων Δήμων Οικιστικά κέντρα 2ου επιπέδου ενσωματωμένοι
 Πόλοι, έδρες Καποδοτριακών Δήμων Οικιστικά κέντρα 3ου επιπέδου
 Λοιποί Οικισμοί

Πληθ:

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
 Για τεχνικούς λόγους στο σχεδιάγραμμα, από το ηλεκτρονικό αρχείο, έγινε σμίκρυνση κατά ποσοστό **40%**

□□□□ Λειτουργικές εδαφικές των κέντρων των βιόσφαιρων αναπτυξιακών ενότητων από τις έδρες των ΠΕ
■ ■ ■ ■ ■ Λειτουργικές εδαφικές μεταξύ οικισμών
● ● ● ● ● Βιώσιμες αναπτυξιακές ενότητες
■ ■ ■ ■ ■ Ειδικές ζώνες ανάπτυξης αστικών δραστηριοτήτων

Διοικητικές και κοινωνικές εξουλιαιρέσεις

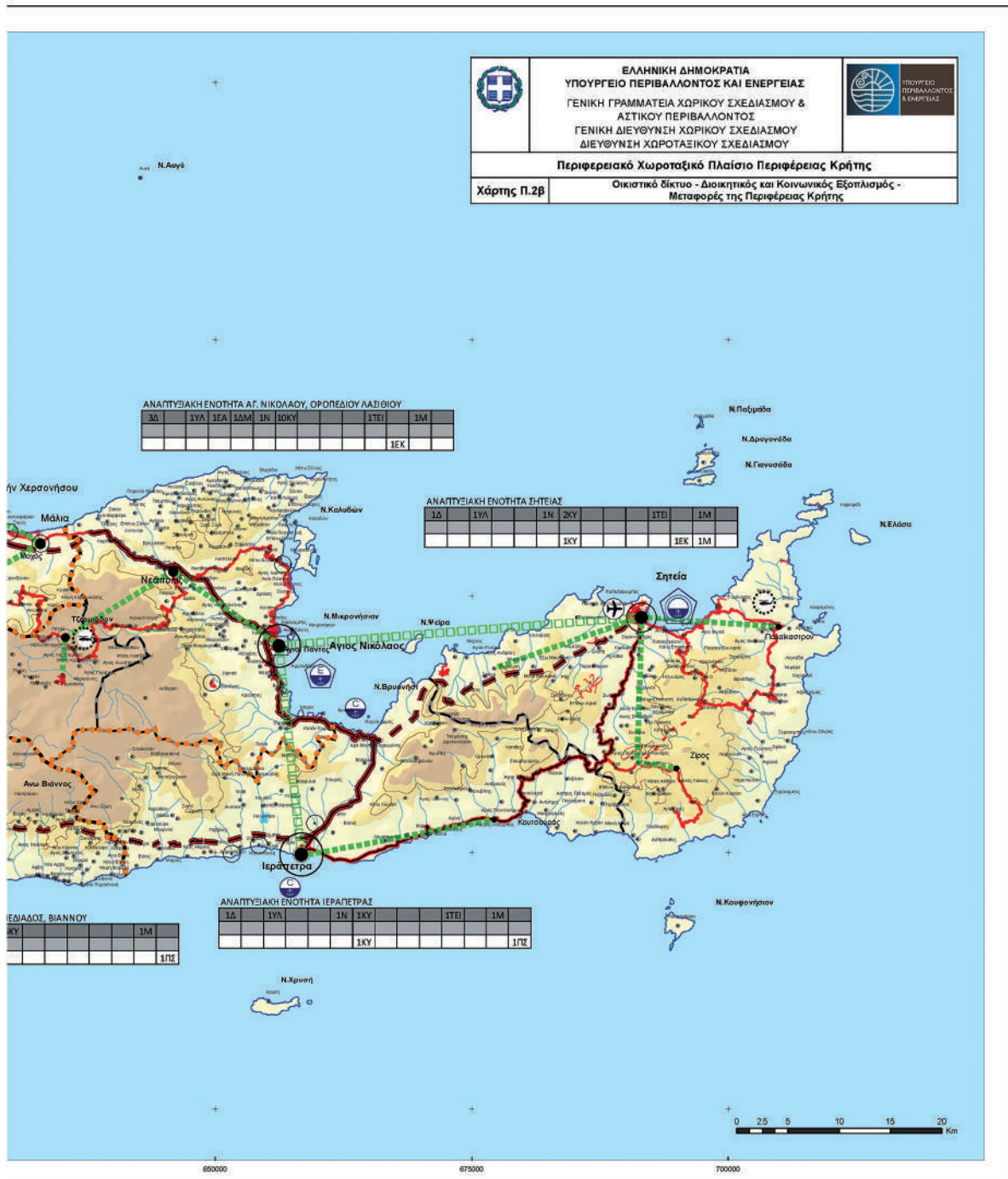
Δ	Α	ΥΑ	ΕΑ	ΔΜ	Ν	ΚΥ	Θ	Π	ΑΕΙ	ΤΕΙ	ΕΚ	Μ	ΠΣ	
Δ:	Α:	ΥΑ:	ΕΑ:	ΔΜ:	Ν:	ΚΥ:	Θ:	Π:	ΑΕΙ:	ΤΕΙ:	ΕΚ:	Μ:	ΠΣ:	
Διαστρώμα	Λιμνοθάλασσα	Υπολιμενοθάλασσα	Επαρειακή Λιμνοθάλασσα	Αλλες σημαντικές μονάδες θαλάσσιες	Νοσοκομείο	Κέντρο Υγείας	Ερασιμαθία Κέντρο	Μουσείο μελέτης σπουδών	Παραγωγικές Σύνδεσης	Ερασιμαθία	Μείζονες μονάδες κοινωνικής πρόνοιας	ΕΚ	Μ	ΠΣ

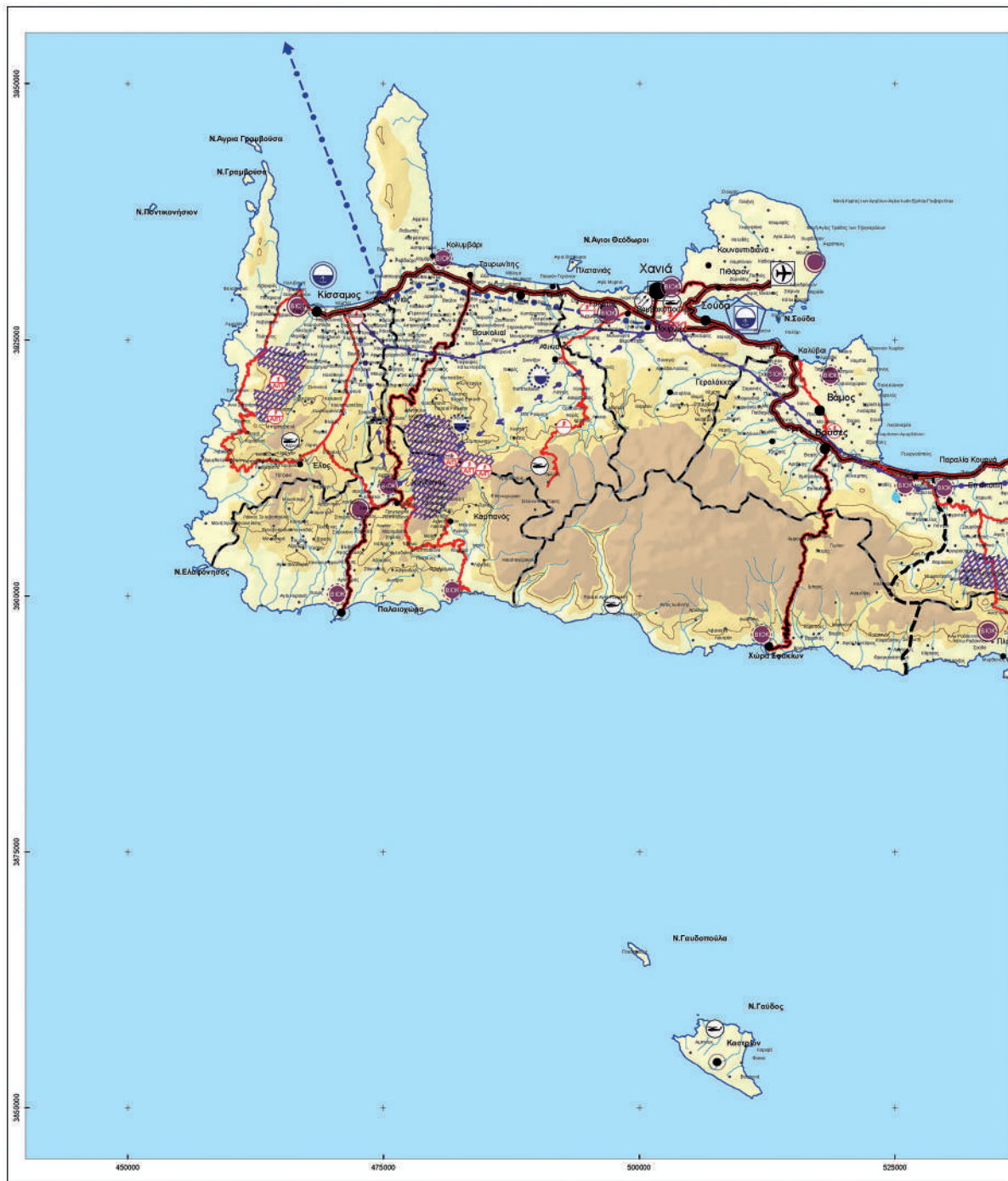
υφιστάμενα
  προγραμματιζόμενα
  προτεινόμενα

Οδικό Δίκτυο

- Πρωτεύον δίκτυο ενδοπεριφερειακής σημασίας
- Δευτεροβάθμιο/εναλλακτικό οδικό δίκτυο
- Οδικό δίκτυο θεθνούς εθνικής σημασίας (προγραμματιζόμενο)
- Οδικό δίκτυο θεθνούς εθνικής σημασίας (πρωτεύον)
- Δευτερόν δίκτυο ενδοπεριφερειακής σημασίας
- Δευτερόν δίκτυο ενδοπεριφερειακής σημασίας (προτεινόμενο)

Λιμένες

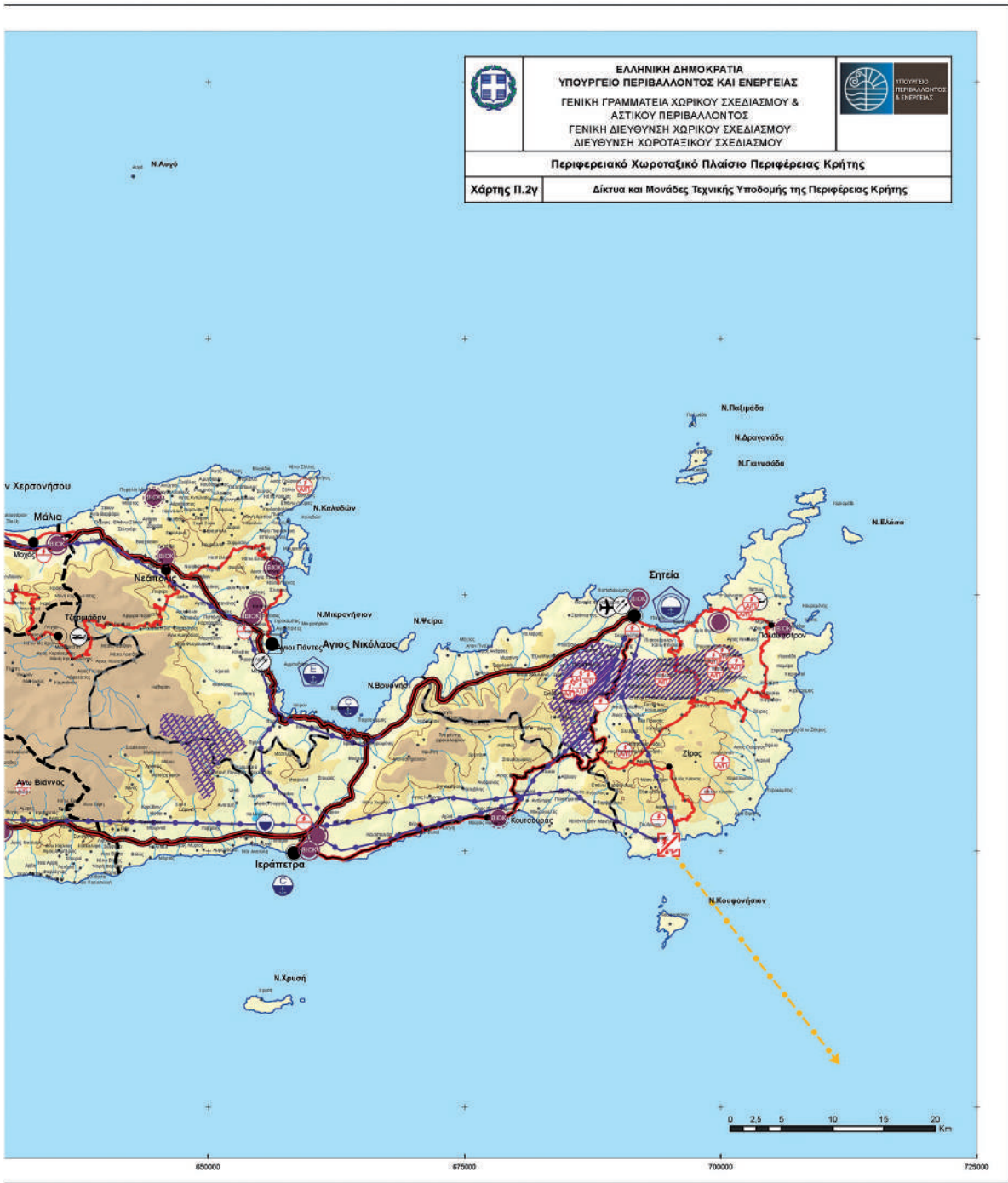
<p>ΥΠΟΜΝΗΜΑ</p> <p>Ζώνη 0 - 400</p> <p>Ζώνη 400 - 600</p> <p>Ζώνη άνω των 800μ.</p> <p>Ισοψεία 600μ.</p> <p>Κύριοι ποταμοί</p> <p>Λίμνες</p> <p>Διοικητικά όρια</p> <p>Όρια Περιφερειακής Ενότητας</p> <p>Όρια Καλλικράτειου Δήμου</p>	<p>Είδη διοικητικών ανατήτων</p> <p>Είδη Περιφέρειας και Αποκεντρωμένης Διοίκησης</p> <p>Είδη Περιφερειακής Ενότητας</p> <p>Είδη Καλλικράτειου Δήμου</p>	<p>Οικιστικό δίκτυο</p> <p>Πρωτεύοντες εθνικοί πόλοι (2ου επιπέδου)</p> <p>Δευτερεύοντες εθνικοί πόλοι (3ου επιπέδου)</p> <p>Πρωτεύοντες πόλοι περιφερειακής τριθέσιας Οικιστικά κέντρα 7ου επιπέδου</p> <p>Πόλοι με ειδικό εθνικό και περιφερειακό ρόλο. Οικιστικά κέντρα 2ου επιπέδου αναγομένου και μη</p> <p>Πόλοι, έθνης Καλλικράτειου Δήμων Οικιστικά κέντρα 7ου επιπέδου αναγομένου</p> <p>Πόλοι, έθνης Καποδοπιστρικών Δήμων Οικιστικά κέντρα 7ου επιπέδου</p> <p>Λοιπά Οικιστικά</p>	<p>Οδικό δίκτυο</p> <p>Δικτυωτά/επιχειρησιακά οδικά δίκτυα</p> <p>Πρωτεύον δίκτυο ενδοπεριφερειακής σημασίας</p> <p>Δευτερεύον δίκτυο ενδοπεριφερειακής σημασίας</p>
---	---	--	---

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Για τεχνικούς λόγους στο σχεδιάγραμμα, από το ηλεκτρονικό αρχείο, έγινε σμίκρυνση κατά ποσοστό **40%**

Λιμένες κτινο Λιμένες διεθνούς ενδιαφέροντος (Επιβατική - Εμπορευματική λειτουργία - Κρουαζιέρα) σημασίας Λιμένες διεθνούς ενδιαφέροντος (Εμπορευματική λειτουργία) Λιμένες εθνικής σημασίας (διαπανεπιστημιακής εμβέλειας) (Επιβατική - Εμπορευματική λειτουργία - Κρουαζιέρα)	Λιμένες εθνικής σημασίας (διαπανεπιστημιακής εμβέλειας) (Επιβατική - Εμπορευματική λειτουργία - Κρουαζιέρα) Λιμένες εθνικής σημασίας (διαπανεπιστημιακής εμβέλειας) (Επιβατική - Εμπορευματική λειτουργία) Λιμένες μέτριας ενδιαφέροντος (πανεπιστημιακής εμβέλειας) (Επιβατική λειτουργία - Κρουαζιέρα) Λιμένες μέτριας ενδιαφέροντος (πανεπιστημιακής εμβέλειας) (Εμπορευματική λειτουργία)	Αερολιμένες Αερολιμένες διεθνούς ενδιαφέροντος Αερολιμένες εθνικής σημασίας (διαπανεπιστημιακής εμβέλειας) Ελικοδρόμια

	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ & ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	
	Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Κρήτης	
Χάρτης Π.2γ	Δίκτυα και Μονάδες Τεχνικής Υποδομής της Περιφέρειας Κρήτης	

Σημαντικές μονάδες παραγωγής/βιομηχανίας ενέργειας

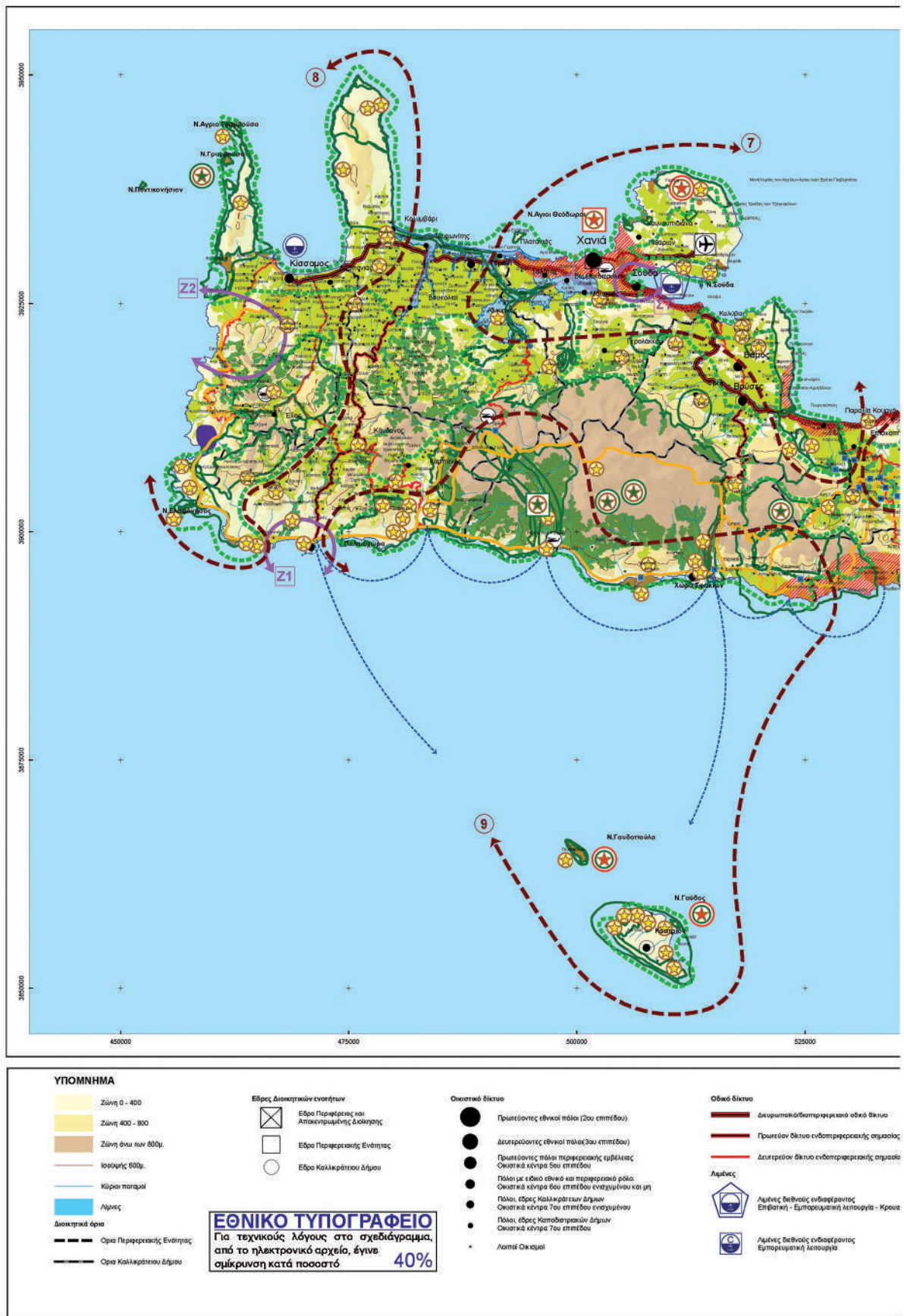
- Ενέργεια κέντρα
- Σταθμός υδροαπομείνων φυσικού αερίου
- Υπάρχοντες σταθμοί θεαίου
- Προγραμματισμένοι σταθμοί θεαίου
- Σημαντικές μονάδες παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές**
- Ηλιακά πάρκα, κανονική λειτουργία (υφιστάμενα)
- Ηλιακά πάρκα, άσκησι καταστάσεις (πρόσδοκώμενα)
- Φωτοβολταϊκά πάρκα*

Συγκροτήσεις Μονάδων παραγωγής από ανανεώσιμες πηγές

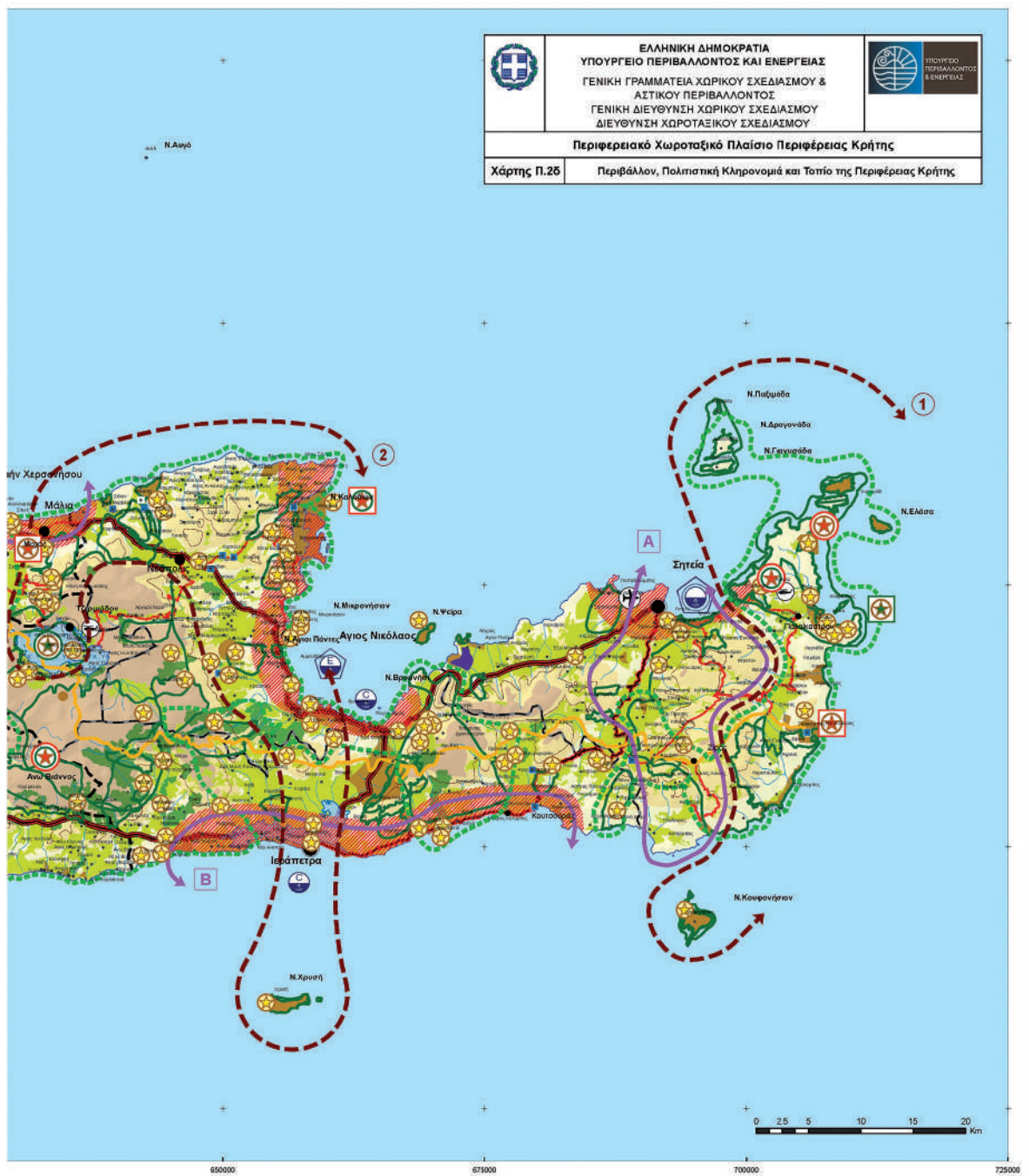
- Συγκροτήσεις ηλιακών μονάδων / πάρκων
- Ευρείες ζώνες αναζήτησης για ανάπτυξη βιομηχανικών ΑΠΕ
- Γραμμές ηλεκτρικής ενέργειας**
- Υπάρχουσες γραμμές 150KV
- Προγραμματισμένες γραμμές 150KV
- Γραμμές διασύνδεσης νησιών (ενδοκτικές συνδρομήσεις)
- Αγωγός φυσικού αερίου
- Δίκτυα/Σημαντικές Μονάδες Τηλεπικοινωνίας**
- Σημαντικά κέντρα οπτικών ινών

Φράγματα / Τεχνητές Λίμνες

- Φράγματα (ολοκληρωμένα ή ολοκληρώνονται)
- Ταμιευτήρες / Φράγματα (πρόκειται για υλοποίηση)
- Λοιπές Υποδομές**
- Υφιστάμενες εγκαταστάσεις διαχείρισης απορριμμάτων προς αναβάθμιση σύμφωνα με ΠΕΣΔΑΚ
- Διαχείριση υγρών αποβλήτων - εγκαταστάσεις επεξεργασίας που έχουν ολοκληρωθεί
- Διαχείριση υγρών αποβλήτων - εγκαταστάσεις σε εκκρεμότητα

	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ & ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	
	Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφέρειας Κρήτης	
Χάρτης Π.26	Περιβάλλον, Πολιτιστική Κληρονομιά και Τοπία της Περιφέρειας Κρήτης	

- Ταξινόγηση τουριστικού πολιτιστικού ενδιαφέροντος Διεθνούς σημασίας
- Ταξινόγηση τουριστικού πολιτιστικού ενδιαφέροντος Εθνικής σημασίας
- Ταξινόγηση τουριστικού φυσικού ενδιαφέροντος Διεθνούς σημασίας
- Ταξινόγηση τουριστικού φυσικού ενδιαφέροντος Εθνικής σημασίας
- Ταξινόγηση τουριστικού φυσικού/πολιτιστικού ενδιαφέροντος Διεθνούς σημασίας
- Ταξινόγηση τουριστικού φυσικού/πολιτιστικού ενδιαφέροντος Εθνικής σημασίας

- Γεωργική ή πράσινη προστασία
- Εκτεταμένες περιοχές ζήλευσης/δημοκρατικής ανάπτυξης
- Περιοχές με σημαντικές κληρονομικές αξίες με σημαντική ιστορία
- Ειδικές ζώνες εκτεθειμένες σε κινδύνους (δυναμική ανανέωση κινδύνου πλημμύρας)

- Προτεινόμενες Ζώνες Τοπίου
- Ζώνες Τοπίου Διεθνούς, Εθνικής και Περιφερειακής αξίας
  - Χωρικές ενότητες διατηρούμενες υποβαθμισμένων τοπίων